

muusika

Nr 5
mai
2011
hind 2.20 €
(34.42-)

Eesti talendid
välismaale!

Süva- ja
levimuusikast
tänapäeval

Muljeid
Eesti muusika
päevadelt

Jaan Pehk

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

MAI

3. mai kell 18.00

Tartu Ülikooli aula
DOKTORIKONSERT
Age Juurikas (klaver)

7. mai kell 14.00

EMTA orelisaal
EMTA orel – 10 aastat
Esinevad EMTA oreli eriala õppejõud ja üliõpilased

7. mai kell 15.00

Tallinna Linnamuuseum
EMTA trubaduudid Linnamuuseumis
Dots Imbi Tarumi KLAVESSIINI eriala üliõpilased

9. mai kell 19.00

Mustpeade Maja Valge saal

10. mai kell 19.00

Mustpeade Maja Valge saal
Georg Friedrich Händel ooper "RINALDO" – Eesti esiettekanne
EMTA ooperistuudio üliõpilased
EMTA sümfooniaorkester, dirigent Toomas Vavilov
Lavastaja Liis Kolle
Piletid hinnaga 8.-/4.- EUR müügil Piletilevi müügipunktides üle Eesti ja tund enne etenduse algust kohapeal.

10. mai kell 18.00

EMTA kammersaal
Dots Heiki Mätliku KITARRIKLASS

12. mai kell 18.00

EMTA kammersaal
MAGISTRIKONSERT
EVE NEUMANN (saksofon)
BERT LANGELER (dirigeerimine)
Kaastegev Eesti Kaitseväge Orkester

14. mai kell 14.00

EMTA orelisaal
EMTA orel – 10 aastat
Esinevad EMTA oreli eriala õppejõud ja üliõpilased

14. mai kell 19.00

Tallinna Linnamuuseum
EMTA trubaduudid Linnamuuseumis
dots Heiki Mätliku KITARRI eriala üliõpilased

15. mai kell 17.00

EMTA kammersaal
NAILY SARIPOVA (klaver)

16. mai kell 17.00

EMTA kammersaal
Ida Teppo (viul)
Karolina Normak (viul)
Maria Nesterenko (vioola)
Theodor Sink (tšello)
Jaan Kapp (klaver)

17. mai kell 18.00

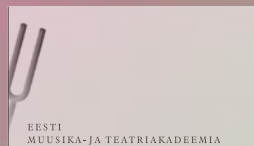
EMTA kammersaal
EMTA puhkpilliorkestri KEVADKONSERT
Solistid: Heigo Rosin (löökpillid), Heili Rosin (flööt), Vallo Mänd (trompet), Kreete Perandi (metsasarv), Zhu Shaofei (saksofon), Andres Kontus (tromboon)

22. mai kell 19.00

EMTA ooperistuudio
Farištamo Leis (klaver)
Theodore Parker (elektrikitarr)
Indrek Soe (live-elektronika)

25. mai kell 18.00

Tartu Ülikooli aula
DOKTORIKONSERT
NAILY SARIPOVA (klaver)

Intro 5/2011

Aprillikuus täideti uuesti kaks olulist ametikohta: uueks kultuuriministriks sai Rein Lang ja ERSO uueks direktoriks valiti Kadri Tali.

Hinnangutes Eesti kultuuri hetkeolukorrale mainis Rein Lang, et Eesti rahvaarvu arvestades on eesti kunstiinimeste edu välismaal väga suur ja et Eesti on kultuuritarbijana maailmas esirinnas. Kõige selle juures arvab uus kultuuriminister, et on suur puudus kultuurimänedžeridest. Loodetavasti hakkab uus kultuuripoliitika toetama selle valdkonna arenemist. Mõningatest lahendustest kultuurimänedžmendi vallas saab lugeda ka Muusika mainumbri artiklist "Eesti talendid välismaale!"

Kadri Tali ERSO uue direktorina sooviks tagasi tuua Neeme Järvi ning ERSOga maailma jõuda. "Tahaksin teha aastas ühe plaadistuse, minna festivalidele, minna kontsertidega Euroopasse ja Ameerikasse". Ta mainib, et kahjuks on Eesti muusikute saavutused maailmas siiani veel olnud liiga vähetähtis uudis ning peaks rohkem märkama ja hindama oma talente.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Roosikrantsi 11, II korrus, tuba 256, Tallinn 10119
Toimetuse telefon **6 416 016**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679

Otsekorraldus **1,47** eurot (**23** krooni) number
Aastatellimus **19,49** eurot (**305** krooni)
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 15,98 eurot (250 krooni). Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6 416 016, 55 56 18 94

Jaan Pehk
FOTO MAIT JÜRIADO

KAVA

SOOLO

2 Jan Kaus. Jaan Pehk – õnneseen me aja aias

BAGATELLID

9 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Uudiseid maailmast

IIDOL

12 Loone Ots. Ludwig Suthaus – heeros üle aja

STU : DIUM

14 Vambola Krigul. Multiperkussioon – pill, mis ei olegi nagu pill

KONTRAPUNKT

17 Karin Kopra. Eesti talendid välismaale! Eesti muusikute esinemisvõimalustest välismaal

MEDITATSIOON

20 Eleen Änilane. Kui selge või habras on tänapäeval piir süvamuusika ja levimuusika vahel?

IMPRESSIOONID

23 Gerhard Lock. Sõnum alguse ja edasikestmise sümbioosi võimalikkusest. Erkki-Sven Tüüri Kaheksanda sümfoonia ja "Ärkamise" esiettekandest
25 Maris Pajuste, Mirje Mändla, Malle Maltis. Eesti muusika päevad 2011: ärgake naabermaad!

BAGATELLID

30 Uudiseid Eestist

HOMMAGE

35 Alo Põldmäe. Linnakodanik Hans Heinrich Falck. Klaverimeister ja Tallinna Toomgildi vanem

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik maikuu muusikasündmusi

PILL

40 Robert Staak. Lauto sugulaspillid

muusika

FOTO MAIT JÜRIADO

SOOLO

Jaan Pehk – õnneseen me aja aias

JAN KAUS
kirjanik

Mul on olnud võimalus paar korda koos Jaan Pehkiga esineda. Esimene kord oli eriti meeldejääv. Sõitsime kolmekesi (mina, Jaan ja Jürgen Rooste) rongiga Vaasasse. Sõit kestis neli tundi. Ööbisime hotellis – kokkuhoiu mõttes kolmekesi ühes toas – ja järgmisel päeval pidime mingi Eesti kultuurifestivali raames esinema. Vähese reklaami tõttu oli meid kuulamas üsna vähe publikut, ehk neli või viis inimest. Aga oma asja tegime ära. Pärast reisi saatis Jaan mulle ühe lindistuse, kus ta oli meie etteasted üheks helindanud. Tõsiasi, et korduvalt palju suurema publiku ees esinenud Jaan Pehk professionaalsust ei minetanud ja ka ainult paarile kuulajale täiesti rahulikult oma tuntud headuses laulis, polnudki ehk kõige meeldejäävam. Kõige meeldejäävam oli see, et andekas muusik ja luuletaja osutus äärmiselt meeldivaks inimeseks. Nii et kui näete Jaan Pehki kusagil laulmas või luuletusi lugemas, näol vaevu tajutav muie ja silmis helge pilk, siis selline ta ongi. Tore ja siiras mees, kelle loomulik tagasihoidlikkus ei kao ka rambivalguses ja kes isegi iroonilisena on südamlilik ja leplik. Kui öelda tema kohta “Pehk oma tuntud headuses”, näib see kõlavat kahes mõttes. Kui ta ise ütleb, et on paras õnneseen, siis tundub, et sellise õnneseene laia kübara alla mahuvad paljud. Järgnevalt paar pilku Jaan Pehki elusse muusikas ja muus loomingus.

Sa olevat laulnud juba lasteaia ajal, seejärel üheksa aastat poistekooris. Nii et teadsid juba lapsena, mis suuna su elu võtab?

See muusika ja laulmine käisid kuidagi loomulikult lapsepõlve juurde. Ei saa öelda, et lapsena tulevikule mõeldes oleksin tahtnud lauljaks või muusikuks saada. Klaveriõpingud jäid pärast esimest kooliaastat pooleli, sest olin jonni täis ja minus polnud seda püsivust pilli taga sunnitud lugusid ja heliredeleid harjutada. Rohkem huvitas luubiga mööda aasa ringi jooksmine ja mardikate uurimine. Mul oli isegi mardikakogu. Kord kingiti mulle üheks sünnipäevaks viis luupi. Et noorele entomoloogile või nii.

Millalgi neljandas või viiendas klassis suunas isa mind ühe eraõpetaja juurde trombooni õppima. Mõnevõrra ma tõrtsutasin, nii et seda sai mängitud kahes Türi orkestriski.

1979. aastal köögilaua ääres.

Tõsisemalt hakkasin muusikaga seotud elukutse peale mõtlema pärast Räpina aianduskooli lõpetamist, kui endise klassivenna ja praeguse Eesti Filharmoonia Kammerkoori baritoni Rainer Vilu kergel torkimisel Otsa kooli ettevalmistuskursustest osa võtsin. Olin Räpinas koos Aapo Ilvesega veidi bändigi teinud ja mingi heilin jäi hinge. Sisseastumiskatsed tegin kuidagi nii, et kodused sellest ei teadnudki. Eks see tekitas mitmesuguseid tundeid. Äsja keskkonnakaitsja paberid saanud poeg jätab õpitud eriala kus seda ja teist ja läheb hoopis muusikakooli... Aga mu perekond on alati olnud mõistev ja toetav.

Kuidas on kulgenud sinu muusikakuulamise tee? Mis olid su noorpõlve lemmikud ja kas kuulad neid siiani?

Niipalju kui tol ajal helikandjatelt muusikat kuulata sai, olid need valdavalt õe kassetid. Seitse aastat vanemana tutvustas ta mulle näiteks Queeni ja Pink Floydit. Kuna minu kooliaegse muusikaõpetaja Ulvi Tamme lemmikansambel oli samuti Queen, siis sain kaheksakümnendatel koolipingiski istudes kinnitust, et see on üks hea bänd. Praegu tundub muidugi, et ega kõik polegi nii hea, kui tollal paistis, siiani meeldib eriti just varajane Queen. Eesti ansamblitest meeldis mulle Karavan. Ilmselt võlusidki mind mõlema ansambli juures just mitmehäälsus ja huvitavad vokaalharmooniad.

Keskkooli ajal oli meil koolis oma vokaalansambel Octav, kellelega Ulvi Tamme juhendamisel vabariiklikelt konkurssidelt ühteist noppisime.

Oleme üsna ühel ajal sündinud. Kui ma bändi tegema hakkasin, st üheksakümnendate algul, olid lindistamisvõimalused üsna piiratud, põhiline väljund oli kontsert. Halb tehnika ja püüd maailma vallutada. Mis ajal ja kuidas hakkasid sa teadvustama Eesti kohalikku rockmuusikat?

Tüüri tegutses üheksakümnendatel ansambel Bog Bogies, kelle mootoriks olid vennad Priit ja Lauri Pajos. Kuna Lauri on mul lapsepõlvesõber ja üks paganama hea trummar (praegu tegutseb ta ansambelis Tolmunud Mesipuu), siis tema kaudu tegin tutvust kodumaise alternatiivmuusikaga. Nii seda toona nimetati. Lauri oli asjadega kursis ja Bog Bogiese kontserdid olid alati võimsad ja raputavad, käisin aeg-ajalt bändiga kaasas ja veel tihedamini

Noorte puhkpilliorkester. Väike tromboonimängija.

FOTOD ERAKOGUST

nende proove imetlemas. See on üks selliseid bände, kellest ei ole eriti lindistusi jäänud. On mälestused ja need on tugevad.

Kuidas sai alguse nullindate alguse üks parimaid Eesti bände Claire's Birthday?

Kui Vaiko mind kampa kutsus, oli Claire's Birthday juba olemas. See oli 1998. aasta oktoobris. Õnnetu või ehk ka õnneliku juhuse tõttu oli bändi rütmikitarrist Priit Võigemast saanud sisse lavakunstikateedrisse ning ta pidi näitlejateekonda alustades bänditegemisest loobuma. Selles bändis kaasalöömise võimalus anti mulle.

Claire's Birthday esimene kauamängiv "Venus" oli mu meelest ühtlasi teie parim. Minu kõrvale kõlavad sealt vastu üheksakümnendate meloodilise ja kitarripõhise britpopi helid, Pulp näiteks. Isegi kahe nimetatud bändi meelelaadis on sarnasusi. Ülespuhutus, samas iroonilisus. Kaunid meloodiad, samas uhke, ajuti isegi ülbe hoiak. Kuigi Vaiko Eplik oli bändi käilakuju, laulsid sinagi "Venuse" peal. Kuidas sa sellele ise praegu vaatad, mida kõige rohkem hindad?

Praegu tundub, et Claire's Birthday on siiani kõige järjekindlam ja distsiplineeritum bänd, kus olen kaasa teinud. Selle bändi tegutsemisaja jooksul oli lihtne, kuid raudne reegel, et igal pühapäeval kell 12 on proov. See toimus Kohilas Tohisoo mõisa prooviruumis. See tähendas tegelikult seda, et pühapäeva nimeks võinuks panna Claire's Birthday, kuna sihtpunkti jõudmine, pikk proov ja kojumine võtsid peaaegu kogu päeva. Ei olnud siis meist keegi veel automees. Liigeldi busside, rongide või häälega. Kas mu jutt on juba liiga rokipeeru oma? Mis puutub minu lauldud palasse "Ladies Love Me", siis pean seda esimeseks selliseks lindistuseks, mida kuulates mulle tundus, et võib-olla võiks ka väikest viisi laulja olla.

Sinu järgmine koostöö Eplikuga oli Koer, mis andis juba aimu tulevast, st praegusel hetkel olevast. Vastupidiselt Claire's Birthdayle tegite eestikeelseid lugusid, mille sõnum oli tihti-peale rajatud absurdile ja ka krehvtisele sõnavarale. Koer näib mulle ühendusülina nii nende muusikaliste ettevõtmiste vahel, mis su nime kuulsaks tegid (Orelipoiss, Köök jne), kui ka

sinu kirjandusliku tegevuse, su osaluse vahel Tartu NAKis, kus on alati peetud tähtsaks otsesuhtlust publikuga ja samuti huumoorikat ning eelarvamusteta keelekasutust. Kui oluline sulle endale Koer oli, kas see andis kätte mingi teotsa?

Koer algas tegelikult juba Claire's Birthday lõpuaegadel, kui lihtsalt niisama pooljuhuslikult muusikaliselt nõmetsedes kukkus välja midagi nii totrat, et see tegi meile nalja. Aastal 2003, kui Claire's Birthday Ruffuse nime all Riias Eurovisioonil ära oli esinenud, tuli koostöösse Vaikoga umbes aastane paus. Sel ajal hakkasin kodus Orelipoisi asju nokitsema ja peagi tekkisid ka esimesed kontaktid Madis "Tursk" Aesmaga. Millalgi tuli Vaikole Rain Tolgilt pakkumine, et võiks lindistada nende peatselt valmiva filmi "Vali kord" jaoks paar eestikeelset pala. Nii Vaiko taas Koera kokku kutsuski. Juhtus aga nii, et esimeses proovis tuli planeeritava kahe pala asemel umbes kümme uut lugu. Ju oli siis taasmusitseerimisrõõm nii suur. Peatselt lindistatime Eesti Muusikaakadeemia stuudios oma plaadi "Pure". Üks lõbus aeg oli. Kuulsa loo "Maiu on piimaauto" esialgne versioon kandis pealkirja "Õpime lugema" ja ma lugesin seal tähestikku.

Mainisid Ruffuse käiku Eurovisioonil. Millised mälestused sellest jäid? Kuidas sa ülepea Eurovisiooni ja eurovisioonuluse suhtud? Mida sa arvad palju vastakaid arvamusi tekitanud Eesti Laulu konkursist?

Riias veedetud nädal oli väga lõbus, nalja sai palju. Eurovisiooni suhtun hästi, ei leia põhjust selle vihkamiseks. Igal aastal on selles kompotis kindlasti ka paar sellist laulu, mis on mulle meeltmööda.

Eesti Laulu konkurssi suhtun ka hästi ning hindan neid esinejaid ja autoreid, kes sellest osa võtavad. Laulukonkursside võiks rohkem olla.

Millised autorid on sinu luule ja laulusõnade laadi kõige rohkem mõjutanud?

Sellele ei oskagi hästi vastata. Ilmselt on luules mingeid mõjutusi Andres Vanapalt ja Ilmar Laabanilt, kuigi ega pead ei anna. Võib-olla Kivisildnikult. Samas võib-olla ka Lehte Hainsalult, kelle lasteluuleraamat "Kui ma ükskord" on mul seniajani peas. Võib-olla on alateadlik luuletamiskihk hoopis lapsepõlvest pärit. Mu raamaturiiulis oli palju lasteluulet.

Mida sa üldse arvad teemast kirjandus ja roppused? Kuidas põhjendad vajadusel oma laulusõnade ja luule keelekasutust?

Õnneks ei pea ma oma keelekasutust kellelegi põhjendama, nii hull see ei ole. Mind pigem paeluvad vastuolud. Näiteks, kui lüürilises ja peaaegu nutma panevas meloodias leidub selline sõna, mis enamiku arvates asjaga üldse kokku ei tohiks käia. Tegelikult ju tohib. Kas sõna "munn" on niisama öelduna taunimisväärne? Aga kui sama sõna laulab sulle segakoor, ilusa meloodiaga palistatult? Kirjanduses on ikka ropendatud. Kui see tuleb südamest ja on hästi välja kukkunud, pole ju häda midagi. Kui ei meeldi, siis ei pea lugema. Kustukummitemaatikat ma ei poolda.

Mulle tundub, et teatud mõttes pole su viimaste aegade kahel suurimal lööginumbril Köögil ja Orelipoisil suurt vahet. Muidugi, instrumentaalses helipildis on erinevus tajutav. Kõök on bändipõhine, kasutate ka elektroonilist tausta, Orelipois on pigem akustiline ja ajuti väga minimalistliku lähenemisega one-man-band. Aga mõlemad edastavad ikkagi selgelt sinu

TEISED JAANIST

Rainer Vilu, klassivend:

Jaaniga kohtusime esimest korda veidi enne kooliminekut, kui mina esindasin "Türi laululinnu" konkursil Lokuta lasteaeda lauluga lõvist ning Jaan Nurmeniku lasteaeda, lauldes korstnapühki-

jast ning võites tiitli.

Juba sama aasta sügisel saime klassivendadeks ning olime selles staatuses keskkooli lõpuni. Meie mõlema puhul väga oluliseks suunanäitajaks sai muusikaõpetaja Ulvi Tamm, kes kutsus meid tegelema ansambli- ja koorilauluga, mis tundus algul tüütu kohustusena, aga mida edasi, seda meelsamini esinesime.

Kooli kõrvalt olime Jaaniga veel uhked puhkpilliorkestri liikmed, kuid kuna meie klarneti- ja tromboonimäng ei vastanud normidele, määrati Jaanile taldrikud ning minule suur trumm...

Mõni aasta pärast keskkooli lõppu järgnes Jaan mulle Otsa kooli, kus mina valisin klassikalise suuna, tema jällegi popjatsu. Tol ajal jagasime ühikatuba, kus võitlesime prussakatega ning äratasime teineteist Kalmer Tennosaare "Jamaica hällilauluga".

Edaspidine elu on meie kokkusaamisi küll oluliselt kärpinud, kuid seda meeleolukamad on jällejägemishetked.

Vaiko Eplik, bändikaaslane:

Paremat sõpra kui Jaan ei ole. See on esimene asi, mis mulle pähe tuleb. Olin vist umbes seitseteist, kui tutvavaks saime. Mul pole ühtegi teist sõpra, keda nii kaua tunnen.

Teiseks, Jaaniga koos ei saa kaotada. Kõik, mis ma koos temaga olen teinud, on olnud väga edukas. Ja kõik, mida olen teinud ilma Jaanita, on kuidagi soiku jäänud, välja surnud või läbi suure häda leidnud oma kurva lõpu. Jaan on mulle nagu talisman.

Kolmandaks, ta on kõige originaalsem muusik, keda ma kunagi olen kohanud. Tõsimeeli. Tema loominguline kasvamine ei ole allunud mitte mingisugustele reeglitele. Mind jätkuvalt hämmastab, kui hästi Jaan kirjutab. Ikka üha paremini. Tema loomingu kvalitatiivsed hüpped on mind palju kordi üllatanud. Oleme mõlemad otsiva hingega – kui tundubki, et midagi on juba leitud, tekib rahu-tu vajadus teha miskit uut. Hindan seda temas väga.

Ja neljas asi – ma pole kohanud sarmikamat inimest kui Jaan.

Muuseas, neli ongi n-ö meie number, natuke maagiline.

Filmivõtted. Ove Mustingu lühimängufilm "Kallis söber, Sind austan", koos Tarmo Tagametsaga.
FOTO FILMITEGIJATE ERAKOGUST

maailmatunnetust, sinu absurdihumorit, sinu meloodiataju. Kuidas sa ise oma projekte eristaksid ja iseloomustaksid?

Orelipoiss on minu muusikalise-kirjandusliku projekti ja Köögi põhituumiku moodustame Madis Aesemaga. Madisega on selles mõttes hea klapp, et duona meil teineteisele tekstilise-muusikalise etteheiteid eriti pole olnud. Saame paljudest asjadest üsna ühtmoodi aru. Köögis on ka Madis tekstide kirjutanud ja tema etteantud pealkirjad on tavaliselt kujunenud mulle tekstiliseks improvisatsiooniallikaks. Praegu on Köögi tegemistes paus, põhimõtteliselt on uue plaadi palad lindis, aga nende helipildilise kruvimisega läheb aega. Nüüd on meil bändis viis liiget ja vaidlemist on rohkem.

Koosluseid, ansambleid ja projekte, milles oled (olnud) osaline, on tegelikult omajagu ja kõigist ei jõua rääkida. Milline neist, millest me pole veel juttu teinud, on sulle eriti südame lähedane ja miks?

Üks huvitav kamp on improvisatsiooniline popkooslus Eliit. Saame laval või stuudios kokku ja vaatame, mis juhtuma hakkab. Kõik läheb kohe linti, midagi ei parandata. Nii sõnad kui ka muusika. Samasugust asja kogesin ka 1997. aastal, kui Rainer Jancis mind oma projekti Windows laulma kutsus. Kohustust lavale minna polnud, kui tundsid, et nüüd võiks laulda, astusid lavale, kui aga seda tunnet polnud, ei juhtunud ka midagi. Eliidiga on muidugi eelduseks see, et ikka kõik peavad laval olema ja võimete piires tegutsema.

Veel üks põnev kooslus on Contus Firmus. Progebänd. Vist juba kümme aastat tegutsenud. Aastas on keskmiselt üks kontsert, kuna kõigil on oma muude asjadega palju tegemist. Sel aastal saame loodetavasti ka plaadi valmis. Heliloojatena on ansambelis klavimehed Andres Kontus ja Ülo Krigul, löökpillidel Andrus Lillepea, bassil Tiit Pärtna ja kitarril Raul Aan. Pooltunniste progeopuste vahepeal on minul au lauluhäält teha.

Mind on alati võlunud su laulude vastuolu: parimad neist ajavad naerma ja kõlavad samas väga lüüriliselt ja kaunilt. Neid iseloomustab ilus meloodia, millelt justkui ei ootakski saatets sellises stiilis sõnastusi, musta huumorit näiteks. Kui teadlikult oled sa seda vastuolu, et naer ja heldimus ei pruugi teineteist välistada, ajanud?

Porthos ja D'Artagnan.
FOTO ARON URB

Teadlikult küll mitte, vähemalt oma tekstides. Olen palju kasutanud ka Olavi Ruitlase tekste, võib-olla just sealt paistab nimetatud vastuolu paremini välja.

Sinu lauldes on ikka vilksatanud su kodupaik Türi ja selle ümbrus (Paide, Mäo). Praegu seostatakse sinu nime Uue Maailmaga Tallinnas. Kui suurel määral mõjutab sind ümbrus, kodune maastik? Võiks küsida veelgi laiemalt: kas suudaksid/tahaksid elada mujal kui Eestis?

Mingi alateadlik heldimus lapsepõlvest hingab kuklasse kogu aeg. Ma sain olla palju looduse keskel ja Eesti kaunites paikades sugulaste või tuttavate juures. Ümbrus on alati oluline. Arvan, et kindlasti suudaksin elada ka kuskil mujal kui Eestis, aga praegu ei taha, sest mulle meeldib siin.

Kuna praegu kõneldakse palju Eestist lahkumise teemadel, siis küsiksingi otse: miks sulle siin meeldib?

Siin on mu kodu, pere ja sõbrad.

Millise pilguga sa praeguse eesti rockmuusika peale vaatad? Mulle tundub, et tohutult palju on tulnud ägedaid uusi bände: Popidiot, Antonina, Junk Riot, Badass Yuki, Tallinn Daggers jne. Kas sa jagad seda vaimustust või oled ettevaatlikum? On sul praegu nende uute kodumaiste muusikute seas mõni lemmik?

Kindlasti jagan seda vaimustust. Eestis on järjest rohkem häid esinejaid ja bände. Ma ei ole väga intensiivselt uutel bändidel silma peal hoidnud, kui midagi eriti head kuskilt tuleb, küll siis sellest on ka kuulda. Mulle meeldivate artistide nimekiri tuleks päris pikk, nii et ei hakka praegu siin kedagi eraldi esile tõstma.

Selge, mõistetav. Püüan pisut teistpidi. Mis oli su viimane võimas kodumaine muusikaelamus?

Viimane suurem muusikaline elamus on Mari Pokineni album "22". Kui veel elamustest rääkida, siis üks nendest oli kaasalöömine Tõnis Mäe oratooriumis "Tarkus". Jarek Kasaril oli teisel pool maakera kiireid asjatoimetusi ja mul tuli teda asendada. Suurepärane teos ja mul oli suur au selles osaleda. Mõtlen sellele tihti.

Eestis tundub rockmuusikal olevat mõnevõrra eriline posit-

sioon. Nõukogude ajal kasutasid paljud bändid eesti luuletajate loomingut ja osalesid täiesti selgelt rahvusliku vaimuse ja kestmise protsessis. Taasiseseisvumisega muutus enamik asju läänemaailmaga sarnaseks, aga tänu Eesti väiksusele pole suur osa rockist ja popist kuidagi seostatav turu loogika või vajadustega nagu mujal maailmas, vaid tegu on täiesti isetoimiva loominguilusega. Samas tundub, et näiteks siinse kultuuripoliitika tasandil kohtab ikka seda suhtumist, et pop- ja rockmuusika pole nagu korralik kultuur. Kuidas sina seda asja näed?

Eks ta nii tundub olevat jah. Naljaga pooleks arvan, et Kultuurkapitali juurde võiks luua uueks sihtkapitaliks "vabakapitali", nii nagu eesti kirjanduse aastaauhindade juures "vaba auhind".

Sulle pole võõras ka sinne muusikalikultuur, oled päris mitmes muusikalis kaasa lõõnud, kuigi osatähtsused on olnud väiksemad. On inimesi, kes suhtuvad muusikalizhanrisse eelarvamusega, ometi on see populaarne. Millised on sinu silmis muusikali tugevused ja nõrkused?

Eks muusikali peeta võib-olla selliseks kerglaseks ja hästisöödavaks meelelahutuseks, aga minule see žanr meeldib. On loodud suurepäraseid muusikale, ilma milleta oleks muusikamaailm tunduvalt vaesem. Kui ikka teha heale muusikalile hea lavastus, siis ei pea ma seda kehvemaks heast draamatükist või heast ooperist. Ilmselt võib mõnd inimest muusikalis häirida see, kui sügavmõtteline verbaalne dialoog äkki laulma hakkamisega ära rikutakse. Ah, ei tea, sellest žanrist arusaamine on sama individuaalne kui kõik muu.

Rääkides su rollidest, siis Ove Mustingu lühifilmis "Kallis sõber, sind austan", mille põhjal valmis ka suurepärase video su laulule "See alles jääb", oli sul täiesti kandev osa. Milline kogemus see oli, kas võiksid/tahaksid edaspidigi filmides näidelda?

See oli äärmiselt tore Lõuna-Eestis veedetud nädal. Üks selliseid, mida meenutades jääd kaugusse vaatama ja tekib mingit laadi heldimus. Filmimaailm tundub mulle põnev, olen osalenud ka neljas-viies tudengifilmis ja kohanud end Veiko Õunpuu teostes vilksatamas. Ilmselt on siin mängus ka edevus, et kohe lähen, kui kutsutakse. Kuigi tuleb tunnistada, et Ove filmis osalemiseks võtsin ma nädala mõtlemisaega. Aga välja mõtlesin. See oli hea mõte.

Kuidas on sul lood klassikalise muusikaga? Mida sa arvad näiteks Arvo Pärdi muusikast ja fenomenist?

Arvo Pärt on suurkuju. Rohkem ei lisaks siia midagi.

Kui suur või väike peaks su meelest olema kunstniku sotsiaalne tegusus?

Eks see sotsiaalne tegusus ole enesetunde küsimus. Mõni kunstnik ei viitsi ise midagi korda saata, teine sahmib ööpäev läbi. Ise olen ka suhteliselt laisk, aga kuni on kutseid erinevaise projektidesse ja koostöödele, tekib see tegusus juba isenesest. Tundub, et olen seni olnud üks paras õnneseen, kes pole pidanud tundma puudust huvitavatest loomingulistest koostööpakkumistest.

Millisel määral peaks kunstnik suutma oma teostega, olgu siis raamatute, laulude või lavastustega maailma muuta?

On ehk olulisemgi, et kunstnik läbi oma loomingut ennekõike iseendale midagi olulist selgeks saab.

Ulvi Tamm, muusikaõpetaja:

Multitalent Jaani on mul au tunda juba kakskümmend üheksa aastat. Tema aastakäik oli muusikaalsete laste poolest rikas.

Esimese mälestusena meenub, kuidas käisime algklasside ansambliga Türi Metsakombinaadis valimiste päeval esinemas. Teisi esine-

jaid oli ka ja meie pidime esinema mitmes jaos. Lapsed aga väsisid ja selleks, et taltsutada üleemeelikust, mis väsimusega sageli kaasneb, andsin neile joonistamiseks oma märkmiku. See sai vaimukaid pilte ääreni täis. Buss viis meie "agitbrigaadi" veel ka Taiksesse ja Kabalasse. Jaan ja Rainer Vilu (praegune Eesti Filharmoonia Kammerkoori laulja) septsesid õpetajatest vemmälvässe. Naerda sai ikka nõrkemiseni.

Algklasside ansamblist Priim kasvas gümnaasiumis vokaalansambel Octav. Naer ja rõõm on kaks märksõna, mis seda aega meenutavad. Hästi liigutav on, et Jaan oma biograafias igal pool ka Octavi ära märgib.

*

Jaan oli päikeseline ja helge poiss, lokkis pea ja naerulohkudega põskedel. Iialgi ei saanud temaga kurjustada! Ta on jäänud täpselt samasuguseks. Abivalmis, lahke, heasüdamlik, üleni positiivne. Kohtume viimasel ajal küll harva, aga õnneks on ka Facebook, kus nii mõnigi just Jaani vaimukuste pärast käib. Üks näide:

tatikana võtsin näpuga pannil sulanud suhkrut. oi vodevill ja vesivill.

*

Jaani solistina mööda lauluvõistlusi väntsutama ei pidanud, sest siis ei olnud selliseid hullumeelseid lapssolistide maratone nagu viimasel kümnel-viieteistkümnel aastal siin Eestimaal. Võib-olla oleks ta oma kuueaastaselt võidetud "Türi laululinnu" tiitlile lisagi saanud.

*

Türi Poistekoori auliikme Jaani poistekooristaaži (1983–1992) on ainult kaks poissi ületada suutnud. See aeg oli poistekoori hiilgeaeg, parimatel aastatel üle viiekümne poisi. Teine hääl oli raudne ja ei läinud iialgi metsa, kui Jaan ja Rainer kohal olid. Ja tavaliselt olidki. Kui poistekoor eelmisel aastal viiskümmend sai, kirjutas Jaan Selvadore Rähni viisile sõnad ja nii sündis laul "Koo", mida juubelikontserdil esitas lavatäis vilistlasi ja praegusi laulupoisse.

*

Selle suve laulupeol laulavad mudilaskoorid Tauno Aintsilaulu "Kordamiseks", sõnade autoriks Jaan. Nii vahva, kui lauljad loo lõppedes skandeerivad "Autor! Autor!" ja dirigendipulti läheb koos heliloojaga lillekimbu järele ka sõnade autor!

*

Olen õnnelik, et Jaanil on nii hästi läinud, eriti sel aastal: aasta meesartist, etno-folkartist, edu "Eesti laulul", CD "Õnn" menu.

Andres Kontus, bändikaaslane:

Jaani on väga rõõmus ja ülimalt heatahtlik inimene. See tekst, mis temalt tuleb, saab maailma ainult paremaks teha.

Väga südamliselt meenutame koos Jaaniga lugu, kui mina mingi seltskonnaga rongis Tallinnast

Viljandisse sõitsin, õlu sai poole tee peal otsa ja Jaan ulatas Türi jaama perroonil

mulle üle rongiukse kilekoti uute õlledega, et seltskonnal folgini tuju ikka üleval oleks. Kõik süsteemid toimisid õlitatult.

Kord, kui me tema Uue Maailma korteris asju arutasime ja hommikul pidin mina vara ära minema, tellisin takso ja küsisin Jaanilt tema aadressi. Unesegaseks rääkis ta midagi Pargi puistes kesklinna kalmistu kõrval. Kui dispetšer juba viis minutit ei suutnud ühtegi takso leida, andsin toru Jaanile, et ta seletaks, kus asume. Kui siis telefonist küsiti, et vabandust, mis linna te seda takso soovite, vastas Jaan vihasealt: "Türile loomulikult, kuhu siis veel!"

Ozi maa valvurina muusikalis "Võlur Oz".

FOTO JAAN KRIVEL

JAAN PEHK

luuletus ebaõiglusest

kukkusin täispeaga näoli raudteele
hommikul moll paistes
nina nagu kartul

koolikaaslased küsisid
noh mis juhtus
ah kukkusin raudteel
kordasin nagu leierkast

üldjuhul jääd
vastusega rahule

nägu paranes
kukkumine ununes

kuu hiljem filosoofiatunnis
teemaks klassikaaslaste
iseloostamine

mind iseloomustas Anne:
Jaani on muidu täitsa vahva noormees
aga minu arvates natukene arg...

tohoh, mismõttes!

Anne jätkas:
kuu tagasi sai Jaan öösel peksa
ja ei julge seda kellelegi tunnistada
valetab et kukkus raudteel...

paar aastat hiljem sain päriselt peksa
peapõrutus ja värgid
kohtasin linnavahel Annet
me polnud ammu näinud
mul oli silm sinine

valmistusin vastama et sain peksa
Anne ei küsinudki mu silma kohta midagi
ütles hoopis et oli mind telekast näinud
ja et see meeldib talle mida ma teen

elu on ikka ebaõiglane

Episood Aapo Ilvese eluliste sugemetega juttude tsüklist "Jaani" proosakogust "Ema on kajaka juures":

Kord mängis Jaan klaverit.

"Rääts," ütles läheduses viibinud Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Põlva koguduse pastor Üllar Kask, "see on ju Rääts, Jaani Rääts! Ära nii küll tee!"

Jaani naeratas ja püüdis oma mängulaadi muuta.

"Näe, jälle Rääts!" ei jäänud Üllar rahule. "Rääts ju!"

Jaani sõrmede alt hakkas voogama kaunis ja puhaste akordidega ballaad.

"Vaata nii!" ütles Üllar Kask ja eemaldus.

NELE-EVA STEINFELD
pianist

Riccardo Mutit tunnustati Birgit Nilssoni preemiaga.

Riccardo Muti pälvis Birgit Nilssoni preemia

Itaalia dirigent Riccardo Muti (69) pälvis tänava Birgit Nilssoni nimelise preemia. Tegemist on rahalises mõttes ühe suurima autasuga (miljon USA dollarit) klassikalise muusika valdkonnas. Birgit Nilssoni nimeline preemia on muusikamaastikul veel küllaltki uus auhind, olles suunatud silmapaistvatele kontsert- ja ooperilaujatele, dirigentidele ja ooperiteatritele. Esmakordselt anti auhind välja kaks aastat tagasi ning selle pälvis Plácido Domingo.

Rootsi väljapaistva lauljanna Birgit Nilssoni aktiivne lavaelu kestis peaaegu nelikümmend aastat ning dramaatilise soprana sai ta tuntuks eelkõige kui suurepärase Wagneri loomingut esitaja. Ühtlasi oli Nilsson maailmas üks kõrgeimalt tasustatud primadonnasid. Lauljanna suri 2005. aastal, olles juba aastaid varem valinud välja kümnekond muusikut, kes pärast tema surma preemia saavad. Võitjate kinnitamisega tegeleb viieliikmeline žürii, kes lähtub Birgit Nilssonilt tema eluajal saadud soovist.

Žürii sõnul on Riccardo Mutis esindatud kõik need omadused, millest Nilsson väga lugu pidas ning ta pälvis preemia erakordse tööpanuse ja kirgliku pühendumise eest muusikale. Muti, kes tähistab tänava juulis oma 70. aasta juubelit, on juhitanud peaaegu kõiki kuulsaid sümfooniaorkestreid ja on praegu Chicago sümfooniaorkestri peadirigent. Muti oli tänava võidukas ka Grammy auhindade galal, pälvides koguni kaks kuldset grammofoni. Tema juhitud Verdi "Reekviemi" plaad võitis parima klassikalise albumi ja koorisalvestise auhinna.

Carlos Kleiber maailma silmapaistvaim dirigent

BBC Music Magazine korraldas hiljuti saja tunnustatud dirigendi seas küsitluse, milles uuriti, kes võiks olla läbi aegade maailma silmapaistvaim dirigent. Küsitluses osalesid sellised orkestrijuhid nagu Valeri Gergiev, Maris Jansons, *sir* Colin Davis ja Gustavo Dudamel ning saja dirigendi antud vastustest selgus, et kõige võimsamaks dirigendiks läbi aegade on

austerlane Carlos Kleiber (1930–2004). Maestro Kleiber elas 74-aastaseks, kuid juhatas elu jooksul tänapäevases mõttes üsna vähe kontserte, nimelt 96 kontserti ja 400 ooperietendust, mis on praeguste dirigentidega võrreldes umbes viis korda väiksem töökoormus. Kuid Kleiberi interpretatsioonid tuuakse alati esile kõrgetasemelist kunstilist visiooni. Tema töö kvaliteet ja detailidesse süvenemine oli märkimisväärt. Kleiberi järel olid dirigentide pingereas teisel ja kolmandal kohal vastavalt Leonard Bernstein ja Claudio Abbado ning samuti olid esiletõstetute hulgas *sir* Simon Rattle, Herbert von Karajan, Arturo Toscanini, Bernard Haitink, Jevgeni Mravinski ja paljud teised.

Sony ja Decca värsked plaadilepingud

Norra pianist Leif Ove Andsnes sõlmis tänava märtsis lepingu plaadifirmaga Sony Classical, lahkudes EMIs. 2014. aastaks on plaanis salvestada Beethoveni viis klaverikontserti ja Fantaasia klaverile, koorile ja orkestrile koos Mahleri kammerorkestriga. Kompaniiga Sony Classical on viimasel ajal lepingud sõlminud veel pianistid Lang Lang ja Khatia Buniatishvili, tenor Vittorio Grigolo, bass Erwin Schrott, viuldaja Ray Chen, sopran Nino Machaidze ja dirigent Kristjan Järvi. Kõigest paar päeva pärast Andsnesi liitumist kompaniiga teatas plaadifirma, et sõlmis lepingu ka kuulsaga Emerson String Quartetiga. Seega lõpetab see kvartett 1987. aastal alguse saanud koostöö Deutsche Grammophoniga, kus kvartetil on varem ilmunud kolmkümmend heliplaati. Emersoni kvarteti esimeheks koostööks Sonyga on Mozarti kolm viimast keelpillikvartetti KV 575, KV 589 ja KV 590, millele järgnevad 2012. aastal Schönbergi "Kirgastunud öö" ja Brahmsi keelpillikvintett op 111.

Decca Classicsiga sõlmis aga lepingu 18-aastane väljapaistev pianist Benjamin Grosvenor. Ta on kuuekümmend aasta tagant esimene ja noorim briti pianist, kes Clifford Curzoni ja Peter Katini järel Decca artistiks saab. Benjamin Grosvenor on võitnud mitmeid konkursse ning 2010. aastal kirjutas ajakiri Gramophone temast, et sellist osa-

Noor briti talent Benjamin Grosvenor.

vust ja talenti oli näha viimati Jevgeni Kissinil. Grosvenori debüütplaadil kõlavad Chopini neli skertsot, Raveli "Gaspard de la Nuit" ning Chopini ja Liszti väikevormid.

Suri dirigent Yakov Kreizberg (1959–2011)

15. märtsil suri Monacos 51-aastaselt pärast pikka haigust dirigent Yakov Kreizberg. Vene juurtega Austria-Ameerika dirigent Kreizberg oli viimati Madalmaade filharmoonia ja kammerorkestri peadirigent ja kunstiline nõustaja, samuti Monte Carlo Filharmooniaorkestri muusikaline juht ning Viini sümfooniaorkestri peaküladirigent. Yakov Kreizberg sündis Leningradis ja õppis dirigeerimist Ilja Mussini käe all. Kreizbergi vend Semjon Bõtškov on samuti tunnustatud dirigent (Kreizberg kandis ema neiupeelvenime). Pärast emigreerumist USAsse täiendas Kreizberg end Mannes'i kolledžis, Tanglewoodis ja Los Angelese Filharmoonilises Instituudis Gustav Meieri, Seiji Ozawa, Leonard Bernstein ja Erich Leinsdorfi käe all.

Aastatel 1994–2001 oli Kreizberg Berliini Komische Operi muusikajuht ning 1995–2000 Bournemouthi sümfooniaorkestri peadirigent. Ta tegi tihedat koostööd viuldaja Julia Fischeri ja plaadifirmaga

Pentatone. Koos Fischeriga jätkas Kreizberg plaadistamist ka firmale Decca. Tänavu 4. aprillil andis kompanii välja CD, millel kõlavad Monte Carlo Filharmooniaorkestri esituses Julia Fischeri sooleerimisel Chaussoni, Respighi, Suki ja Vaughan Williamsi teosed. Hiljuti salvestas Kreizberg Monte Carlo Filharmooniaorkestriga orkestri enda plaadimärgi OPMC all kaks plaati Debussy, Raveli ja Stravinski balletiloominguga. Sümfoonilise muusika salvestuste pärandisse lisas Kreizberg Dvořáki sümfooniad nr 5–9, Šostakovitši sümfooniad nr 5 ja nr 9 ning Bruckneri sümfoonia nr 7.

Paavo Järvi pikendas lepingut Orchestre de Paris'ga aastani 2016

Märtsis tegi Orchestre de Paris teatavaks, et sellest hooajast peadirigendi ametis oleva Paavo Järvi lepingut pikendati aastani 2016. Esialgu pidi Järvi leping kehtima kolm aastat ning lõppema hooajaga 2012/13, ent orkester on oma peadirigendiga sedavõrd rahul, et lepingut pikendati veel kolme aasta võrra. Orkestri sõnul on Paavo Järvi dirigent, kes suudab pakkuda muusikutele mängurõõmu ja tema juhatusel tunnevad orkestrandid end laval esine-des kindlalt ja vabalt.

Hooajal 2011/12 esineb Orchestre de

Paris kontserdiga Tallinnas ning kavas peaks olema ka Pärdi looming. Oktoobris toimub aga Pariisis eesti muusikale keskenduv festival "Estonia tonic", kus Orchestre de Paris esineb Paavo Järvi juhatusel kahe kontserdikavaga. Selle aasta novembri keskpaigast detsembri alguseni on orkestril koos peadirigendiga kavas kontsertreis Jaapanisse, Hiinasse ja Koreasse. Sügisese hooaja avab Paavo Järvi Pariisis Beethoveni loominguga ning samuti toimuvad kaks kontserti Haydni ja Brahmsi loomingust, solistideks viuldaja Viktoria Mullova ja pianist Radu Lupu.

Anu Tali debüteeris New Yorgi Lincoln Center's

Dirigent Anu Tali debüteeris 18. märtsil New Yorgi ühes kuulsamas kontserdisaalis Lincoln Center's. Orkestritega London Sinfonieta ja Orchestra of the Age of Enlightenment tulid esiettekan- dele saksa nüüdishelilooja Heiner Goebbelsi teosed "Songs of Wars I Have Seen" ja "Sampler Suite from Surrogate Cities". Anu Talil on Heiner Goebbelsi teostega olnud kokkupuuteid juba varasemalt, nimelt on ta juhatanud tema teoseid viimastel aastatel Ameerikas, Hispaanias ja Inglismaal ning pälvinud kriitikutelt väga sooja vastuvõtu. Kiidusõnu on jaganud Anu Tali kohta ka Heiner Goebbels ise ning helilooja loodab, et koostöö Taliga jätkub ka tulevikus. Tali sõnul palusid London Sinfonieta ja The Orchestra of the Age of Enlightenment, et ta juhataks 2009. aasta aprillis Goebbelsi teose "Songs of Wars I Have Seen" Londoni esiettekannet. Kujunes aga hoopis nii, et dirigendil tuli olude sunnil seda teost nendega mängida juba 2009. aastal ka Ameerika kontserdireisil. Tali sõnul osutus Goebbelsi teos tema jaoks sedavõrd oluliseks, et lepitati ta uue muusikaga ning juhtis ta uuele teeharule tema muusikuteel. Nii Tali kui ka Goebbelsi unistuseks on tuua "Songs of Wars I Have Seen" kunagi ka Eestisse. Tali sõnul on tegemist võimsa emotsionaalse teosega, kus tekst ja muusika toovad kuulaja ette naiste sõjamälestused ning millesse on põimitud eri rahvaste muusikat, vanamuusikat, džassi ja originaalmuusikat.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Uut ECMi kataloogis

Legendaarne plaadifirma ECM on tänavuse aasta esimesel poolel andnud välja mitu põnevat helikandjat. Detsembris lindistas pianist François Couturier oma kvartetiga muusikat, mis saanud inspiratsiooni Andrei Tarkovski filmidest. Tarkovski kõrval leiab plaadilt ka viiteid Pergolesile, Bachile ja Šostakovišile. Couturier' jaoks tähistab album viimast versteposti kolmeosalises tsükklis, kus varem on ilmunud "Nostalghia – Song for Tarkovsky" (2005) ja "Un jour si blanc" (2009). Plaadil teeb lisaks prantsuse muusikutele kaasa hiljuti Eestis käinud tšellist Anja Lechner.

Veebruaris salvestas ECMile plaadimaterjali Soome multiinstrumentalist Iro Haarla. Plaat "Vespers" sündis koostöös mitme tuntud ECMi artistiga nagu trompetist Mathias Eick ja saksofonist Trygve Seim Norrast. Iro Haarla kogus kuulsust oma abikaasa, legendaarse trummari Edward Vesala bändides, kellega ta on korduvalt ka ECMile plaadistanud. Haarla on komponeerinud muusikat ka põhjanaabrite tuntud UMO Jazz Orchestra jaoks.

Aastavahetusel valmis CD ka Norra trompetistil Mathias Eickil. Värske plaat kannab nime "Skala" ja on jätkuks Eicki ECMi debüüdile "The Door" (2007). Peale ECMi pealiku Manfred Eicheri oli plaadi valmimise juures tegev ka Bugge Wesselt oft. Eicki inspiratsiooniallikad ulatuvad seinast sein, Griegist Stingi ning Jan Garbarekini. Ta on kümneliikmelise *nu jazz*'i kollektiivi Jaga Jazzist liige ning võitnud mitmeid auhindu, sealhulgas International Jazz Award For New Talent (2007) ja Statoil Talent Award (2009). ECMis ilmunud plaatidest on Eick olnud tegev Manu Katché CD-l "Playground". Sel kevadel ja suvel tuuritab ta oma projektiga mitmel pool Euroopas.

Carla Bruni võitleb internetipiraatluse vastu

Endine supermodell ning laulja, Prantsuse presidendi Nicolas Sarkozy abikaasa Carla

Carla Bruni – presidendiproua, supermodell, laulja, aktivist.
FOTOD INTERNETIST

Bruni-Sarkozy kaebas kohtusse Prantsuse päevalehe Midi Libre seoses ühe tema laulu ebaseadusliku avaldamisega ajalehe veebiportaalis. Tüli lahvatas viiekümnesekundise katkendi pärast laulust "Douce France", mida esitas originaalis populaarne 20. sajandi keskpaiga laulja Charles Trenet. "Douce France" kuulub prantsuse rahvuslikku pärandisse, see hääletati üheks kõigi aegade parimaks prantsuse lauluks, millest sai Teise maailmasõja ajal prantslasi ühendav pala. Pärast seda, kui Midi Libre oli audioklipi oma kodulehel postitanud, levis see kõikjal internetis. Nüüd tahetakse alustada ametlikku juurdlust, et jõuda selgusele, kuidas klipp ajalehe valdusse sattus.

Prantsusmaa esimesele leedile, kellel ilmub varsti neljas album, on see praeguses positsioonis esimene kord kohtutee jalge alla võtta. Enne abiellumist Sarkozyga hages Bruni Iiri lennufirmat Ryanair, kes oli luba küsimata kasutanud tema ja Sarkozy fotot.

Ungari jazzipäevadel jagati tunnustust

25.–27. märtsini leidsid Budapestis aset Ungari jazzipäevad, kus anti välja riigi tähtsaimad jazziauhinnad. Ungari tõenäoliselt rahvusvaheliselt tuntuima jazzmuusiku Gábor Szabó nimelise auhinna pälvis kitarrist Ferenc Snétberger.

1957. aastal sündinud Snétbergeri looming on olnud inspireeritud kodumaa rikkalikust muusikapärandist, aga ka brasiilia muusikast, flamenkost ja jazzist. Ta on kirjutanud filmi- ja teatrimuusikat ning esinenud koos paljude selliste nimekate muusikutega nagu Bobby McFerrin, Trilok Gurtu, James Moody jpt. Snétberger on tuttav ka Eesti publikule, sest esines 2009. aastal Tallinna kitarrifestivalil.

Peale Snétbergeri vääris Ungari jazziliidu poolt äramärkimist ka teenekas pianist János Gonda. Ungari jazziajaloo suurkuju oli 1964. aastal ungari jazz'i antoloogiasarja väljaandmise alguse juures ning on kirjutanud ka mitu jazziteoreetilist raamatut.

Ludwig Suthaus – heeros üle aja

LOONE OTS

filoloog ja ooperisõber

Lummavast valkürist

Olin seitseteist, kui esimest korda mõttega Wagnerit kuulasin. Armusin esimesest pilgust, kogu eluks, lihtsalt Jevgeni Mravinski dirigeeritud kahekümneminutist plaadipoolt kuuldes. Olin kaheksateist, kui Wagneri ooperit esimest korda laval nägin. Soome TV näitas “Valküüri” Bayreuthi 1976. aasta juubelisalvestust, lavastajaks Patrice Chéreau, dirigendiks Pierre Boulez, peaosades Gwyneth Jones, Jeannine Altmayer ning Peter Hoffmann. Uuenduslik, nõiduslike häältega, rabav. Ihkasin “Valküüri” veel kuulata. Aasta hiljem läks mu soov täide. Nõukogude Liidu ainus plaadifirma Melodija üllitas arhiivisalvestise aastast 1953. Monoheliga, kuid dirigent oli oma aja vahest kuulsaim Wagneri tõlgendaja Wilhelm Furtwängler. Kuulasin plaati, kuni see kulus, võib-olla kokku tuhat korda. Kui kõik komplekti viis LPd olid juba kenasti kriimul, leidus üllas sõbranna, kes oma “Valküüri” minu juurde deponeeris, ikka sellesama koosseisuga. Üle kahekümne aasta olen talle plaadi võlgu.

Mis teeb selle arhiivülesvõtte nii eriliseks? Minu jaoks tenor Ludwig Suthaus, kes laulis Siegmundi, Wagneri kõige romantilisemalt õnnetu, samas kõige võitlevama kangelase rollis.

Totaalne riik, totaalne ooper?

Ärge küsige, miks on ooperiülesvõtted aastatest 1930–1960 salvestuse kvaliteedist sõltumata alati nii kõitvad. Ma usun, et tolle aja muusikarahvas suhtus ooperisse teistmoodi. Veel polnud massimeedia ooperit laiale publikule koju kätte toonud. Ooperi sarm oli veel eksklusiivne. Inimesed, kes ooperis kaasa tegid, tundsid end rohkem püha tuld valvavate preestri-

tena kui praegu. Tundub, et nad suhtusid ooperisse mitte kui vormi, mis lubab eksponeerida iseenest, vaid kui ilmutusse, mida nad tohivad vahendada. Vahest mõju-taski vähemalt saksa kultuuriringi ooperitava totaalse ühiskonna kohal rippuv igioht, teadmine, et homme võib juhtuda mis tahes. Vahest seetõttu on Bruno Walteri sõjaaegne Beethoveni sümfooniade komplekt nii särav või Max Lorenzi Tristan nii rikas.

Kangelase elu

Ludwig Suthaus sündis Kölnis 1906. aasta 12. detsembril. Tema tähelend algas nagu oma aja nõukogude filmis, kus harrastuslauljale avanevad Moskva Suure Teatri ukсед. Müürsepaõpilane Suthaus laulis meel-sasti, kuni teda märgati. Edasi õpetas Suthausi Kölni muusikakõrgkooli professor Julius Lenz, kes püüdis temast baritoni vormida. Suthaus proovis huvi pärast laulda “Boheemi” ja “Longjumeau postiljoni” kõrgeid aariaid. Kõrge C ja D ei valmistanud mingit raskust ja Suthausist saigi tenor.

1928. aastal debüteeris vaid kahekümne ühe aastane nooruk Aacheni ooperis, hiljem Stuttgardis. Tasahaaval kasvas temast Wagneri-tenor. Mida paremat võinuks 1930. aastate Saksamaal tahta? Vahest pidanuks kuuluma ka natsiparteisse? Suthaus sellest ei hoolinud. 1942. aastal valandati hilgav ooperisolist väära ilmavaate pärast. Kurioosum – Berliini Riigiooper ei teinud puuduvast parteipiletist mingit numbrit. Suthaus kolis sinna ning jõudis 1943. aastal esineda ka viimasel Hitleri-aegsel Bayreuthi festivalil.

Ludwig Suthausi natsiaegseid salvestusi on väga vähe. Üksikud aariad või stseenid

Eriline heldentenor Ludwig Suthaus.
FOTO INTERNETIST

ei anna pilti häälest kui tervikust. Siiski restaureeriti 2008. aastal “Nürnbergi meistersauljate” lavaülesvõtte Bayreuthi festivalil. See 1943. aasta 16. augustil plaadile graveeritu lubab küll tõdeda Suthausi suurust, kuid Walther pole roll, millega kangelastenor ajalukku astuks. Tegelikult ongi plaadistatud vaid kolm tervikooperit, kus Suthaus on esilaulja. Lisaks eelmainituile on Suthaus plaadil ka Tristanina.

Poliitika varjus, poliitika varjust

Vahest oli küsimus ikka poliitikas, kui Kolmas Riik eelistas Suthausile Max Lorenzit või Günther Treptowd. Võib-olla oli ta laval neist kohmakam (ma pole näinud ühtki Suthausi videot). Kriitikud kinnitavad, et tema häälel nappis energiat. Suthaus polnud kunagi edukas kui noor romantiline kangelane. Kuid kahe minu käsutuses oleva salvestuse põhjal pean teda vapustavaks kangelastenoriks ja näitlejaks.

Sõda lõppes. Suthausi ei tõrjunud keegi, kuigi riigiooper jäi Ida-Berliini. Nagu enne natslikku, ei soovinud laulja üles ehitada ka sovetlikku Saksamaad. 1949. aastal sai tema uueks koduteatriks Lääne-Berliini Städtische Oper. Neljakümnendate lõpul esines Suthaus palju välismaal: Viinis, Pariisis, Milano La Scalas, San Franciscos. Põhiliselt laulis ta Wagnerit, kuid sõlmis ka itaalia ooperi rollide lepinguid. Itaallased nautisid Suthausi, kes olevat “tõendanud, et kaunist itaalia ooperit võib siiski ühendada

teutooni karmi häälega”.

Siis – kaks suurt salvestust Wilhelm Furtwängleriga. Edasi autoõnnetus, sunnitud loobumine lavast ja enneaegne surm kuuekümnelt nelja aasta vanuses 1971. aastal.

Üks kõikideks aegadeks

Nüüd tahan naasta teema argumendi juurde. Rääkida neist kahest plaadist, mis on teinud minust Suthausi vankumatu austaja. Furtwängleri juhutatud “Tristani ja Isolde” salvestuses (London, 1952) on Suthaus võrdne Kirsten Flagstadi ja noore Dietrich Fischer-Dieskauga. Tristani jõuline jõuetus on nii mängu kui ka vokaali poolest ooperilava raskemini tabatavaid imesid. Suthaus ise on ühes intervjuus nentinud: “Olen laulnud Tristanit üle kaheksa kolmekümne korra, kahekümne kaheksa dirigendiga, kõik maailmakuulsused. Olen olnud paariteistkümmes lavastuses, igaüks isemoodi. Plaadistus? Furtwängler ei teinud kunagi proovi. Tuli sisse ja hakkas juhutama. Ta ei töötanud ühegi lauljaga. Jah, olid proovilindistused. Kuid ikka otse stuudiosse ja laulma. See oli tõeliselt pingutav.” Furtwängler, kuulus egoist, kes dirigeerides rõhutas subjektiivset nägemust, sobis Suthausi (subjektiivselt?) nurka tooniga küll. Ometi nõustun asjatundjatega ja pean Max Lorenzi Tristanit veelgi paremaks.

Kuid “Valküüri” esimene vaatus! Vaenlase majas ööbiv Siegmund teab, et hommikul ootab võitlus. Ette kaotatud lahing, sest kangelasel ei ole mõõka. Kunagi lubas kadunud isa Wälse talle võimsaima relva, mis ilmub hetkel, kui seda on kõige rohkem vaja. Surm on käega katsuda. Mõõka aga ei ole. “Wälse! Wälse!” hüüab ahastav Siegmund. Helilooja-libretist on neisse paari nooti kirjutanud õuduse, ängi, jõuetuse, surmahirmu, lisaks vapruse, põikpäisuse, trotsi ja eluiga. Laula, tenor! Suthaus pikendab hüüu noote. Esimese “Wälse!” järel ahmib kuulaja õhku ja usub, et tenor teeb sama. Et nüüd on tenori päevatöö tehtud. Kuid teine hüüd on mitme südamelöögi jagu pikem. Suthaus on tõeline tenor! Kangelasteeeeeeeeenor. See, millest tema laulab, ei ole ühe mehe isiklik hingehäda. See on küsimus kõrgeima eetilise kategooria eksistentsist julmal ajal. Pole vahet, kas aeg on viikingite või 20. sajandi kõikehävitava sõja oma. Kas truudus on

veel olemas? Kas saab usaldada kas või omaenda isa? Kas on võimalik, et väärtused, mille nimel uhkelt kõlava nimega Inimest kasvatati, ei kehti enam? Suthaus küsib ja küsib. Selle muserdava ilu ja dramatismi kõrval on Siegmundi kõik teised kaunid hetked (ja neid jätkub) nagu läände avanevad aknad, kuid päikese tõeline kõrg-hetk on juba läbi.

Võib-olla pole asi üldse Suthausis? Vahest on lihtsalt Richard I loodud fraas nii jumalik? Kes tahab Wälse-hüüdisid omavahel võrrelda, võib külastada veebi-aadressi wn.com/heldentenor, kus kolmeteist 20. sajandi kuulsaimat tenorit hüüab mõõga järele. Mina leian peaaegu kõigis midagi norida. Max Lorenz vibreerib liiga palju. Mario del Monaco on liiga magus. Plácido Domingo on häält kui palju, aga ma ei kuule Edda aegade tunnetust. Jon Vickers ehk kannatab võrdluse välja. Muide, fermaadita, enam-vähem Wagneri partituuri järgi, laulab ainult Wolfgang Windgassen. Kõik teised võtavad küünla ikka vaka alt välja. Igal juhul – kolmeteist kõrget C-d. Muljetavaldav. Ent siiski – kuulad ära ning lähed otsid kapist ragiseva viinüüli.

Epioloog: sild üle aja

Aastal 2001 toimus Tallinnas esimene Wagneri galakontsert pärast kaheksakümnendate lõpul korraldatud katset, mida paljud muusikainimesedki enam ei mäleta. Öhtut austasid Richard Wagneri lapse-laps Wolfgang Wagner ning paljud Wagneri ühingute liikmed üle maailma. Jalutusruumis tutvustati mind kenale vanemale daamile Magdeburgi ühingu. “Minu isa oli muide Wagneri laulja,” ütles ta. “Teie kindlasti ei tunne teda. Tema nimi oli Ludwig Suthaus.” “Ma tunnen teda! Väga hästi! Ta on mu lemmik, absoluutne Siegmund!” pahvatasin *impulsissima*. Surusime naeratades kätt. Tütar oli saanud kinnituse, et tema isa mäletatakse ikka veel. Mina olin saanud tervituse, õrna härmanniidi oma iidolilt.

Ootame Wälse-hüüdu 14. mail, kui Coca-Cola Plaza kannab üle Metropolitan Opera “Valküüri”. Juhatab James Levine, peaosades on Deborah Voigt (Brünnhilde) ning Jonas Kaufmann (Siegmund).

ARMAS PLAAT

MARI KALKUN

muusik

Beata Palya “Ágról-ágra, Tradition in Motion” (2003)

Lauljatar Beata Palya plaat “Ágról-ágra, Tradition in Motion” on mind saatnud sest ajast kui albumi Ungari reisil leidsin. Lauljana paelus mind kõigepealt Palya tundlik laulmise viis – tegemist on äärmiselt mitmekülgse ja särava vokalistiga, kes ei karda laulda ka *a cappella* või väga napi saatega. See ei ole pärimusmuusikas eriti tavaline nähtus. Just neis lugudes tuleb välja Palya hääle nüansirikkus ja emotsionaalsus.

Ansamblimängus annavad põhitooni traditsioonilised ungari flöödid, keelpill *koboz*, klarnet, torupill ja erinevad löökpillid, kusjuures kõik muusikud hingaksid nagu samas rütmis. Oma personaalse kõlapildi ja improvisatsiooniga sulatab Palya kokku isikliku ja iidvana. India ja pärsia mõjudega, romist vanaisaga lauljatar interpreteerib võrdse vabadusega nii ungari, bulgaaria ja pärsia muusikat kui ka Transilvaania romide laule. See on maailmamuusika kõige paremas mõttes – traditsioonidest lähtuv, ent loominguline ja nõrke; temperamentne, kuid minimalistlik. Selline lähenemine ei sea piire rahvusliku kultuuri ja muu maailma mõjude vahele, vaid näeb pärimuse osana kogu isiklikku elukogemust. Kuigi kõik plaadid kõlavad lood on traditsioonilised, tekib tunne, et kuuldav on konstrueerimata “päris” muusika, mida lauldakse peaaegu et esimest korda ja mis voolab justkui iseenesest.

Multiperkussioon – pill, mis ei olegi nagu pill

VAMBOLA KRIGUL
muusik

Tänapäeva löökpillimängija peab olema valmis igasuguseks tegevuseks. Kaasaegsed orkestratsiooniõpikud jaotavad löökpillid koguni nelja kategooriasse: membranofonid (näiteks erinevad trummid), idiofonid ehk monoliitised isehelisevad pillid (taldrikud, trianglid, kastanjetid jne), aerofonid, st õhu abil aktiveeritavad instrumendid (teisisõnu puhkpillid, mitmesugused vileid) ning korfofonid ehk instrumendid, mille helitekitajaks on keel (näiteks tsimbel). Täiesti elementaarne on, et lisaks erinevatele pulkadele-nuiadele leidub löökpillimängija kotis ka (kontrabassi)poogen.

Klassikaline löökpillimuusika jaguneb kaheks suureks haruks. Esimesse kuulub

muusika, mis on kirjutatud kindla helikõrgusega löökpillidele (marimbafon, vibrafon jne). Teise haru muusika on kirjutatud instrumendidele, mis ei ole omavahel mingis laadilises ega harmoonilises seoses. Nõnda luuakse iga teose jaoks erinevatest instrumendidest uus “pill”. Seda tähistavat eesti keelset terminit õigekeelsussõnaraamatust ei leia, inglise keeles on kasutusel sõna *multipercussion* (ehk *multiple-percussion*). Siit on lihtne uusi sõnu leiutada...

Multiperkussiooni kui instrumendi süünd langeb muusikaajaloos kokku ajajärguga, mil tonaalne muusika hakkas taanduma. Üheks esimeseks märgiks uue instrumendi sünnist võime pidada Igor Stravinski teost “L’Histoire du soldat” (1918).

Erinevalt varasemast traditsioonist, kus iga löökpilli jaoks oli eraldi mängija, peab selles teoses üksainus mängija toime tulema kogu instrumentariumiga – löökpillimängija muutus olemuselt multiinstrumentalistiks. Stravinski lähtus löökpillide valikul tol ajal kiiresti arenenud ja täiustunud kerge muusika trummikomplektist. Samuti on trummikomplekt mõjutanud Darius Milhaud’ teose “La Création du monde” (1923) ning William Waltoni teose “Façade” (1922) instrumentatsiooni. Seega võib öelda, et multiperkussiooni idee on pärit kerge muusikast.

Löökpillimuusika ajaloo seisukohalt väga oluline teos on ka Béla Bartóki Sonaat kahele klaverile ja löökpillidele (1937; esita-

**Kolm pilku löökpillimängija köögipoolele.
Tänapäeval sisustab iga kokk oma köögi ise.**

FOTOD INTERNETIST

jateks kaks löökpillimängijat), kus tavaliselt orkestri tagareas paiknevad löökpillid on toodud esmakordselt võrdväarse partnerina klaverite kõrvale. Kindlasti ei tohiks selle teose juures alahinnata fakti, et nii teose alguses kui ka lõpus esinevad löökpillid üksi.

Lõpuks ometi päris ise...

Vaatamata asjaolule, et löökpille võib ilma igasuguse kahtluseta pidada vanimateks muusikainstrumentideks üldse, pärinevad esimesed teosed ainult löökpillidele – küll mitte solistile, vaid löökpilliansamblile – alles 20. sajandi kahekümnendate aastate lõpust ja kolmekümnendate algusest. Esimesena kasutas löökpilliansamblit iseseisva koosseisuna Dmitri Šostakovitš oma ooperis “Nina” (1927–1928), kus löökpilliansamblile on kirjutatud omaette number. Samasse ajajärku jääb esimene teos löökpilliansamblile – Edgard Varèse’i “Ionisation” (1931) kolmeteistkümneme mängijale, milles on kasutatud kolmekümmet seitset erinevat löökpilli (sh klaver ja kaks sireeni).

Löökpillimuusika arengu seisukohalt on väga oluline ka ameerika helilooja John Cage’i looming. Tema “First Construction” (1939), “Second Construction” (1940), “Third Construction” (1941), “Amores” (1943), “Living Room Music” (1940) jt avardasid oluliselt löökpilli kui instrumenti mõistet.

John Cage’i “Living Room Music” on üks esimesi katseid kirjutada vabalt valitava instrumentatsiooniga muusikat. Cage oli ka üks esimesi, kes hakkas kasutama esemeid, mis pole algselt mõeldud muusitseerimiseks. Näiteks “Living Room Music” on kirjutatud esemetele, mida võib leida elutoast: ajalehed, raamatud, lauanõud jne.

Soolo-multiperkussiooni esimeseks tõeliseks teoseks võib pidada Karlheinz Stockhauseni 1959. aastal kirjutatud kompositsiooni “Zyklus nr 9”. Stockhausen kasutab “Zykluses” traditsioonilisi orkestri muusikast pärit löökpille ja kaasab multiperkussiooni ka kindla helikõrgusega löökpillid. Sellel teosel pole ainult ajalooline väärtus, vaid ta on tänaseni olulisel kohal

klassikalise löökpillimängija kontsertreper-tuaaris. Samuti väärib märkimist teose graafiline partituur.

Alates 20. sajandi kuuekümnendatest on multiperkussiooni kui pilli arengut mõjutanud paljud erinevad taotlused. On püütud ühendada muusikat, koreograafiat ja teatrit (st kirjutada mängija kõik liigutused partituuri; üks näiteid on Mauricio Kageli “Dressur” kolmele löökpillimängijale, 1977). Instrumentaalset muusikat on ühendatud verbaalse materjaliga (näiteks Vinko Globokari “Toucher”, 1973, kus löökpillimängija peab samaaegselt mängimisega rääkima ka teksti). Pidevalt tegeldakse ka uute kõlade otsimisega ja ehitatakse uusi pille. Näiteks Iannis Xenakise löökpilliansambliteose “Pleiadés” jaoks konstrueeritud Sixxen, mis on üheksateistkümneme erineva helikõrgusega ja erinevatest metallsemetest koosnev instrument, mille laadis on kasutatud ka kolmandik- ja veerandtoonidega intervalle. Teoses mängitakse löökpille nii, nagu pole algselt mõeldud. Sageli on multiperkussiooni kombineeritud elektroo-

nikaga (nii fonogramme kui ka *live*-elektroonikat kasutades), ja mitte ainult viimasel aastakümnetel; esimesed sellised teosed pärinevad juba kuuekümnendatest aastatest, näiteks Karlheinz Stockhauseni "Mikrofonie I" (1964) ühele tamtammile, kuuetele esitajale ja *live*-elektroonikale.

Iga mees teeb oma pilli ise

Samaaegselt multiperkussiooni kui soolopilliga sündis ka idee kirjutada vaba või peaaegu vaba instrumentatsiooniga teoseid. Neist olulisimad on Vinko Globokari "Toucher", Brian Ferneyhough' "Bone Alphabet" (1991) ja Iannis Xenakis "Psappha" (1975). Iga teose instrumentatsioon on vabaks jäetud isesugusel printsibil. Globokari teoses tuleb valida instrumentid, mis kõlaksid sarnaselt samal ajal kõneldava prantsuskeelse tekstiga; Ferneyhough' tingimuseks on see, et kasutatavad pillid peavad mahtuma kõik ühte kohvrissi (nõue, mis arvestab löökpillimängijate alalist transpordiprobleemi);

Xenakis jätab instrumentid mängija otsustada, kuid teeb ettekirjutusi nende materjali ja kõla iseloomu kohta. Üldiselt võime osaliselt vaba instrumentatsiooniga teostena käsitleda kõiki neid multiperkussiooniteoseid, milles pillide suurus pole täpselt fikseeritud – kui partituuri on kirjutatud näiteks tom-tom, on valida instrumentide vahel, mille diameeter ulatub kuuest tollist kaheksateistkümmeni. Lisaks traditsioonilistele instrumentidele on heliloojad kogu klassikalise löökpillimuusika ajaloo vältel otsinud uusi kõlasid ka mujalt. Juba ammu on täiesti tavalisteks löökpillideks saanud auto piduritrummel (ingl k *break-drum*), ning autoratta vedru. Seda nimekirja võib lõputult jätkata. John Cage'i parafraseerides – iga ese võib olla muuskainstrument.

Löökpillide kasutusest eesti muusikas

Kuni 1990. aastate lõpuni oli eesti heliloojate löökpillikasutus küllaltki konservatiivne, kasutati vaid teada-tuntud instrumen-

te ja tavapäraseid mänguvõtteid. Uue sajandi saabudes pöörati aga ka uus lehekülg. Tolle aja "uue põlvkonna" heliloojad (Helena Tulve, Tatjana Kozlova, Märt-Matis Lill) pööravad oma loomingu väga tähelepanu kõlakultuurile ning on kasutanud väga palju alternatiivseid mänguvõtteid. Mängides tihti heli kuuldavuse piiril, on need heliloojad koostöös eesti löökpillimängijatega töötnud välja palju uusi mängutehnikaid ning ka päris uusi instrumente. Täna sel päeval võib öelda, et eesti heliloojaskond on usin ning edumeelne löökpillide kasutaja. Väga sage on olukord, kus helilooja annab esitajale koos partituuriga üle ka hulga objekte, millega teoses kõikvõimalikul moel manipuleerida. Need mänguvõtted ning instrumentid sünnivad tavaliselt koostöös teose esitajaga – koostöö helilooja ning interpreedi vahel on siin otsustava tähtsusega. Vastasel juhul võib esitaja leida end olukorras, kus tuleb sõna otseses mõttes pesukausiga virtuoospalu esitada.

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid mais

4. mai kell 18.00

Lauluväljaku klaassaal
TMKK kooride kevadkontsert

7. mai kell 16.00

Teatri- ja Muusikamuuseum
Esinevad Heili Vaus-Tamme saateklassi õpilased

7. mai kell 16.00

Kiek in de Kók
Esinevad Kersti Sumera klaveriõpilased

7. mai kell 18.00

EMTA orelisaal
Esinevad Marju Rootsi klaveriõpilased

8. mai kell 12.00

EMTA orelisaal
Esinevad Ada Kuuseoksa, Anne Sarrapi ja Katrin Kuldjärve klaveriõpilased

14. mai kell 18.00

EMTA orelisaal
Esinevad Marju Rootsi klaveriõpilased

15. mai kell 12.00

EMTA orelisaal
Kammeransambli osakonna kontsert

21. mai kell 16.00

Kiek in de Kók
Esinevad Kersti Sumera klaveriõpilased

22. mai kell 18.00

Kadrioru loss
TMKK XLVII lennu kontsert

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

Eesti talendid välismaale!

KARIN KOPRA

Klassikaraadio toimetaja

Kujutlege Tallinna Kammerorkestrit Amsterdami Concertgebouw' laval või Rein Rannapit Carnegie Hallis. Mis oleks, kui Mihkel Poll esineks BBC Promsil või Risto Joost juhataks mõnd Saksa orkestrit? Ei kõla ju võimatult. Eestis on palju muusikuid, kes väärisksid võimalust end ka väljaspool kodumaad tutvustada.

Millised on Eesti muusikute esinemisvõimalused välismaal? Kes tegeleb meie interpretide vahendamisega? Tundub, et see valdkond on Eestis veel lapsekingades. Meil on vähe mänedžere ja agente, kes töötaksid iga päev selle nimel, et meie muusikud pääseksid tuntud kontserdilavadele või orkestrite ette. Meie nimekaimad muusikud on seotud välismaiste agentuuridega. Lähiaegadel võib olukord muutuda, sest loodud on muusikaekspordiga tegelev Eesti Muusika Arenduskeskus. Kindlasti parandab olukorda ka koolitusprogramm muusikaettevõtjatele, mida korraldab Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

Oma kogemusi muusikute vahendamistöös jagavad MTÜ Eesti Muusika Ekspordi tegevjuht Juko-Mart Kõlar, Estonian Record Productionsi tegevdirektor Tiina Jokinen, sama firma mänedžer Anu Jaanson ja Pille Lille Muusikute Toetusfondi tegevjuht Leelo Lehtla.

Vastab JUKO-MART KÕLAR Kui kaua olete tegutsenud MTÜ Eesti Muusika Ekspordi juhina?

Eesti Muusika Ekspord sai taas hoo sisse 2009. aastal. Siiani oleme eelkõige kaardistanud seda, kuidas luua Eestis riigi- ja erasektori ühisalgatusi, eesmärgiks Eesti muusika tutvustamine maailmas. Eesti Muusika Arenduskeskus koondab üheksat organisatsiooni. EME oli keskuse loomise üks algataja, sest oli selge, et paari töötajaga mittetulundusühing ei saa seista terve riigi muusikaekspordi eest.

Mis seisus on Eesti muusika eksport praegu?

Arvulises mõttes pigem kehvast seisust. Eesti muusika ekspordi käive oli üle-eelmisel aastal hinnanguliselt viiskümmend miljonit krooni. Kui lahutada instrumentide eksport, jääb alles vaid kolm miljonit, millest kaks oli välismaalt laekuvad autoritasud. Ülejäänud jagunes plaadi- ja kontserdilepingute vahel. Võib öelda, et tegevus toimub, aga seda ei saa käsitleda klassikalises mõttes Eesti muusika ekspordina, mis peaks hõlmama teenuste, toodete, autoritasude ja kirjastuslepingute tulu laekumist. Olulisel kohal on ka rahvusvahelised *showcase*-festivalid. Meil on selleks "Tallinn Music Week", mille eestvedaja

Helen Sildna tegutseb tõhusalt ekspordi valdkonnas.

Kui keskenduda klassikalisele muusikale, siis millised võimalused on praegu eesti muusikutel?

Eestis on rahvaarvu kohta ebaproportsionaalselt palju talente. Meil on tiptasemel interpreete ja dirigente, ainsaks pudelikaelaks on just vahemehed, kes suudaksid tervikpilti näha ja hallata. Pärast 2009. aastal Sibeliuse Akadeemia kunstimänedžeri erialal diplomi saamist olen saanud mitukümmend pakkumist hakata nii klassika- kui ka popartistide mänedžeriks või agendiks. Nii et selle järele on Eestis tohtu vajadus.

Miks Eesti muusika eksport pole käima läinud?

Mitmel põhjusel. Esiteks professionaalsete mänedžeride ja agentide nappus ning vähene rahvusvaheline kogemus. Esimesel aastal pole selle tegevusega võimalik ära elada, sest pole kindlat palgalist töökohta. Maailmapraktikas sõltub agendi või agentuuri tasu sellest, kui efektiivselt töötatakse. Eestis teevad seda tööd sageli muusikud ise, sealjuures mitme spetsialisti tööd korraga. Meil ei tehta sageli vahet agendi, promotori ja mänedžeri vahel. Tegelikult

peaks agent seisma ainult *live*-muusika eest, mänedžer vastutab artisti karjääri eest tervikuna ja ka promotooril on oma roll.

Kas süsteemi kujundamine seisab vähesete oskuste, raha või millegi muu taga?

Nii ühe kui ka teise. Töö alustamiseks pole suurt algkapitali vaja, kogu töö seisneb kontaktides, mis ei teki päevapealt. Kui keegi soovib hakata agendiks või mänedžeriks, tuleks esmalt võtta märkmik ja vaadata, keda ta tunneb. Mihkel Polli mänedžerina võin öelda, et orkestrid, kellega ma suhtlen, on meeldivalt üllatunud, et keegi Eestist räägib interpreedi nimel. See on selge samm professionaliseerumise poole. Kuid kontaktide kogumine võtab aastaid. Tuleb tõestada, et tegutsed kvaliteetselt ja pead oma lubadustest kinni.

Orkestrite direktorid ajavad sageli asju ainult väga mainekate agentuuridega, nagu IMG Artists või International Classical Artists, kes esindavad kuulsaid artiste ja keda usaldatakse.

Nii et vastündinud Eesti agentuuril on raske maailmas läbi lüüa?

Seda küll. Kõige olulisem on muidugi pakkuda head asja. Mänedžeril peab olema usk oma artisti, alles siis saab hakata tegema turundust. Maailmas on tuhandeid väga häid muusikuid, kuid selleks, et välja paista, pead looma teistest eristuva kuvandi.

Mihkel Pollil on läinud väga hästi, ta on koostöös EMEga saanud esineda välismaal. Kas see tõestab, et Eesti muusikute vahendamine välismaale on võimalik?

Võib nii öelda küll. Eestis on veel mõni, kes töötab samal rindel, näiteks Pille Lille Muusikute Toetusfond. Üks väljapaistvamaid agente-mänedžere on Kadri Tali. Aga meie maailmakuulsaid dirigente esindavad välismaa agentuurid. Neeme Järvi, Paavo Järvi ja Anu Tali kuuluvad kõik firma HarrisonParrott alla.

Nemad viivad eesti muusika laia maailma – Juko-Mart Kõlar ja Tiina Jokinen.
FOTOD ERAKOGUST

Eesti muusikute ainus võimalus on mõnes välisagentuuris jalg ukse vahele saada?

Nii ja naa. Suure agentuuri miinus on see, et ta pole nii pühendunud ühe konkreetse muusiku asjade ajamisele. Agentuuri töö ei tähenda võimalikult paljude artistidega lepingu tegemist. Nii oleks väga lihtne. Küsimus on siiski kontsertide saamises, millega peab iga päev aktiivselt tegelema.

Juristilt ja arstilt nõutakse spetsiaalset väljaõpet ja kutsetunnistust, aga määndžeri puhul pole seda olemas. Ainsaks indikaatoriks on see, kas suudad kontserte hankida või mitte.

Miks tekkis Eesti Muusika Arenduskeskus alles nüüd?

Varem ei saanud seda luua, sest popi ja rocki valdkond polnud organiseerunud. Alles nüüd tekivad sellised festivalid nagu "Tallinn Music Week", mis koonduvad ühe katuse alla ja pakuvad ülevaadet neist, kes meil tegutsevad. Klassika valdkond oli hästi organiseerunud, kuid puudusid ühised ekspordile suunatud ettevõtmised. Muusika arenduskeskus on saanud ühise laua taha erinevad pooled, mis on väga positiivne.

Keskus ühendab nii riigisektorit, kolmandat sektorit kui ka erasektorit. Aren-

duskeskuse esimene suurem projekt on Eesti muusikaettevõtluse kursus koostöös Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiaga, mille jooksul toimub viis kolmepäevast sessiooni tippspetsialistide juhendamisel. Kursuse tulemusena peaks aasta pärast Eestis olema kolmkümmend pädevat spetsialisti.

Vastavad **TIINA JOKINEN** ja **ANU JAANSON**
Estonian Record Productions on tegutsenud juba kümme aastat, millised on teie kogemused?

TIINA JOKINEN: Mis puudutab Eesti muusikute vahendamist väljapoole, siis

võib ERPD pidada veidi erinevaks. ERP alustas plaadifirmana ja on tänaseks suuri leviga klassikatootja Baltimaades. Selle kõrvale tekkis muusikute määndžment; peale selle korraldame festivale “Klaaspärlimäng” ja “Orient”, mille kaudu välismaa kontserdiorganisatsioonid ja agendid meid teavad.

Eesti muusikud arvavad, et neil pole välismaal piisavalt esinemisvõimalusi. Miks ei võiks igaüks tulla teie juurde ja lasta end esindada?

Loomulikult võib. Kuid ega see nii lihtne ka pole, sest muusikut tuleb hakata üles töötama, mis nõuab nii materiaalset kui ka vaimset resurssi, ka siis, kui muusik on jumalikult hea. Häid muusikuid on palju ja suurematele lavadele ei ole ka kontakte omades lihtne pääseda. Meil pole piisavalt raha massiivse haipimise jaoks.

Sooloartisti puhul on olukord lihtsam. Suurematel kollektiividel, näiteks Tallinn Sinfonietaal, kellele oleme saanud neli mainekat kontsertturneed Euroopas, läheb ringreis palju maksuma ja enamasti eeldatakse orkestri kodumaa poolset toetust. Kui riiklik toetus on null, on suur mõttetöö, kuidas näiteks Concertgebouw's esineda. Ei saa öelda, et riik üldse ei toeta, taotleme raha igalt poolt, kust võimalik – kultuuriministeeriumist, kultuurkapitalist. Kuid kui riiklik kollektiiv võib nõuda transpordi kinnimaksimist, siis ERP kollektiiv seda teha ei saa.

Orkestri viimine väljapoole Eestit on väga kallis, aga kuidas on üksikesinejatega? Mida peaks tegema, et mõni Eesti pianist saaks esineda mainekas kontserdisaalis?

ANU JAANSON: Kõigepealt tuleb muusikule otsa vaadata – milline on tema taust, kus ta on juba käinud ja mida teinud. Pärast nii see ei ole, et artist tuleb ja ütleb: tehke minuga midagi. Tal peab olema tugev motivatsioon suurele lavale jõuda.

Minu igapäevane töö seisneb vanade kontaktide säilitamises. Vaatan, millised on festivalikavad ja keda saaks pakkuda. Lisaks sellele toimub uute kontaktide otsimine. Põhiline töö käib telefoni ja meili teel, aga ideaalne oleks kohale sõita, sest näost näkku rääkimine ja muusiku materjalide levitamine annaks kohe tulemust.

Kas saab välja tuua mõne õnnestumise?

Irina Zahharenkova on esinenud Soome orkestritega. Risto Joost on dirigeerinud nii Soomes kui ka Rootsis, tema kontsertide najal saab laiendada kontaktide ringi. Kui orkestrite loetelu täieneb, annab see hea pildi, mis tasemel dirigendiga on tegu. Joosti peadirigendi koht Madalmaade Kammerkoori juures on tugev lähtepunkt.

Seega ei saa öelda, et Eesti muusik saab esinemisvõimalusi ainult siis, kui ta pääseb välisagentuuri alla?

TIINA JOKINEN: Sugugi mitte, sest agendid on kodumaatud. Vale on öelda “eesti asi” ja “teiste asi”. Nii nagu rahal pole kodumaa, pole seda ka kunstil. Näiteks ERP alla ei kuulu ainult Eesti artistid. Meil on muusikuid igalt kontinendilt, mis omakorda toetab Eesti muusikute väljapoole saatmist. ERP erineb megasuurtest tegijatest, nagu HarrisonParrott või Van Walsum, selle poolest, et meil on lisategevusi, mis toetavad firmat nii rahaliselt kui ka kontaktide mõttes. Ilmselt ei tohiks öelda, et Eesti agentuur promob välisartiste ja samas nutab, et Eesti riik raha ei anna, aga tegelikult oleme tänulikud neile välismuusikutele, kelle tõttu meie võimalused laienevad.

ANU JAANSON: Agentuuril, kelle nimekirjas on ainult sopran, dirigent ja pianist, ei ole lihtne kontakte luua. Nimekiri peab olema mitmekülgsem, suurem osa klassikalise muusika valdkondi peab olema kaetud. Artistide arv näitab agentuuri tõsiseltvõetavust.

TIINA JOKINEN: Tegelikult on ka Eesti muusikud algajad selles, mis puudutab suhteid määndžmendiga. Kui Eesti muusikut esindab välisagentuur, siis ta respektierib kõiki lepingulisi tingimusi. Respekt Eesti agentuuri vastu on märksa väiksem. Eesti muusikute puhul on tekkinud topeltkokkuleppeid, mille tulemusel kannatab agentuur. Välisartistid pole nii käitunud.

ANU JAANSON: Artisti tuleks koolitada, sest ta ei kujuta ette, kui palju energiat ja raha temasse investeeritakse. Ta ei saa täpselt aru, milles seisneb määndžmendi töö, ta võtab asja kergekäeliselt ja ootab kohe tulemust.

Vastab **LEELO LEHTLA**

Millistes valdkondades tegelete?

Pille Lille Muusikute Toetusfond tegeleb

Eesti klassikalise muusika tippinterpretidega. Enamik neist läheb Eesti turule, korraldame kammerkontserte üle riigi. Teine suund, mis on viimased kolm-neli aastat minu üks peamisi tegevusvaldkondi, on Eesti muusikute vahendamine välismaale. Näiteks tegeleme saksofonist Virgo Veldi ja laulja Oliver Kuusikuga. Kuna meil toimub Tallinna kammermuusika festival, saame kutsuda siia välismaiseid muusikuid ning pakkuda oma artiste välismaale. Selliseid vahetusprojekte on aastas kolm või neli.

Kes on teie tähtsamad koostööpartnerid?

Tšehhi festival “Czech Touches of Music”, kus käisid viimati Tallinna Keelpillikvartett, SaxEst, Kristina Kriit, Toomas Nestor ja Henry-David Varema. Londonis on Classic Concerts Trusti kontserdisarjad ning heatasemeline kammerorkester English Classical Players. Norras on kaks partnerit – festival “Café de Concert” Fredrikstadis ning festival “Grieg in Bergen”, kuhu sel aastal läheb meie saksofonikvartett.

Oleks rõõmustav, kui mõni meie muusik saaks maineka agentuuri hõlma alla. Sel aastal korraldasime “Tallinn Music Weeki” raames klassikaartistide *showcase*'i, kuhu oli kutsutud viis tunnustatud agentuuride esindajat.

Kas olete pakkunud meie soliste mõnele kuulsale orkestrile?

Jah, näiteks Euroopa Festivalide Liidu koosolekutel. Suured orkestrid võtavad väga harva tundmatuid nimesid. Pigem võtavad nad oma riigi noori ja andekaid, tundmatut staari Eestist on suhteliselt raske pakkuda, kuigi mitte päris võimatu. Materjalide kokkupanek – helifailid, videod, fotod – see kõik nõuab investeerimist. Meie fondi vahendid on projektipõhised, nii et ka sellele taha võib asi jääda.

Kindlasti on väga tähtis, et muusikutel oleks valmisolek, et see hüpe teha. Mõni võib mõelda, et on Eestis tugev tegija, aga välismaal ei ole ta keegi. Läbimurde saavutamiseks peab alguses tegema palju asju tasuta.

Kui selge või habras on tänapäeval piir süvamuusika ja levimuusika vahel?

ELEEN ÄNILANE

Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumi õpilane

Lady Gaga, praeguse ajastu äärmuste tunnusmärk.

Järgnev kirjutis on Eesti Muusikateaduse Seltsi korraldatud kolmanda esseevõistluse võidutöö. Selle võistluse kutsus Muusikateaduse Selts ellu sooviga ärgitada noori muusika üle mõtlema ja kirjutama, lootes ühtlasi, et mõni noor seda tehes avastab enda jaoks ka muusikateaduse eriala. Võistluse ühe korraldaja, Kerri Kotta sõnul ei olnud töid sel korral väga palju, kuid nad olid meeldivalt omanäolised. Võidutöö vastas kõige enam konkursi reeglendis kirjas olnud juhiste, milleks olid oskus püsida püstitatud teemas, oskus analüüsivast objektist heas mõttes distantseeruda ja vaadelda seda pigem mingist kindlast vaatepunktist, kui lihtsalt reageerida muusikale stiilis “meeldib-ei meeldi”, oma mõtete olemasolu, arutlemisoskus ja klišeede vältimine.

Terminit “levimuusika” kasutatakse tänapäeval eelkõige popmuusika ja uudsete voolude kohta, mis tekksid 20. sajandi teisel poolel. Väidetavalt oli vaja uut mõistet, mis eristaks “kergemaid” meloodiaid n-ö sügavamatest, klassikalistest paladest. Kahekümnenda sajandi vältel tekkinud uued stiilid, nende paljus ja erisus tundub olevat äärmiselt šokeeriv, seda enam, et tänapäeval on jõutud muusikani, mis kunstigurmaanide arvates on vulgaarsem kui kunagi varem. Nii kerkibki küsimus, kas praegust olukorda, mil *performance*’id ei üllata enam kedagi ja helilooming muutub aina kirjumaks, võib pidada süva- ja levimuusikat eristava kõvera murdumispunktiks, kohaks, kus nende kahe voolu teed enam rohkem lahku minna ei saaks.

Ajalukku tagasi vaadates tundub, et see, millega said hakkama tollased džässmuusikud või esimesed *rockabilly*’d, oli midagi nii novaatorlikku, et neid võib nii mõneski

mõttes pidada oma ajastu Lady Gagadeks. Varem maailma valitsenud n-ö elitaarsem joon läks üle estraadile, muutus sõna otse-otse mõttes rahvamuusikaks, mis jõudis massidesse ning millest aru saamiseks polnud enam vaja teada helilooja elukäiku. Kitarririffe polnud vaja lahti mõtestada kui Bill Haley erakordselt misantrooplikku meeleolu, piisas sellest, et need helid kutsusid inimesi tantsupõrandale. Suhteliselt mõistetavalt muutus üks osa rahvast kulmu kortsutavateks “Stepihundi” Harry Halleriteks”, kritiseerides uut ja labast ning piirdudes vaid Mozarti vinüülide kuulamisega.

Nüüd oleme jõudnud ajastusse, kus biitlid, Marvin Gaye ja Aretha Franklin on omakorda teatud “süvamuusikaks” muutunud, esindades mitte enam populaarset, vaid pigem vanema põlvkonna maitseelistsusi. Keskmine Etta Jamesi fänn naudib lisaks oma lemmikule tõenäoliselt rohkem

Johann Straussi valsse ja Johannes Brahmsi loomingut kui tänapäevaseid Disney kaubamärgi all tegutsevaid popartistide. Muidugi ei tohiks keskmist kuulajat ja teatud stereotüüpi kogu üldsusele laiendada, kuid sellest hoolimata on võimalik näha tendentsi suunas, kus süvamuusika ja nn levimuusika piiri võib hakata tõmbama juba palju hilisemas aega kui 1950ndad.

Lahkudes korraks kahekümnendast sajandist veelgi varasemasse aega, on sealgi näha sellist loogikat. See tendents ei puuduta ainult muusikat, vaid ka kirjandust ja kõiki teisi kunste. Uus satub vastuollu vanaga, üht kutsutakse hellitavalt “õigemaks”, “kultursemaks” ja “elitaarsemaks”, teist pigem “vulgaarseks” ja “ebakulturseks”, olgu selleks siis impressionistide looming maalikunstis või romantikute tung ja torm kirjanduses. Samamoodi võib revolutsiooniliselt pidada Martin Lutheri muudatusi kirikulaulus, kes muutis “süva” “levinud” heliloominguks vaid nii, et propageeris emakeelseid koraale jumalateenistusel, mis hiljem muutusid omalaadseks rahvamuusikaks.

Niisiis võib eelnevale tuginedes üsna kindlalt väita, et praegune eriliselt revolutsioonilisena tunduv ajastu ei ole tegelikult midagi muud, kui järjekordne epohh muusikaloo, kusjuures pelgalt laulutekste arvesse võttes veel küllaltki sisutühi. Ajalugu

Üks "levi" ja "süva" sünteesijatest, kanada alternatiivrocki bänd Arcade Fire.

FOTOD INTERNETIST

on aga näidanud, et ka sellistele etappidele järgnevad teised ja vastandlikud, nagu kunagisest šokeerivast avangardist sai Arvo Pärdi *tintinnabuli* miniatuurstiili öitsengu-periood. Järelikult võib pidada ülemäära dramatiseerivaks käsi kokku lüües väitmist, et seesama "sügav" muusika on väljasuremisohus ning kõige õigem teguviis oleks klassikalist loomingut nautivad kodanikud teistest kõrgemale tõsta ja rariteetseteks eksemplarideks arvata. Meie oleme vaid osa muutuvast (heli)maailmast ja praeguse aja-järgu teatav vulgaarsus on ainult osa loomulikust protsessist. Popmuusika ei liigu oma kujuteldaval graafikul sümboolsust kaugemale, mõlemad voolud üksnes muutuvad, hoides teatavat distantsi, et eristada vana uuest.

Võttes arvesse seda, mida tänapäeva inimesed peavad silmas süva- ja levimuusika all, julgen isegi väita, et need kaks täiendavad teineteist rohkem kui kunagi varem, seda just tehnilise poole pealt. Kindlasti võõristavad need kaks voolu teineteist veel kaua-kaua, enne kui koos ajalukku kadudes ühtseks muutuvad, kuid mõlema stiili vahendid kattuvad aina rohkem. Kokku saavad *hiphop* ja sümfooniaorkestrid, ooperilaulja Andrea Bocelli häält on kuulda popmuusikas, Ultima Thule kasutab oma kontserdil keelpilliorkestrit. Samuti jõuab avalikkuse ette aina rohkem n-ö hübriidartistide, kes läbivad edukalt mõlema voolu vahel hüpeldes pendelteatejooksu etappe.

Isiklikult pean üheks selle ala maailma-meistri kandidaadiks The Cinematic Orchestrat. Kollektiiv keskendub küll eelkõige džässimprovisatsiooniliste kõlade tekitamisele, sellele elektroonilise muusika lisamisega, kuid nende loomingust leiab ka mitmeid lugusid, mis kõlavad vägagi ehtsalt ja süvitsiminevalt. Samuti võib omalaadseteks sümboolsusteks pidada ka Kanada alternatiivrocki bändi Arcade Fire, kelle loominguga pole küll klassikalise kõlaga lugusid, kuid kes suudavad oma laulutekstide ja orkestrilaadse koosseisuga muljet avaldada ka suuremale osale "elitaarse muusika" tarbijatest.

Arcade Fire'i sihtrühm toob välja teisegi aspekti, mis näitab, et tänapäeval on piir klassikalise ja levimuusika vahel eriti hägune ja õrn. Väites, et muusikaajastutel on alati eksisteerinud kaks vastandlikku poolt – uus ja vana; tuleb sinna aga lisada, et tänapäevane üldine kosmopoliitsus, üleilmastumine ja liberaliseerumine ühiskonnaelus on toonud kaasa heliloomingu tausta polaaruse kadumise. Muidugi saab ealiselt inimesi jagada klassika või popmuusika tarbijaiks, kuid need põlvkondade erinevused on muutunud udusemaks kui kunagi varem. Tekkinud on täiesti uus inimliik – *homo sapiens'*ist on saanud kultuuritarbija.

Kultuuritarbija on Bonita M. Kolbi raamatu "Kultuuriturundus" järgi inimene, kes soovib saada täispaketti – kunsti koos mee-

lelahutuse ja elamusena. Seesugune isend külastab ühel öhtul Beethoveni klaverisonaatide kontserti, järgmisel hommikul ostab aga internetist Rihanna uue kauamängiva. Kuulajale ei piisa enam sellest, et ta midagi kuuleb, ta tahab sinna juurde ka midagi enam, tsirkust ja leiba. Klassika-artistid peavad tulema lähemale popmuusika mentaliteedile, kui soovivad kuulajaid paeluda; levimuusikud peavad aga arvestama aina nõudlikumaks muutuva kultuuritarbija soovidega, muutes oma loomingut üha keerulisemaks. Tänapäeva lindistusstudiod näevad välja nagu kosmoselavad, et tarbijale pakkuda võimalikult nüansirohket ja keerukat, mitmetasandilist muusikat, midagi, mis ei ole enam võrreldav kunagiste Bill Haley kitarririffidega. Järelikult ei piisa ka levimuusika austajale pelgalt kaasakiskuvast meloodiast, vaja on kaalukat produktsiooni.

Nii võibki väita, et Arcade Fire'i taolised kollektiivid on reaktsioon kosmopoliitisele ja kiirete meeleolumuutuste käes vaevlevale kultuuritarbijale, pakkudes "midagi" igähele. Sihtrühm ei ole ammu enam sihtrühm, pigem võiks kasutada postmodernistlikus olemusvõitluses ja konkurentsis väljendit "potentsiaalne kuulajaskond", mis on küllaltki mõjutatav osa kultuuritarbijaskonnast. Soovides karmis võistluses ellu jääda, on muusikud sunnitud tegema kompromisse, mis enamasti end õigustavad, pakkudes kuulajale vapustavaid sünteesi mitmetest stiilidest.

1970. aastail, muutuste ajastul, tekkis eesti keeleteadlastel vaieldamatu vajadus eristada klassikalist muusikat popmuusikast, mõeldes välja mõisted "süvamuusika" ja "levimuusika". Tegelikult anti vastandlikud nimed polaarsetele "uus *versus* vana" nähtusele, mis oli ammu olemas enne nende keeleteadlaste sündi. Vaatamata sellele, kui šokeeriv meie praegune popmuusika *scene* ka ei oleks, peab siiski möönma, et aina kiiremini pöörleva postmodernistliku maailma piirid nende kahe voolu vahel on muutumas aina hägusemaks. Tekkinud on uus liik inimesi, kes soovib nii nüansirohket levimuusikat kui ka maalähedaseimat klassikat. See omakorda muudab piiri nende kahe vahel veelgi õrnemaks. Alanud on kollaboratsioonide ja sünteeside ajastu, alanud on ajastu, kus ei ole enam vahet elitaarse Bachi ning vulgaarse Lady Gaga vahel.

**12.06.11
kell 15
Estonia kontserdisaal**

G. Otsa nim Tallinna muusikakooli LXV lennu

KONTSERT AKTUS

**Esinevad:
Otsa kooli lõpetajad
Narva Linnaorkester
Otsa kooli Big Band**

**Pilet: 2€ / 4€
Piletilevist
Piletimaailmast
Eesti kontserdi kassadest**

otsakool
Otsa Kooli Muusikakool

Sõnum alguse ja edasikestmise sümbioosi võimalikkusest

Erkki-Sven Tüüri Kaheksanda sümfoonia ja “Ärkamise” esiettekandest

GERHARD LOCK
muusikateadlane

Erkki-Sven Tüür abikaasa Annega Kaheksanda sümfoonia proovis.

FOTO PEETER LANGOVITS / SCANPIX

ERSO, dirigent Olari Elts ja Herbert Schuh (klaver) 4. märtsil Estonia kontserdisaalis. Kavas Pärt “Nekroloog” nr 5, Ullmann Klaverikontsert op 25 (Eesti esiettekannet), Tüür Kaheksanda sümfoonia (Eesti esiettekannet).

Erkki-Sven Tüüri autorikontsert 10. märtsil Estonia kontserdisaalis. Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Sinfonietta Riga, dirigent Daniel Reuss. Kavas Tüür “Ärkamine” (esiettekannet), “Insula deserta”, “Rändaja öhtulaul”, “Rada ja jäljed”.

Kahtlemata on heliloojaks olemine olnud läbi aastasadade keeruline, ülimalt edust läbikukkumiseni. Aga see on publiku ja kriitika vastuvõtu küsimus. On heliloojaid, kellele see on oluline, kes elavad läbi kõiki emotsioone ja see kajastub ka nende eluloos. On ka heliloojaid, kellele sellised hinnangud ei ole olulised, kes lihtsalt elavad ja loovad, kelle muusikat vahel mängitakse, siis unustatakse. Heliloojaks olemine ei ole lahus sotsiaalsest keskkonnast ja staatusest, olgu siis tegu ooperi või kammermuusika

looja, sümfonisti, popmuusiku või tänapäeva folkloristiga; tõsise, meelelahutusliku, alternatiivse muusika või mõnes muus kontekstis, interdistsiplinaarselt või hoopis omaette kategoorias. Samuti mõjub ühiskondlik korraldus, olgu see siis demokraatia, kodanlik vabariik, autokraatlik kuningriik, totalitaarse riigi või avangardmuusika enda diktaat. Loojat, kelle hing ja vaim on vaba, ei hoia miski tagasi loomast seda, mida ta õigeks ja vajalikuks peab; kuigi tema loominguks peegelduvad kas valdkonnasisesed või ühiskondlikud konf-

liktid, saavutused või hoopis oma ajast ees olemine, jääb ta siiski ühiskonna osaks.

Erkki-Sven Tüür on üks neist heliloojaid, kes oma olemuse ja loominguaga on ühest küljest osa ühiskonnast ja sotsiaalsest kontekstist, teisalt on aga saavutanud oma isikupärase stiili ja tehnikaga sõltumatuse. Ta on helilooja, kes elab ja loob tagasi-tõmbunult Hiiu maal, kuid on siiski pidevalt maailmas liikumas. Teda mängitakse ja loomulikult temalt tellitakse rahvusvahelises ulatuses. Teda austatakse kodumaal, kus ta elab loodust ja rahu nautides, kuid loojana loob ta suuri teoseid ja sünteesib vastandlikke nähtusi arhitektoonikast, vulkaanipursetest ja tardunud hiidlainetest kunni poeetiliste, poliitiliste ja füüsikaliste teemadeni. Erkki-Sven Tüürist on märkamatult ja nüüdseks juba märgatavalt kujunenud üks maailma olulisemaid heliloojaid,

kes kompositsioonitehniliselt on innovatiivne, kuid kelle muusika kõnetab ka lihtsamat kuulajat. Ta ei võõrdu tuntuks kasvatades tavaelust, vaid hoiab oma loomingus kätt aja pulsil.

Tüür on ka üks neist heliloojaist, kes analüüsivad oma loomingut selgete ja kaalutud sõnadega, millele muusikakriitikul ja muusikateoreetikul on raske midagi lisada, sest kõige olulisem on tabavalt juba öeldud ja tema muusikast kogetud. Ehkki helilooja sõnades ja muusikas on kõik justkui selge ja tuttav, jääb siiski see miski, kus lihtsad helid, meloodiate ja harmooniate järgnevused kannavad saladust, müsteeriumi ja sõnumit ning muusika pakub emotsionaalset naudingut.

Tüür on samuti üks neist, kelle igas uues teoses leidub lisaks tuttavale midagi uut ja intrigeerivat. Hea, et ta jätkab selle sajandi alguses alustatud vahelduva pingetatuse ja energeetiliste seisundite üleminekute sünteesimist, nagu näiteks Kaheksanda sümfoonia (2010). On aga rõõm (taas) ära tunda teoses "Ärkamine" (2011) ja Fagotikontserdis (2003, tšellokontserdi versioon fagotile 2011) vapustavalt toimivat stiilide kontrastsust, mis juba tookord ja ka nüüd muutub orgaaniliseks muusikalise materjali paindliku käsitlemise kaudu. Eriti "Ärkamises" kohtuvad vana ja uus Tüür, olles ühtaegu rahulikult poeetilis-religioossete tekstide teenistuses, muutudes siis purskavalt dramaatiliseks. Tegelikult on avan-gardse nüüdishelilooja puhul ootamatu varasemate võtete kombineerimine, Tüüri puhul on see aga sünteesiv stiilikomponent ja ta omandab sellega praktiliselt klassiku staatuse.

4. märtsi kontsert, kus ERSO Olari Eltsi juhatusel esitas peateosena Tüüri Kaheksanda sümfoonia, pakkus lisaks selle teose Eesti esiettekandele veel kaht harul-

dast ja avastuslikku teost. Arvo Pärdi "Nekroloog" (1960) on kuulus, kuid seda on mängitud väga harva. Selle dodekafoonilise teose vormidramaturgia oli mingil määral traditsiooniline ja väljapaistvalt rafineeritud instrumentatsiooniga, kuid ei kõlanud üldse formalistlikult, nagu sotsialistlik ideoloogia on väitnud. Eestis üsna tundmatu juudi päritolu helilooja Viktor Ullmanni (1898–1944) Klaverikontsert op 25 (1939, Eesti esiettekanne) oli põnev ja värvikas, kuid faktuurilt veidi vastuoluline. Ullmanni elu lõppes ülekohtuselt vara Natsi-Saksamaal koonduslaagris.

Dirigent Olari Eltsi soovil Šoti Kammerorkestrile kirjutatud Kaheksas sümfoonia on selgelt sümfooniline ja võrreldes eelmiste sümfooniade või isegi ansambliteosena "Oxymoron" (2003) mitte vähem võimas. Uus sümfoonia sisaldab kõiki neid elemente ja sellist pingedisaini, mis alates "Oxymoronist" on kujunenud Tüüri helikeelele iseloomulikuks, olgu see impulss, kulminatsioon, kontrast või kontrastkulminatsioon või suured eruptiivsed plahvatused või ülivaiksed, kuid pingestatud helimaastikud, mis avavad pilte võimsatest loodusnähtustest või kauglendudest üle kontrastsete väljade. Temaatiliselt kandvad olid uues teoses kolm impulssi, milles väljendus sümfooniline eksistentsiaalsus nii nagu Beethovenil või ka Sumeral. Pidevad ja arenevad helid madalas registris löid bu-distliku muusika sarnase atmosfääri ning Kuuenda sümfoonia lõpuosaga sarnaneva teema ja öhkonna, millel siin oli aga veidi arendatum karakter. Vahepealsed baroklikud löigud olidki sõna otses mõttes tabavalt eriskummalised. Tüüri teostes on olulised algus ja lõpp, kus helilooja pakub alati ootamatuid lahendusi, siin efektse marimbafoni järeלקaja näol.

10. märtsil sai kuulda veel teistki Tüüri

esiettekannet, oratooriumi "Ärkamine" se-gakoorile ja kammerorkestrile. See Eesti Filharmoonia Kammerkoori tellimuse-na loodud teos kõlas Daniel Reussi juhatusel koos helilooja varasemate teostega "Insula Deserta" (1989), "Rändaja öhtulaul" (2001) ning "Rada ja jäljed" (2005). Peale Eesti Filharmoonia Kammerkoori esitas teoseid kammerorkester Sinfonietta Riga, noor, 2006. aastal asutatud ambitsioonikas ja auhinnatud kollektiiv, kellel ka kogemusi nüüdismuusika interpretatsiooni alal. Kuid "Insula deserta" mängisid nad kahjuks liiga romantiliselt. Puudu oli sirge, vibrato-vaene ja veidi kõle kõlapilt, mida oleme kuulnud Tallinna Kammerorkestri või NYD Ensemble'i interpretatsioonis, mis on Tüüri loomingule sobivam. "Ärkamises" seevastu tabati koos kooriga õiget intonatsiooni ja esitus kujunes võimsaks ja kordumatuks elamuseks. Illustreerin siin vaid ühe näitega teose lõpust Tüüri oskust tekstisõnumit muusikaliselt edastada. Doris Kareva tekstis "imeline ärkvel olek", muutus kogu atmosfäär kontrastsete tämbrite ja viimistletud faktuuri kaudu täpselt tekstis öelduga võrreldavaks. Ka teose lõpp oli ootamatu ja ärkamise temaatikaga vapustavalt haakuv. Kõrgemale tasandile tõstetuna tajusin justkui uue elu algust, mis aga ei katkenud helivoo lõppedes, vaid kandus edasi, andes kindlust, et ka rasketel aegadel ei tohi kaotada usku elusse ega maailma edasikestmisse.

Mainiksin veel, et see kontsert oli programmi "Tallinn – Euroopa kultuuripealinn 2011" raames Eurooraadio vahendatud kontserdinädala tähtsündmus, mis tõi nii Eesti kui ka rahvusvahelistele kuulajatele tugeva sõnumi sellest, mida tänava Euroopa kultuuripealinnas kuulda saab.

WWW.LUUBIALLEE kriitikakonkurss "Noorte kriitikute luubi all" ootab arvustusi muusikast, tantsust, kunstist, filmist ja interdistsiplinaarsetest üritustest.

Erilise tähelepanu all on igasugused multimeedia- ja žanriülesed ilmingud nagu näitus-instalatsioonid, tegevuskunst, audiogalerii, tantsuteater. Ootame portreelugusid, intervjuusid, festivali ülevaated jpm.

Konkureerivad tööd peavad laekuma hiljemalt 31. mail 2011.

Võistlus viiakse läbi kahes vanusegrupis (noored ja täiskasvanud) ja kahel tasandil (poolprofessionaalne ja blogitasand).

TÄPSEM INFO KODULEHEL www.luubiallee

ja Muusikaosakonna veebipäevikus www.keskraamatukogu.ee/muusika/blog

Eesti muusika päevad 2011: ärgake naabermaad!

Tänavused Eesti muusika päevad, mis toimusid 21.–26. märtsini, avardasid oma geograafilisi piire nelja naabermaani. Eesti nüüdismuusikale sekundeeris läbiva ideena naabermaade uus muusika, festivali alapealkirjaks “Naabrivalve”.

Esimese naabrina tervitati Lätit. Kõlas **Jüri Reinvere** ja **Andris Dzenītise** muusika, esines **Sinfonietta Rīga keelpillikvartett**.

Jüri Reinvere tsüklist “Neli kvartetti” kõlas esiettekandena kaks esimest, “Keskhaigla” ja “Piazza di Santo Spirito”. Teos keelpillikvartetile ja lugejale viib kuulaja spirituaalsele rännakule, alustades Tallinna Keskhaiglast ning jõudes välja Firenze Piazza di Santo Spiritosse. Ka Estonia kontserdisaali hämar ja värvilisest valgusest täidetud ruum löi retkeks õige õhkkonna. Teoses on põhitähelepanu tekstil ning selle meeleolul, muusika täidab sõnumit toetavat rolli.

Andris Dzenītis jätkas Reinvere kvartetidega alustatud teekonda läbi ilmaruumi. “Stanza I. 31.12.99” klaverile ja keelpillikvartetile viib aga veelgi kaugemale – kosmosesse (*stanza* – itaalia keeles kosmos, ruum). Klaveri ja keelpillikvartett esindavad teoses teineteisest sõltumatuid jõude. Sellest lähtuvalt kuuleme muusikas kohakuti kahte täiesti iseseisvat kihti. Klaveri kerged, sillerdavad, oma “olemises” täiesti pretensioonitud fraasid väljendavad justkui tähistatava eeterlikku rahu. Kvartett kehasatab seevastu pidevalt edasi pürgivat intensiivset energiat – üldissoonieriv helikeel ning dünaamilised, artikulatsioonilised ja rütmilised teravused kannavad ärevustunnet. Lakkamatute jõudude kujutamine muusikas paistab olevat Dzenītisele omane. Seda kuuleb ka esiettekandes kõlanud teoses “Trataka. Point Noir”, kuid dünaamilisemal kujul. Muusikalises kulgemises otsib kvartett pidevalt mingit ühist keskpunkti, unisooni.

Dzenītise pingestatud muusikat esitas Sinfonietta Rīga kontsertmeistritest koosnev keelpillikvartett hämmastava kõlaühtsusega. Perfektne toon päästis muusika mõjumast väsitavana.

“Naabrivalve” teisel kontserdil tulid Rootsist külla helilooja **Malin Bång** ja ansambel **Curious Chamber Players**. Eestist võttis neid vastu **Tanja Kozlova**. Kahe helilooja loominguline lähtepunkt paistab põhinevat sarnastel alustel. Esitusele tulnud teostega püüti kõlaliselt edasi anda mingit nähtust, kohta või situatsiooni.

Bång otsib oma teostes erinevaid kõlavõimalusi, pöörates tähelepanu pigem kõlaefektidele kui muusikalistele helidele.

Komponist tõlgib meid ümbritsevaid olmelisid muusikaliste instrumentide ja muude heliobjektide keelde. Esiettekandena kõlanud teoses “Structures of molten light” kujutas helilooja Tokyo, Pariisi ja Stockholm linnastseene. Kõlakobaratest noppisin välja autod, mööduva kiirabi, tuule sahina, startiva mootorratta, kuid tundsin puudust inimestest. Müra ja muude kõlaefektide otsing oli läbiv ka teostes “Revival in Relievo” ja “Turbid motions”. Kui aga sellised müramassid ei vaheldunud piisavalt muusikaliste helidega, kaotasin mingi aja pärast huvi.

Tanja Kozlova muusika loob seevastu visuaalseid kujutluspilte. Eriti elavaid fan-

Rootsi “Naabrivalve” kontserdil kõlas Tatjana Kozlova ja Malin Bångi looming.

Heliloojad René Eespere, Galina Grigorjeva ja Helena Tulve.

taasiad tekitas “Doors 2a”, mis juhtis kuulaja ruumist ruumi. Iga ruumi vahetust tähistas ärev rütmiline puhumine flööditorusse (justkui silmade liikumine iga uue toaga tutvumisel) ning sellele järgnev rahulik kulgemine läbi ruumi. Uudisteos “Disintegration Chain” kujutas käega katutatava materjali moodustumise, transformeerumise ja lagunemise protsessi. Valdavalt kõrgemates registrites püsiv, hiiliv ning pärlendav kõlapilt viib lõpus välja kujutletava materjali laialipudenemiseni, helikõrgused kaovad ning järele jääb vaid sahin.

“Naabrivalve” kolmandal kontserdil sai lisaks **Helena Tulve** loomingule kuulda ka soome helilooja **Jarkko Hartikaineni** muusikat. Hartikaineni teostest kumab läbi tugev kontseptsioon, mis hoiab fragmentaarse muusikalise materjali koos. Eriti kõnekana toimis see teoses “Vastakaiku”, kus mängijate pidevad tugevad sissehingamised liigendasid teose lühemateks fraasideks. Selle juures säilitas teos aga selge vormilise arengu. Esiettekandena kõlanud loos “Magneticus” oli olulisemaks temaatiliseks komponendiks väike tertis. Teoses uurib Hartikainen ühe intervalli kõlavõimaluste paletti esitatuna erinevates registrites ning erinevatel instrumentidel. Kuigi kohati tundus tertsi lihtne järjestikune kordamine muusika variatiivses kontekstis võõrastav, oli intervalli rännakuid siiski huvitav jälgida.

Helena Tulve jätkas tugeva läbiva idee-

ga teoste liini. Sisekaemuslik “Stream 2b” (uue versiooni esiettekande) tungis oma lainetava ja kõikuva iseloomuga kehasse, tekitades tunde, nagu toimuksid muusika vahelduvad liikumised ka minus endas. Tulve teised teosed “Saar” ja “lumineux/opaque” ei pääsenud ansambli **Uusinta** hooletu esituse tõttu aga väärihõltselt mõjule. “Saare” puhul häiris viuldaja tuhm toon ning teose “lumineux/opaque” puhul liiga tagasihoidlik mängumaneer.

“Naabrivalve” viimasel kontserdil alapealkirjaga “Venemaa” said kokku kaks vastandlikku loomingulist poolt. Naabrite **René Eespere** ja **Pavel Karmanovi** muusikaline keel moodustasid kontserdil väga mõjuva kontrasti. Esimeses pooles kõlanud Eespere muusikas avaldusid eelkõige tumedad, mõtlikud, kurvameelsed toonid; Karmanovi teostes kumasid läbi kergemad, lausa optimistlikud kõlavärvid.

Eespere teosed pääsesid mõjule väga huvitavate dramaturgiliste ideedega. Kontserdil esimesena kõlanud “Februariumi” lähtepunkt pärineb helilooja sõnul Antiik-Rooma rituaalsest enesepuhastusest *februa*’st. Muusikas võis tähele panna hingitavat ja (ennast)otsivat karakterit, mis avaldus lühikestes fraasikatketes ning pillide järjestikustes soololoikudes. Eriliselt mõjus ka esiettekandena kõlanud laulutsükli “Carmina gaudii et tristitia” teise laulu “Õine vaikus” ostinaatne bass ning

rahulikult sammuv vokaalpartii. Klaveritrios “Triangulum” võlus pillide ja muusikaliste liinide iseseisvus, kuid samas ka üldise kõlapildi kompaktsus. Muusika dramaturgilised võtted viidi siin üle ka lavapillile. Mängijad asetustid kolmnurgakujuliselt üksteist nägemata. Teos hakkas hästi toimima eelkõige tänu ansambli väga heale omavahelisele kontaktile. See paistis silma ka Eespere Keelpillikvarteti esituses, kus ühelt instrumendilt teisele kanduvad liinid esitati imekspandava sujuvusega.

Ansambli koosseisus **Marina Kataržnova**, **Vladislav Pesin**, **Asja Soršneva**, **Peter Kondrašin** ja **Peter Aidu** näis Eespere muusika tõepoolest sobivat. Silmapaistva kindlusega esitati ka oma kaasmaalaste teoseid. Karmanovi näol oli tegu aga hoopis teistsuguse muusikaga, seega tuleb esile tõsta mängijate tähelepanuväärset kohtanemisvõimet.

Karmanovi looming põhineb pulseerivatel ja ostinaatsetel rütmifiguuridel, minimalistlikul materjalikäsitlusel ning lihtsal heakõlalisel harmoonial. Mänglevus ja kergus läheneb poprockilikule üldmuljele. Pulseerivate ja ostinaatsete rütmide ees on inimene peaaegu võimetu – need viivad paratamatult ja iseeneslikult kaasa. Esimese teose, Keelpillikvarteti puhul oli rütmide mõju ka publiku pealt näha – nii mõnelegi näole hiilis naeratus. Kuid Karmanovi teosed kippusid end kordama. Seda niivõrd, et teoses “Different Brooks” keelpillikvartetil ja elektroonikale avastasin end keskenduvat pigem lindilt kostva vee voolamisele kui komponeeritud muusikale. Kontserdi lõpetas “Forellikvintett” klaverikvintetil ja videole. Videoprojektsioonilt näidati forelli kurba olemusvõitlust: elu algab vees ning lõpeb näljase inimese õlisel pannil. Muusikaliselt oli teekond illustreeritud Franz Schuberti “Forellikvintetist” pärit teemakatkete, kuid muudetuna minoorseks. Maitsekus on siin igaihe enda määrata.

Festivali lõppkontserdil ühendas Eesti muusika päevadega oma jõud pealinnas samal ajal toimunud “Tallinn Music Week”. Kontserdiõhtu koosnes lühikestest, keskmiselt poole tunnistest plokkidest, kus igaihes esitleti ühe helilooja loomingut.

Mini-autorikontsertide õhtut alustas **Toivo Tulev**, ettekandele tulid *attacca* “Cadenza” klaverile ja “I said, who are you? He said, You” kammerorkestrile altsaksofoni, elektrioreli ja kontratenori solee-

Vambola Krigul löökpillidel ja Kristi Mühling kandelil soleerimas Märta-Matis Lille teoses "Hara Hoto varemed". ERSOt juhatab Mihhail Gerts.

rimisel. "Cadenzas" ristuvad polüfoonilise ja homofoonilise ning kromaatilise ja diaatoonilise arenduse vaheldusrikas atmosfäär. Teose mitmekordselt tagasipöörduva materjali andis pianist Age Juurikas edasi keskendunud rahuga, sealjuures ennast kordamata. Teoses "I said, who are you? He said, You" vahelduvad järsud teravused *legato*-fraasidega. Iga muusikalist sündmust tõlgendas dirigent Risto Joost oma liigutustes vapustava karaktersusega; kontratenor Ka Bo Chan leidis hea tasakaalu oma jõulise maneeeri ning Tallinna Kammerorkestri ja solistide vahel (Virgo Veldi ja Raun Juurikas).

Tõnu Kõrvitsa teostes võlus eelkõige tema muusika südamlikkus. "Nüüd ole, Jeesus, kiidetud" kõlas Tallinna Kammerorkestri ja Tallinna Muusikakeskkooli noortekoori esituses (dirigent Ingrid Kõrvits) ning pakkus mõjuvat dünaamilist arengut. Kiita tahaksin koori head unisooni.

Samuti tõstaksin esile **Urmas Sisaski** "Tähistaeva tsükli" nr 2 "Lõunataevas" esitajaid, pianist Talvi Hunti ja Jaan Kappi, kelle selge faktuuritaju ja muusikalise arengu tunnetamine oli nauditav.

Helena Tulve teost "North Wind / South Wind" häälele, flöödile, kandlele ja tšellole esitas ansambel Resonabilis. Ootamatult ilmuvad ja sama ootamatult kaduvad helid mööduvad kui tuulepuhangud.

Müstilise õhkkonna lõi muusika ja Ülemlaulu teksti koosmõju, mis võimendus tänu Resonabilise ekstravagantse lavaimagole.

Lõppkontserdil oli esindatud ka heliloojate noorem põlvkond, kõlas **Malle Maltise** ja **Pärt Uusbergi** looming. Maltise "Chameleon chanti" (viulil Kristina Kriit ja *live*-elektroonikal Tammo Sumera) teise-nevad ja hoolikalt voolitud kõlad löid Mustpeade maja Olavi saalis õhkkonna sundimatult hõljuvatest helivoogudest. Uusbergi vahetu, ometi mitte ülevoolav emotsionaalsus tõusis esile eriti tema vokaalteostes. Kõige liigutavama esitusega jäi meelde "Viimne võimalus" häälele, koorile ja klaverikvintetile. Solist Mikk Dede on ihult ja hingelt laulja, kelle tämbriks peitub see haruldane "miski".

Õhtu lõppes **Andris Dzenitise** poolimprovisatoorse heliinstallatsiooniga, esitajaks Woodpecker Project (koosseisus helilooja ise ja Artürs Gailis). Juba mainitud Dzenitise loomingule iseloomulik jõulisus avaldus iseäranis ekstreemsel kujul ka siin. Teoses "Black Cherry. Verso II" töötles autor naturaalsed helid halastamatuteks müramassideks, mis oma tiheduse ja mastaapusega matsid kuulaja endasse.

Maris Pajuste muusikateaduse eriala üliõpilane

Eesti heliloojate looming ERSO esituses

Eesti muusika päevade raames toimuva sümfooniaorkestri kontserdi kava sõltub tavaliselt sellest, kas heliloojad jõuavad oma teosed valmis kirjutada. Selgi aastal toimus kontserdi eel mitmeid muudatusi. Prooviperioodi alguseks olid **Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri** ees kahe uue teose partituurid: esiettekanedes kõlasid Märta-Matis Lille "Hara Hoto varemed" kromaatilisele kandlele, löökpillidele ja orkestrile ning Toivo Tulevi "Hõljub, laskub..." elektrikitarrile ja orkestrile. Esmakordselt mängiti Eestis ka Erkki-Sven Tüüri 2003. aastal loodud Fagotikontserti.

ERSO kontserdil soleerisid säravad ja erinevat laadi nüüdismuusika kogemusega solistid **Martin Kuusmann** fagotil, **Kristi Mühling** kandelil, **Vambola Krigul** löökpillidel ning **Tõnis Leemets** elektrikitarril. Dirigeeris **Mihhail Gerts**. ERSO on heliloojate uute orkestrikäsitlustega alati pigem kaasa tulnud ning mitmed teosed on just ERSO interpretatsioonis saavutanud laialdase tuntuse, kui meenutada Helena Tulve "Sula" või Mirjam Tally "Turbulence" käekäiku rahvusvahelisel heliloojate rostrumil.

Kontserdi avas **Kristjan Kõrveri** teose "Symphonism 12" reljeefne partituur. Teose kaassõnas kirjutab Kõrver, et tegemist võiks olla "aforistliku muusikapalaga, mis kulgeb aeglubis ning hõlmab ühtlasi iseenda mitmeid versioone ja omakorda nende muusikalisi kommentaare". Aforismi otseseks muusikaliseks vasteks võib pidada avakujundi kergelt kõndiva rütmiga fraasi ning selle hoogsalt galopeerivat versiooni, mis naaseb teose kokkuvõttes osas. Gerts'i dirigeerimisel tõi orkester esile kõik tundeliseimat meloodiajonoist võimaldavad helgema ja läbipaistvama faktuuriga löigud. Meeldiv oli jälgida harmooniajärgnevusi, mida liigendasid löökpillide n-õ kirjavahemärgid. Helilooja detailitõpsus ei jäänud ainult partituuri ridade vahele rippuma, vaid kandus interpretatsiooni kaudu ka publikuni.

Sügisel ERSO ümber toimunu on tekitanud kultuuritundlikes inimestes soovi jutustada mõistulugusid. Mõnes mõttes on **Märta-Matis Lille** "Hara Hoto varemed" ka kultuuripoliitiline seisukohavõtt. Lille sõnul on ERSO tema jaoks olnud läbi aegade otseselt laiendatud perekond, alates sellest, et ta poisikesena viibis tihti proovis koos va-

Martin Kuuskmanni ja ERSO suurepärase esituses jõudis kauaoodatud Eesti esiettekandeni Erkki-Sven Tüüri Fagotikontsert.

FOTOD MAIT JÜRIADO

naisaga, kes mängis orkestris esimest viiulit. Ja loomulikult on tema elu olulisemad muusikaelamused seotud just ERSO kontsertidega. Teose “Hara Hoto varem” algimpulss viib meid kummituslikku kõrbelinna praeguse Põhja-Hiina aladel Gobi kõrbes. Hara Hoto hävis 1372. aastal Ming dünastia piiramisrõngas. Tanguudi kultuuri allikmaterjale on leitud ja hakatud dešifreerima alles 20. sajandil. Heliloojat köitis, kuidas Hara Hoto taasavastamisel olid olemas ainult killud ja fragmendid, mille tagant hakati aimama kunagist õitsvat kultuuri ja tsivilisatsiooni.

Teose muusikalise vormi aluseks on teatav killustatus ning arenev sidusus. Ühtlasi väljendab uus teos Lille püüdlust polüfoonilise helikeele kasutamise poole. Tema loomingus on tihti väga palju löökpilli ning paar päeva varem toimunud autorikontserdil kõlasidki mitmed ainult löökpillidele kirjutatud teosed nagu “Lindudele” ja “Õoamaastikud”. Helilooja sõnul on löökpillid talle tõesti omased ja sobivad tema helikeelega. Ta täpsustab, et rütm on seotud sügavate kihistustega meis endis, sest rütm on otseselt seotud inimese südamelöökidega, hingamise või kõndimisega. “Hara Hoto varem” ulatuslikku löök-

pillarsenali täiendasid haamritega purustatava lehtklaasi helid.

Kontserdisaal toimis kõlaruumina, kuna mõned orkestrandid paiknesid saali tagumises osas. Teoses kõlasid vihjed hiina traditsioonilise muusika detailidele ning tuttav klarneti, bassklarneti ja klaveri kiire passaaž, mis Lille varasemaski teoses sümboliseeris põliselanike lahkumist. Huvitavaid kõlasid kromaatilise kandle õrnus ja trompetite signaalid, mis teose edenedes kurvalt longu vajasid. Õitsev muusikakultuur purunes sümboolselt teose lõpul ning saal mattus hoiatavasse pimedusse.

Toivo Tulevi poeetiline helipilt “Hõljub, laskub...” on kirjutatud elektrikitarrile ja orkestrile. Elektrikitarril on orkestriteoses kasutanud ka teised eesti heliloojad, meenuvad näiteks Erkki-Sven Tüür, Peeter Vähi ja Mirjam Tally. Toivo Tulevi erineb neist, kasutades valdavalt elektrikitarril pastelsemaid tämbreid ja luues hapramaid kõlmaastikke. Oma osa andis solopartiid vormides Tõnis Leemets, keda tunneme Weekend Guitar Triost ning ka iseseisvate improvisatsioonide loojana. Teos esindas Tulevi haruldast ja samas väljakujunenud helikeelt. Selle alguses kõlav muusikaline mõte andis hingestatult edasi pealkirja

ideed. Tulevi maalil otseselt pildi õhus hõljuvatest ja laskuvatest jääkristallidest, mis peegeldavad ja hajutavad valgust, luues atmosfääris haruldasi halosid.

Erkki-Sven Tüüri Fagotikontsert kõlas Eestis esiettekandes. Teose orkestriraam on pärit 1997. aasta Tšellokontserdist, millele on 2003. aastal juurde kirjutatud uus solopartii. Kuuskmann eelistab teost käsitleda iseseisva Fagotikontserdina. Soolopill kõlas teoses võimendatult.

Kuuskmanni kaunis, fokuseeritud fagotitamber oli solistlikul positsioonil teose algusest peale ning kammermuusikalik sidusus orkestrifaktuuriga toimus loomulikult. Tüür on öelnud, et talle on omamoodi põnev, kuidas selles partituuris hakkavad mängima suhted, mis algses tšelloversioonis jäid peidetuks. Kuidas karakter muutub. Kuuskmann ise mainis, et üks selge erinevus võrreldes tšellopartiiga on kohustus mängida märksa rohkem noote; kui tšellol saab mängida näiteks *glissando*sid, siis fagotil tuleb see vahemik noote täis mängida. Ühtviisi õnnestunult kõlasid Kuuskmanni esituses nii kiired passaažid kui ka kantiileensust nõudvad ulatuslikud meloodialiidid.

Huvitav oli kontserdijärgsetel päevadel suhelda raadiokolleegidega Taanist ja Soomest ning küsida nende arvamust kuuldu kontserdi kohta. Taani kolleegi Max-Fage Pederseni arvates on eesti muusika üldpilt võrreldes taani omaga emotsionaalsem. Välisvaatlejatele traditsiooniliselt otsis ka Pedersen siinsete heliloojate loomingust Arvo Pärdi mõju. Leidis aga “Star Wars” filmimuusika õnnestunuma versiooni Eino Tambergi teose “Proloog” näol. Külaliste ühiseks lemmikuks oli Erkki-Sven Tüüri Fagotikontserdis soleerinud Martin Kuuskmanni esinemine, seda erksa kunstniku isiksuse ning meisterliku mänguuskuse tõttu. Soome Yleisradiost viibis Tallinnas taas Heikki Valsta, kellele läksid kuuldust enim korda Tulevi ja Tüüri teosed.

Mirje Mändla

Klassikaraadio toimetaja

Rohkelt uut heliloomingut EMTA tudengitelt

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kompositsiooni- ja elektronmuusikatudengite kontsert EMTA ooperistuudios pakkus

küllaga kuulamis- ja mõtlemissainet. Isegi liiga külluslikult. Kahe ja poole tunni jooksul kõlas noortelt helikunstnikelt kuusteist teost – siin oleks materjali jätkunud kahe paraja kontserdi tarvis!

Suurem osa kavas olnud teostest olid esiettekanded, kuid mõnedki lood olid ka varem valminud või ette kantud. Teoseid, mis kutsusid kõrvu teritama või mida tahaks lihtsalt uuesti kuulata, oli mitmeid. Igas loos võis tunda selge muusikalise või siis hoopis muusikavälise lähteidee olemasolu. Näiteks oli kõlalisele värvi- ja valgusvisioonile keskendunud **Maria Kõrvitsa** “Kuld/kollane”, mille elektrikitarr ja *soundtrack*’i koosluses tekkinud helipilt vastas vägagi täpselt loo pealkirjale. **Elis Vesik** oma nüansirikas sooloviuliteoses “Sotto voce” oli sisenenud pilli rohkete kõlavõimaluste ja mängutehnikate labürinti. Väga omanäolist kõlamaailma pakkus **Sven Sosnitski** “Solara” kontrabassile, klaverile ja elektroonikale. Elektroonikal tundus selles loos olevat kandev roll, mille järgi klaver ja kontrabass joondusid, lisades sünteetilistele kõladele akustilisi kommentaare. **Evelin Seppari** “Otsegu puu”, kontserdi üks suurima koosseisuga lugu, paistis silma julgete kõlakombinatsioonide ja dünaamika avarate piiride poolest. Huvitava poeetilise nägemusega jäi meelde **Eugene Birmani** “You Faced the Waves” klaverile ja pianisti vokaalpartiile. Kontserdi ulatuslikemaid teoseid oli **Páll Ragnar Pálssoni** sopranile ja klaveritriole loodud “Laev kiriku laes” kolmeosalisest tsüklist “Vormsi”, milles olid muusikaks põimunud Vormsilt ja Gotlandilt pärit elamused. Kaunilt oli teostatud ka **Kadri Laanese** liblikaparvest inspireeritud flöödiduo “Panapaná” ja **Liina Kullerkupu** helge ja karaktersete rütmirepliikidega “Värske värv” flöödile ja klaverile, samuti **Riho Maimetsa** kitarripala “Aftermath” ja **Pärt Uusbergi** lihtsa helikeele ja selge arengujoonega “Meeleolu”.

Häid lugusid oli kontserdil rohkemgi ja tore, et üliõpilaste teosed olid esindatud nii arvukalt. Parim õpetaja kompositsioonitüdengile on teadagi tema oma elavas ettekandes kõlav looming.

Malle Maltis
helilooja

Eesti muusika päevade tihe ja mitmekesine kava sisaldas veel palju muudki põnevat. Kultuurikeskuses Kaja toimus Mustamäe linnaosa resideeriva helilooja Märt-Matis Lille autorikontsert, kus esiettekandena kõlas “Reekviem kuninganna Isabeli mälestuseks”. Esitajateks Andreas Aben klarinetil, Kristo Kõo kitarril, ansambel PaukenfEst ja tütarlastekoor Ellerhein Tiia-Ester Loitme dirigeerimisel.

Toomkirikus andis soolokontserdi organist Ene Salumäe, tähistamaks Edgar Arro 100. sünniaastapäeva. Arro loominguga kõrval kõlas esiettekandes tema mõttekaaslaste ja kunagise õpilase Veljo Tormise teos “Kolmteist pilku oreli poole”, mis on 1972. aastal valminud kooritsüklil “13 eesti lüürilist rahvalaulu” versioon orelile (seadnud Ene Salumäe).

Hiljuti lahkunud helilooja Eino Tambergi loomingule oli pühendatud kontsert “Epikuurlase õhtupoolik”, mis pakkus samuti mitut esiettekannet: fagotivirtuosos Martin Kuuskmannile pühendatud ja tema esituses kõlanud “Kutse tantsule” ning helilooja abi-kaasale pühendatud “Peegliatrikid” Margaret Atwoodi, Viivi Luige ja Doris Kareva armastusluulele (esitasid metsosopran Helen Lokuta, Neeme Punder flöödil, Aare Tammesalu tšellol ja Madis Metsamart löökpillidel). Liis Viira “Õnnelikkuse teesid” lugejale (Ardo Ran Varres), sopranile (Tui Hirv) ja keelpillikvartetile (Prezioso) oli loodud “õnneliku Eino mäletamiseks”.

EMPi raames toimus ka juba traditsiooniks saanud videomuusika kontsert, kus linastusid heliloojate ja videokunstnike ühistööd. Inglise Kolledžis sai kuulata Tallinna ja Tartu koolide kompositsiooniõpilaste heliloomingut.

Üheksandat korda jagas Eesti Heliloojate Liit koos Eesti Autorite Ühingu preemiaid eelmise aasta festivali parimatele heliloojatele. Teoste “The Chimney Sweeper” ja “Rainmaker” eest sai auhinna Peeter Vähi. Juba neljandat korda pälvis preemia Tatjana Kozlova, seekord ansambli U: loodud teose “Horisontaalid” eest.

RAHVUSVAHELINE
Järvi
SUVEFESTIVAL
PÄRNU 2011

- 4 sümfooniaorkestrit
- 20 dirigenti
- 10 kontserti
- 150 muusikut üle maailma
- 15 kammeransamblit

Järvi Rahvusvaheline
Dirigendite Meistrkursus

28. juuli - 4. august

Avatud meistrklassid

Piletid müügil Piletilevis. Vaata: www.jarvifestival.ee

Lastesõbralik konkurs "Noor muusik"

Üle aasta korraldatav rahvusvaheline noorte pianistide, tšellistide ja viiuldajate konkurs "Noor muusik" ("Young Musician") tõi kuni 13-aastaseid andekaid lapsi juba kaheksandat korda Tallinna võistleva ja uusi kogemusi saama. Osalejaid oli Eestist, Lätist, Leedust, Soomest, Venemaalt ja Poolast, samuti Norrast, Iiri- maalt, Valgevenest ja mujalt, kokku üle 80 lapse. "Noort muusikut" on sageli nimetatud väga lastesõbralikuks võistluseks, sest kõik osavõtjad saavad sõltumata tulemustest esineda vähemalt ühel kontserdil ning lisaks auhinnalistele kohtadele jagatakse mitmeid diplomeid ja eripreemiaid.

"Noore muusiku" üks korraldajaid Reet Hunt hindas tänavust konkursi igati kordaläinuks – oli palju õnnestunud esinemisi ja positiivset tagasisidet; ühiselt leiti, et osalejate tase tõuseb iga aasta- ga. "Kõike seda tumestas ainult Eesti laste tagasihoidlik esinemine," lisas ta. "Miks auhinnasaajate arv meie muusikaõppurite hulgas kord-korralt väheneb, see on juba omaette teema, mille tõstatamist MTÜ Noor Muusik lähemal ajal ka taotleb."

4. aprillil toimunud lõppkontserdil Estonia kontserdisaalis astusid üles tänavused laureaadid, soleerides Jüri Alperteni juhtatusel Tallinna Kammerorkestri ees. Rahvusvaheline žürii, mille tööd juhtis Sibelius Akadeemia professor Carlos Juris, jagas auhinnali- sed kohad sel aastal Eestist väljapoole. Info konkursi tulemuste kohta on üleval kodulehel www.hot.ee/youngmusician. Eesti muu- sikuteist said diplomi teises voorus osalemise eest pianist Erih- Valter Karasevitš Nõmme Muusikakoolist ning viiuldaja Gloria Ilves Tallinna Muusikakeskkoolist, mõlemad vanemas rühmas. Noorima osavõtja diplomi sai tšellist Teodor Juko Hiiemaa (TMKK) ning väljapaistva stiilitaju eest märgiti ära Elleri kooli tšellistid Maria Mutso nooremas ning Rasmus Perend vanemas rühmas (mõlemad Reet Metsa õpilased).

Kümne- kuni kolmeteistkümneaastaste rühma parim pianist Olga Chepovetska Lätist laureaaside kontserdi lõpuakorde esitamas.

FOTO ÜLAR LINNUSTE

Trompetile pühendatud nädal täis muusikat

31. märtsist 11. aprillini toimusid XXII Eesti Muusika- ja Teatri- akadeemia rahvusvahelised trompetipäevad. Tänavune festivali- kava pakkus mitmesuguseid kontserte nii puhkpillidele loodud orkestri- kui ka kammermuusikast, esinejateks säravad trompe- tistolid Eestist ja välismaalt. Galakontserdil astusid üles ka kon- kursi "Trompetitalendid 2011" ja "Jazzartist 2011" laureaadid ning esinesid puhkpilliorkestrid.

Hinnatud pedagoogi ja eesti puhkpillimuusika väsimatu eest- vedaja Aavo Otsa juhtimisel on trompetipäevi korraldatud juba üle kahekümne aasta. Festivali raames toimuvad kontserdid ja meistri- klassid on saanud oluliseks kohtumispaigaks nii noortele kui ka kogunud trompetimängijatele. Aavo Otsa sõnul jätkati selgi korral traditsiooni, et koos meistritega on laval ka tulevikulootused.

Igal aastal võrustatakse mainekaid külalisi Euroopa muusika- kõrgkoolidest. Sel korral olid festivali aukülalisteks trompetivirtu- oosid Rubén Simeó Gijón ja Adán Delgado Illada Hispaaniast. Viimane on trompetipäevadel varemgi esinenud. Tema meistrikur- susi ja brasskvinteti kontserti 2009. aastal nimetab Aavo Ots trom- petipäevade ajaloo kõrghetkeks. Seekord andis Illada kontserdi koos pianist Jaan Otsaga, kellega 2010. aastal salvestati CD "Air de Bravoure". Kontserdil kõlas ka üks esiettekanne – noore pianisti ja helilooja Maksim Štšura uudisteos, kultuuripealinna pühendatud "Winds of Reval" ("Revali tuuled") viiulile, trompetile ja klaverile (viiulil Ivi Ots).

Trompetipäevadel 17. korda toimunud konkursil "Trompeti- talendid 2011" osales üle kolmekümne noore muusiku Eestist, Lätist ja Leedust. Žürii koosseisus Simo Rantanen (esimees), Adomas Kontautas ja Rubén Simeó Gijón pidas taset väga kõrgeks. Kuni 11-aastaste rühmas võidutsesid eesti muusikud Laur Keller (I koht), Andreas Kalvet (II koht) ja Karl Jõgar, kes jagas III kohta leedu trompetisti Alius Fjodorovasega. 12–13-aastaste rühma võit- jaks tuli Jüri Jõul ning 14–16-aastaste seas Paul Aleksander Tarand. 17–20-aastaste kategoorias läks esikoht Leetu, kuid teise koha päl- vis Märt Metsla. 21–25-aastaste trompetistide seas tunnustati pari- maks Neeme Ots, teise koha sai Jaan Ots ning kolmanda Allan Jallai.

Seekordsed trompetipäevad kuulusid kultuuripealinna "Tallinn 2011" programmi ning olid osa noorte puhkpillimuusika ürituste sarjast "Youth Winds Fest". Mai viimasel nädalal jätkub see festiva- liga "Vivat Brass!".

Enneolematult kõrgetasemeline koorifestival

13.–16. aprillini kestnud XII rahvusvahelise koorifestivali "Tallinn 2011" *grand prix'* võitis Läti Kultuuriakadeemia sega- koor Sõla (peadirigent Kaspars Ādamsons), keda peetakse üheks parimaks Läti segakooriks. Neile kuulus ka segakooride esikoht ning kolmas koht renessanss- ja barokkmuusika kategoorias (au- hinnaraha kogusummas 4900 eurot).

Teine väga edukas kollektiiv oli naiskoor Grudnove Šmikle (Sloveenia), kes võitis esikoha nüüdismuusika ning teise koha nais- kooride kategoorias.

"Seekordse festivali muusikaline tase oli enneolematult kõrge," ütles žürii liige, Kanada dirigent ja koolitaja Zimfira Poloz. "Olen käinud paljudel Euroopa konkurssidel nii oma kooriga võistlemas

Triin Koch ja tema Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor.
FOTO KRISTJAN SULÖND

kui ka žüriiliikmena teiste dirigentide tööd hindamas ning pean ütleva, et Tallinna konkurss ületab oma tasemelt kõiki, mida seni olen näinud.”

Lastekooride võit läks Riia toomkiriku tütarlastekoorile (dirigent Aira Birziņa) ja noortekooride esikoht Tallinna Muusikakeskkooli noortekoorile (dirigent Ingrid Kõrvits). Naiskooride kategoorias jäi esikoht samuti Eestisse – selle pälvis Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor (dirigent Triin Koch).

On märkimisväärne, et Eestile töid seekord auhindu just noorema põlvkonna dirigendid. Ingrid Kõrvits sai esikoha TMKK noortekooriga ning kolmanda koha lastekooriga Ellerhein, keda juhatab koos Anneli Mäeotsaga. Triin Koch võitis esikoha Tartu Ülikooli naiskooriga, Maarja Soone sai Vanalinna Muusikamaja tütarlastekooriga noortekooride kategoorias teise koha ning Endrik Üksvärav kammerkooriga Collegium Musicale kammerkooride arvestuses kolmanda koha.

Žüriis töötasid rahvusvaheliselt tunnustatud ning suures osas ka Eesti publikule tuntud dirigendid: Zimfira Poloz (Kanada), Filippo Maria Bressan (Itaalia), Bo Johansson (Rootsi), Sigvards Kļava (Läti) ja Mikk Üleoja (Eesti).

Tallinnas võistles nelja päeva jooksul 35 koori ja seitse vokaalansamblit kolmeteistkümnest riigist kokku üle 1500 lauljaga. Kümme kontserti anti Tallinna koolides, kirikutes ja kontserdisaalides. Toimus Zimfira Polozi meistriklass ning esitleti nelikplaati eesti koorimuusikaga.

Konkursi tulemusi vaata: www.kooriyhing.ee

Autasustati konkursi “Parim noor instrumentalist 2011” laureaate

10. aprillil pandi Tallinnas Mustpeade Majas piduliku kontserdi ja autasustamisega punkt tänavusele konkursside tsüklile “Parim noor instrumentalist”. Konkursid on mõeldud muusikakoolide õpilastele ja neid korraldab Eesti Muusikakoolide Liit. Erinevate instrumentide õpilased asuvad võistlu mängima üle aasta. Sellel kevadel olid oma oskusi proovile panemas klaveri- ja puhkpilliõpilased.

Konkurss saab alguse piirkondlike eelvoorudega, kus selgitatakse välja parimaid. Nende võistlussalvestusi kuulavad üle hinna-

tud spetsialistide komisjonid, valides välja omakorda parimad mängijad osalemaks konkursi lõppvoorus. Seitsmest Eesti piirkonnast pääses salvestusvoorudesse 331 ning nende seast lõppvooru 185 noort muusikut. Auhinnalise esikolmikusse mängis end kõrgilt erialadelt kokku 94 õpilast. Lõppvoorud toimusid 18.–22. märtsini.

Konkursimuljeid vahendab Eesti Muusikakoolide Liidu juhatuse esimees Urvi Haasma.

“Nagu ikka, oli kõige tihedam konkurents suurima õpilaste arvuga instrumendil klaveril. Tihe konkurents toob kaasa ka kõrge taseme. Lõppvõistluse žürii, kes sel aastal koosnes ainult külalisliikmetest Soomest, Lätist ja Leedust, kiitis noori pianiste ja pidas võistlust kõrgetasemeliseks ja tasavägiseks.

Kõige väiksem osavõtt on aastaid olnud madalamate vaskpillide erialal. Sel aastal pani trombooni toetuseks konkursile öla alla ka Läti firma Nartiss, kes kinkis konkursi parimale tromboonimängijale uue trombooni. Loodame, et see annab natuke indu juurde! Firma esindaja Vairis Nartiss osales ka žürii töös.

Järgmisel kevadel ootame ilusaid esinemisi keelpillide, akordiooni ja löökpillide õpilastelt.

Edu kõigile!”

Ülevaade konkursi tulemustest instrumentide kaupa on kättesaadav kodulehel www.eestimuusikakoolideliit.ee, rubriigis “Konkurss 2011”.

Ilmus heategevuslik lasteraamat “Väike Chopin”

Lõppenud suurejoonelise Chopini-aasta raames andis Poola Vabariigi Suursaatkond Eestis koostöös kirjastusega VERB ja Adam Mickiewiczi Instituudiga välja omapärase lasteraamatu “Väike Chopin”, mille vahva luuletetk pärineb Michał Rusinekile ning meeolekulad illustratsioonid tema õelt Joanna Rusi-

nekilt. Märtsi lõpul toimunud pidulikul raamatuesitlusel Eesti Lastekirjanduse Keskuses, millega lõpetati Chopini aasta 2010 tähistamine Eestis, osalesid lisaks autoritele ka tõlkija Doris Kareva, "Chopini aasta Eestis" korraldajad ja aukomitee liikmed ning nii noored kui ka kogenud pianistid. Aukülastajate viibisid kohal Poola ja Eesti presidendi abikaasad Anna Komorowska ja Evelin Ilves, kes oli ka ürituste sarja "Chopini aasta Eestis" patroon.

Raamatu idee pärineb Poola Kultuuri- ja Rahvusliku Pärandi ministrilt Bogdan Zdrojewskilt, kes soovis Chopini elu ja loomingu lastele lähemale tuua, et kuulus helilooja poleks ainult marmorkuju või nimi ausambal. Poolas tehtud küsitluste kohaselt seostub inimestel Chopiniga eelkõige see, et helilooja põdes kopsuhaigust, kõhis palju, suri noorelt ja kirjutas kurba muusikat. Sellise kujutluspildi "rikastamiseks" pöördus minister Rahvusliku Chopini Instituudi (NIFC) esindaja Monika Strugala palvel poola kirjaniku Michał Rusineki poole, kes lõi ulatusliku luuletuse Chopinist väikese rõõmsameelse poisina. Rusineki vaimukad värsid Fryderyki lapsepõlvest Doris Kareva suurepärasel tõlkes murravad stereotüüpseid kujutluspilte muusikaajaloo suurkujust ning lähenevad tema elule huumori ja lapseliku loogikaga. Julged ja ootamatud põiked autode, televisiooni ja iPodide maailma pakuvad tänapäeva lapsele äratundmisrõõmu.

Maineka Poola kirjastuse ZNAK ja NIFC koostöös välja antud kaunilt kujundatud raamat osutus väga populaarseks ning tänaseks on seda tõlgitud juba neljateistkümnesse keelde. Kuid ainult Eestis on raamatul ka heategevuslik eesmärk. Nimelt saab selle kaudu toetada nägemispuudega laste muusikaõpinguid VHK muusikakoolis. Raamat ise on tasuta ning seda levitab Poola Vabariigi Suursaatkond Eestis. Huvilised saavad ühendust võtta e-posti aadressil etalamb@msz.gov.pl ning teha annetusi MTÜ Miikaeli Ühenduse arvele nr 10220032807012.

Lastekirjanduse Keskuses oli väljas ka näitus, kus eksponeeriti raamatut "Väike Chopin" kõigis seni ilmunud keeltes koos illustatsioonidega. Nimetatud e-posti aadressil on näitust võimalik tellida koolidesse ja raamatukogudesse üle Eesti.

Liszt'i päev Tartus

Käesoleva aasta oktoobris tähistab muusikamaailm kaheksa aasta möödumist muusikaajaloo ühe kuulsama helilooja ja pianisti Ferenc Liszt'i sünnist. Sel puhul toimub ka Eestis mitmeid teemakohaseid üritusi. Üks selliseid leidis aset 14. aprillil Tartus, täpselt Tartu Ülikooli aulas, kus 1842. aasta aprillis, kontserdireisil Riist Peterburi andis kaks menukat kontserti ka Liszt ise.

Eesti Rahvusliku Klaverimuseumi juhatuse esimehe Alo Põldmäe sõnul on andmeid sellest, et publiku suure huvi tõttu andis Liszt sama aasta 12. aprillil Tartus veel kolmandagi kontserdi. "Kas see toimus samuti ülikooli aulas, pole õnnestunud kindlaks teha. Küll aga võib öelda, et need kontserdid olid tolaeagse Liivimaa kultuurielu suursündmused, mida meenutati veel aastakümneid," ütles Põldmäe.

Lisztile pühendatud päeva avas ja lõpetas Lauri Väinmaa kontsert. Sümpoosionil "Tartu Ülikool, klaver ja Liszt" esinesid ettekannetega Urve Lippus, Jaan Ross, Lembit Orgse, Mart Jaanson, Geiu Rämmer, Virge Joamets ja Alo Põldmäe. Tü ajaloo muuseu-

Akadeemik Harald Keresele kuulunud Bechstein näitusel "Tartu Ülikooli rektorite, doktorite ja akadeemikute klavereid"

FOTO ALO PÕLDMÄE

mis avati kaks näitust, millega saab tutvuda mai lõpuni: klaverite ekspositsioon "Tartu Ülikooli rektorite, doktorite ja akadeemikute klavereid" ning "Maailmanimega pianiste Eestis 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul".

Muusikatriaad pärimusmuusika pealinnas

13.–15. aprillini toimus Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias XIX muusikatriaad, mis ühendab džässi, klassikalist ja pärimusmuusikat. Sündmus oli sel aastal erakordne, kuna osalesid professor Boyu Zhang ning kaks üliõpilast Pekingi konservatooriumist.

Kolme päeva jooksul andsid kultuuriakadeemia tudengid kontserte Halliste, Abja-Paluoja, Kõpu ja Puiatu koolides, õppejõud musitseerisid heategevuslikul kontserdil Viljandi Jaani kirikus ning toimus Jüri Makarovi loeng muusikaettevõtlusest. Oodatumaks sündmuseks oli konkurss, kus tudengid võistlesid pärimusmuusika seadmise, pillimängu oskuse ja omaloomingu vallas. Demovoorus osalenud kolmekümne noore muusiku seast üle Eesti pääses finaali viisteist paremat, keda hindas žürii koosseis Siiri Sisask, Vello Kuura, Jüri Makarov, Raul Vaigla ja professor Boyu Zhang Hiinast.

Tuhande euro suurune *grand prix* jagati kolme osaleja vahel: parimaks pärimusmuusika seadjaks tunnistati Tõnu Tubli (TÜVKA) ja parimaks pillivaldajaks Martin Kuusk (Otsa kool). Kolmandaks võitjaks oli Zhang Quioliang (Pekingi konservatoorium), kes mängis kahekeelsel *erhu*'l ülima virtuoossusega Pablo Sarasate mustlasviise.

Pärimusmuusika seadete tegijaist sai teise koha Jaana Oberst (TÜVKA) ja kolmanda Martin Kuusk. Soolopilli valdamises läks teine koht Lauri Lehtsaarele (Otsa kool) ja kolmas koht Anne Arrakule (TÜVKA). Omaloomingu kategoorias sai esikoha Maarja Nuut (TÜVKA), järgnesid teine koht Martin Kuusk ja kolmas koht Villu Talsi (TÜVKA).

Hiinlanna Gao Yizhen, kes mängis kolmekeelsel hiina lautol

Parim pärimusmuusika seadja Tõnu Tubli.
FOTO URMAS VOLMER

sanxian’il, sai eriauhinna ajaloolise instrumendi kategoorias. Mõlemad Pekingi tudengid esitasid rahvapillidel ka eesti pärimusmuusika seadeid, mis pälvisid kuulajate tormilise aplausi.

Publik sai valida oma lemmiku, kelleks osutus Villu Talsi. Viljandi Kitarrifestivali eriauhinnad said Sänni Noormets (TÜVKA) ja Lauri Kadalipp (Viljandi Muusikakool).

Muusikatriadi organiseerimises said kätt proovida kultuuri- korralduse tudengid.

Muusikakriitika luubi all

23. mail toimuvad Kanuti gildis teist korda avalikud loengud ja vestlusring “Muusikakriitika luubi all”. Ka sel aastal on põhiküsimuseks, miks on muusikakriitika ühiskondlik roll hääbumas. Kas muusikakriitika koht ongi ajakirjanduse kõige kaugemas servas või oleks seda kuidagi võimalik nihutada rohkem tähelepanu keskmesse?

Kutsutud kõnelejad on oma ala asjatundjad, kes on kokku puutunud teatud sotsiaalsete nähtustega, või kogenud kriitikud ja meediateoreetikud. Peale laiemate teemade, nagu popmuusika, komerts ja kriitika ning uueneva meediamaastiku, sh netikeskkonda mõju kultuurikriitikale, käsitletakse ka selliseid probleeme, mis enamasti jäävad avalikkuse fookusest välja: lapsinterpreet ja kriitika ning indiviidi osa muusikast kirjutamisel. Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituudi magistrant Halliki Põlda esitab oma ettekandes olulisi küsimusi: kui oluline on lapse arengule kriitika? Kuidas see aitab kaasa tema väärtuste kujunemisele ja kuidas kirjutada nii, et laps sellest aru saaks? Tuginedes oma kogemustele lap-

sevanemana, kelle lapsest on meedias palju kirjutatud, räägib ta tunnetest ja reaktsioonist, soovides julgustada kriitikuid noortest interpretidest rohkem kirjutama.

Laiahaardeline muusikakriitik Immo Mihkelson tutvustab eelmise sajandi teisel poolel tegutsenud kriitiku Ofelia Tuisu loomingu, keskendudes isiksuse rollile muusikast kirjutamisel ja rääkimisel olude kiuste. Kogenud popmuusikakriitik Tõnis Kahu võtab luubi alla kriitiku ja komertsini ning küsib, miks keegi enam popmuusikast ei kirjuta. Tuntud poeet, DJ ja muusikasaadete autor Berk Vaher seevastu räägib netikeskkonnast Rada7, kus sünnib “tänavatasandi” kriitika, millele artistil on võimalus reaalajas vastata ja nii võivad seal mõnikord tekkida päris tulised diskussioonid. Rahvusvaheliselt aktiivne ülikooli õppejõud ja tuntud meediaekspert Tiit Hennoste aga küsib, milliseid hambaid vajab eesti kultuurikriitika, pakkudes intrigeerivaid liigitusi, nagu puri-, silma-, löike- ja kunsthambakriitika.

Pärast ettekandeid kogunetakse helilooja, dirigendi ja festivalide korraldaja Andrus Kallastu modereerimisel vestlusringiks, milles osaleb ka kauaaegne hinnatud muusikakriitik, Eesti Muusika Infokeskuse juht Evi Arujärv. Oodatakse publiku küsimusi ja aktiivset arutlemist.

2010. aastal koostöös Eesti muusika päevadega alguse saanud ürituse korraldajad on värskest loodud kultuurikriitika foorumi LUUBI ALL (www.luubi.ee) eestvedajad.

Tabasalu Kammerkoor 10

Tänavu möödub kümme aastat Tallinna külje all tegutseva Tabasalu Kammerkoori loomisest. Koor asutati 2001. aasta septembris sealse muusikakooli õpetajate segaansambli baasil. Lauljate hulka kutsuti muusikakooli õpilasi ja vilistlasi, hiljem liitus ka lapsevanemaid ning teisi lauluhuvilisi. Koori dirigent on Tabasalu Muusikakooli õpetaja ja õppealajuhataja Mai Ainsalu. Esimesel kahel hooajal tegutses abidirigendina Moonika Klaas ning kontsertmeister oli seitse aastat Ädu Laur. Nüüd on juba teist hooaega teiseks dirigendiks Kaido Tani.

Koori repertuaar on vaheldusrikas, ulatudes vaimulikest teostest ja rahvalauluseadetest modernsete džässirütmideni. Kuna lauljate hulgas on alati olnud professionaalseid instrumentaliste, kuulab koori kontsertidel tihti ka erinevate meloodiapillide kõlavärviga rikastatud koorilauluseadeid. Tabasalu Kammerkoor on oodatud esineja mitmesugustel Harku valla üritustel ja kaugemalgi. Osaletud on konkurssidel Eestis ja Poolas, esinetud Soomes ja Venemaal ning antud kontserte ka Tallinna kontserdisaalides ja Harjumaal kirikutes.

Tähistamaks oma kümnendat tegutsemisaastat korraldab Tabasalu Kammerkoor 7. mail kell 18 juubelikontserdi Harkujärve peokeskuses. Ette kantakse valik möödunud aastakümne repertuaarist ja ka spetsiaalselt juubeliks õpitud laule. Oodatud on kõik huvilised ning koori vilistlased.

Ajaloolise faktina väärrib mainimist, et aastatel 1986–1996 tegutses Tabasalus samuti kammerkoor, mille eestvedajaiks olid Priit Pajusaar ja Heikki Põhi.

Koori tänased lauljad on kindlad, et praegusel koosseisul on jaksu astuda ka teise aastakümnesse. Laulurõõmu ja tegutsemislusti igatahes jätkub.

Naissoo loomingukonkurss hoiab kõrget taset

Aprilli esimesel laupäeval toimus Otsa koolis kevadiseks traditsiooniks saanud, hinnatud ja oodatud Uno Naissoo nimelise noorte loomingukonkursi finaal.

Võistlust korraldati tänavu juba 27. korda ning see on läbi aastate olnud hea hüpe- laud paljudele eesti noortele džässmuusikutele ja -heliloojatele.

Finaali pääses kaksteist võistluslugu, nende hulgas vaid neli laulu, teised instrumentaalpalad. Žürii eesotsas Tõnu Naissooga kuulutas peapreemia (700 eurot) vääriliseks EMTA üliõpilase Maria Väli laulu "Forgotten garden". Teise koha (600 eurot) sai Otsa kooli tudeng Maris Aljaste laulu "Suved" eest (Juhan Saare tekst) ning kolmanda koha (500 eurot) Kaspar Uljas instrumentaalpala "Dim Dim" eest. Auhindefondi pani välja Eesti Esitajate Liit ning preemiaraha on mõeldud enesetäiendamise stipendiumiks.

Parimateks interpretideks nimetati klarnetist Martin Kuusk ja lauljanna Maris Aljaste, kellele andis auhinnad muusika-kauplus Stanford Music. Eripreemiaid salvestusvõimaluste ja kontserdipiletite näol jagasid ka Eesti Kontsert, Klassikaraadio ja festival "Jazzkaar".

TMKK õpilase edu rahvusvahelisel konkursil

Tallinna Muusikakeskkooli 9. klassi õpilane Rasmus Andreas Raide (õpetajateks Ell Saviauk ja Martti Raide) võitis kolmanda koha 30. märtsist 2. aprillini Kaunases toimunud rahvusvahelisel konkursil "Kaunas Sonorum 2011".

Konkursi laiast haardest ja erakordsest populaarsusest räägib fakt, et kuigi oli tegemist esmakordselt toimunud võistlusega, võttis sellest osa 377 noort muusikut kuuestikümnest riigist. Võisteldi viies kategoorias: klaver, keelpillid, puhkpillid, akordion ja vokaal. Pianiste oli kohale tulnud kolmetistikümnest riigist, ühtekokku 113 osalejat. Nende mängu hindas rahvusvaheline žürii koosseisus Petras Geniušas, Andrea Lingchin Fan ja Vidmantas Bartulis.

Ilmus Mart Saare prelüüdide kogumik Kirjastuselt Estonian Classics on ilmunud esimene köide Mart Saare klaveriteostega – prelüüdid. Koostanud ja redigeerinud Vardo Rumessen. Eessõna ja kommentaar-

Mart Saare Klaveriteosed Piano Works

I

rid eesti ja inglise keeles.

Tasub mainida, et novembris toimival Tallinna rahvusvahelisel pianistide konkursil on üheks kohustuslikuks teoseks samuti üks Saare prelüüd mängija omal valikul.

Kontrabassist ja džässielu edendaja Toivo Unti.

FOTO INTERNETIST

"Jazzkaarel" jagati džässiauhindu
26. aprillil tehti "Jazzkaarel" teatavaks igaaastaste džässiauhindade saajad. Neist prestiižseima, Elioni džässiauhinna pälvis

pianist Kristjan Randalu. Noore džässitalendi auhinna võitis 1989. aastal sündinud pianist Joel-Rasmus Rimmel ning džässielu edendajana tunnustati kontrabassist Toivo Unti.

Teine "Improtest" Tallinnas

19.–22. maini toimub Tallinnas rahvusvaheline improvisatsioonilise muusika festival "Improtest 2011". Samanimelisest kontserdisarjast välja kasvanud festivali toimus esmakordselt eelmisel aastal.

Seekordse "Improtesti" naelaks on improvisatsioonilise muusika megastaari Fred Frithi kontsert koos eesti muusikutest koosneva bändiga projektis "Traffic With Trouble". Multiinstrumentalist, improvisaator ja helilooja Fred Frith sai tuntuks juba 1960. ja 1970. aastatel tegutsenud Briti supergrupiga Henry Cow. Frithi paljude koostööpartnerite hulgas on näiteks John Zorn ning Brian Eno. Frith on kirjutanud muusikat nii Arditti kvartetile, Asko Ensemble'ile kui ka näiteks Ensemble Modernile.

Festivali esinduslikus esinejate reas on ka prantsuse löökpillivirtuoos Le Quan Ninh, Jakob Riis Taanist, Liudas Mockunas Leedust ning säravad eestimaised improaristid Eleonora Tikas ja ansambel BF. Kavas on ka traditsiooniline üliõpilaste improkontsert, improvisatsiooni ja selle õpetamist puudutav ümarlaud, õpitoad ja kontserdid. Toimumiskohtadeks Kanuti gildi saal, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning NO99 Põhuteater.

Lisainfo: www.improtest.ee

Toimetuse ootab uudiseid eesti muusikutest ja muusikaelust aadressil kristina@ema.edu.ee

Linnakodanik Hans Heinrich Falck

ALO PÖLDMÄE

helilooja

Klaverimeister Hans Heinrich Falcki sünnist möödub tänavu 220 aastat. Falck tegutses Eestis 19. sajandi esimesel poolel ja tootis klavereid üsna arvukalt, mistõttu on mõned pillid tänaseni ka säilinud. Üks neist, 1830. aastate algul valmistatud tahvelklaver asub Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis.

Hans Heinrich Falck sündis 1791. aastal Amblas. Perekonnapärimuse kohaselt olnud tema isa Linköpingi piiskopi Erik Falcki järglane. Vene-Prantsuse sõjas 1812. aastal tegeles Falcki pere sõjaväe varustamisega, sellega teeniti mõningane varandus. Asunud Tallinnasse, õppis Falck tiseritöö kõrvalt klaverihäälestamist Niguliste kiriku organisti Georg Aleksander Forbuse ja klaverimeistri ametit Peterburist tulnud klaverimeistri L. E. Erichi juures. Forbuselt võttis Falck ka klaveritunde ja peagi võis ta ka klaverimänguga raha teenida.

1818. aastal asutas Falck oma klaveritöökoja. 1822. aastal töötati juba 12 selli ja 24 õpilasega ning ettevõtte laienes üsna suureks vabrikuks, sest nõudmine klaverite järele kasvas ruttu. Töökoda suurenes veelgi pärast meister L. E. Erichi surma 1824. aastal, kui Falck liitis Erichi ettevõtte enda omaga.

Falcki klaverid olid veel algelise konstruktsiooniga, raamid puust, keeled paralleelselt, enamasti puudusid pedaalid, hiljem valmistatud tahvelklaverid olid ühe pedaaliga. Kõlalt olid nad tagasihoidlikud, klaviatuuri ulatus 4,5 kuni 6,5 oktavit. Kuid Falck oli vastuvõtlik uuendustele ja peagi ilmusid klaveritesse metallist toestused, mis suurendasid keelte pinget ja kõla kandvust. Falcki klaveritel oli hea maine, nende konstruktsioon oli tugev ja pillid pidasid hästi häält.

19. sajandi keskpaigaks oli Falckist saa-

nud üks Tallinna jõukamaid kodanikke. 1848. aastal valiti ta Toomgildi vanemaks ja linnajuhtimisega seotud tegemised hakkasid võtma nii palju aega, et ta oli sunnitud andma klaveritöökoja juhtimise vend Gustavi kätte. Venna surma järel 1850. aastal pidi tööstuse siiski sulgema.

Falck kui Toomgildi vanem andis väärka panuse 19. sajandi keskpaiga Tallinna linna kujundamisse. Tema initsiatiivil ja otsesel juhtimisel rajati Wismari ja Adamsoni tänava vahele uus park, mida hakati nimetama Falcki pargiks. 1856/57 rajati tema algatusel ja suurelt osalt tema rahadega ühendustee Toompea ja Paldiski maantee vahel, mida tuntakse Falgi tee nime all. Suure panuse andis Falck ka Kaarli kiriku ehitamise ja kiriku juurde eesti koguduse rajamise. Hilisem suur ja uhke Kaarli kirik rajati Falcki antud maatükile ja suurelt osalt tema eraldatud ehitusmaterjaliga.

Klaverimeister Hans Heinrich Falck on Tallinna linnale andnud rohkemgi, kui tema klaverid.

FOTO ETMMI KOGUST

Võru Akordionimuusikapäevad
10.–12. juuni 2011

Võru muusikakoolis, Kandles, Linnapargis, Katariina kirikus

Lars Holm
Ari-Matti Saira
Aivi Tilk
Kristel Laas
Henn Rebane
ans. Abraham's Cafe

Toetajad
Eesti Kultuurkapital
Eesti Rahvuskultuuri Fond
Võrumaa Jahimeeste Selts

Korraldaja
Võru Muusikakool
www.muusikakool.voru.ee

Kultuur kutsub
2011
TALLINN
EUROOPA KULTUURIPALJUN

Postimees TALLINK LENNUPARTNER ESTONIAN AIR

Tallinn International Piano Competition
2011

9.-17. november 2011

II Tallinna rahvusvaheline pianistide konkurss

Konkursile on oodatud noored pianistid vanuses 16-32 aastat
Registreerimise lõpptähtaeg 1. juuli 2011
Täpsem info aadressil www.tipc.ee

Korraldajad: Eesti Klaveriõpetajate Ühing, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

VGT. Viljandi Guitar Trio.

Viljandi kitarritrio

Viljandi Guitar Trio liikmed on Viljandi kultuuriakadeemias õppivad noored hakkajad kitarristid Jalmar Vabarna, Argo Vals ja Jaan Jaago. Pühenduda puhtalt akustilisele instrumentaalmuusikale on julge ettevõtmine. VGT jaoks on teekond kulgenud nii sujuvalt ja loomulikult, et neil pole enda kinnitusele korra turgatanud ideed võtta kampa muid instrumente või lauljaid. Et asja veel komplitseeritumaks muuta, teeb VGT muusikat kvinthäälestusega kitarridel. Omalaadse häälestuse nuputas välja ilmakuulus kitarrist Robert Fripp, kes kasutab selle kohta nime *new standard tuning*. Frippi häälestuse maaletooja on kitarrist, õpetaja ja helilooja Robert Jürjendal, kes on juhtumisi ka VGT poiste õpetaja. Ilma erihariduseta kuulajal on kvinthäälestuse nüansse mõneti keeruline tabada, kuid VGT plaan akustilistest pillidest võimalikult erinevaid helisid välja võluda, kõlades samal ajal kokku kui üks mees, on kenasti korda läinud. Kvinthäälestusega kitarril puhul on tegemist omanäolise pilliga ja nii nagu eeldada võibki, tekitavad kolm sellelaadset koos vägagi huvitavaid kõlavariatsioone.

Trio omanimelisel debüütalbumil on tosin autoripala. Akustiliste kitarride kõrval kuuleb siin-seal ka flööti, *cajón*'i ja elektrikitarril, jagub ka külalisesinejaid. Instrumentaalmuusikasse kätetud sõnumi hoomamine on muidugi individuaalne protsess, kuid "Smurf-i" improvisatoorne meisterlikkus, "Sula" romantiline leebus ja "VGC" uitav lüürilise lihtsalt ei saa kõrvust mööda minna. "Lapsed magama" on finaali toimekale päevale ning

sissejuhatus unedemaale, kus kõik võimalik. "Orjapõlve valss + Karjapõlve disko" kombineerib pärimusmuusikat uute reeglitega.

VGT julget pealehakkamist ja nooruslikku värskust saab ainult tunnustada. Kolmandik triost ehk Argo Vals on tunnistanud, et kvinti häälestatud heliruumis avanes justkui uus maailm, millest varem unistadagi ei osatud. Viimased neli aastat ongi noored mehed vaadanud kitarrimängule hoopis teise pilguga kui varem. Selle tõenduseks on trio esimesele helikandjale talletatud mitmeplaaniine, detailirikas ning uljas lähenemine.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Tantsud antidepressantidega. Kõrvalehüpe.

Insomniac Records

Helinaudinguid meestele, tekstipeegleid naistele – endorfiinid jagatakse teraapiasessioonil kõikide patsientide vahel võrdselt. Märtsis esikalbumi üllitanud kolmik näib teadvat retsepti, kuidas endale kuulajaskonda (juurde) võita. Eks ole nad 2009. aastast alates seda kombinat ja testinud erinevate singlite kaudu ("Pilvedesse peidetud", mis valiti R 2 nädala demoks; igas vanuses naistele pühendatud tempokas ja kõrvu tiksuma jääv "Pidžaamapidu" ning minevikku helgemaks päitav "Muutmata kujul," R 2 nädala demo seegi). Stiilselt sulavate helide saatel liigeldakse elektropopi, *d'n'b* ja *dubstep*'i mängumail. Rooti keeravad lauljatar Epp Kõiv, tekstide autor Kaarel Rundu ning rütmihelilooja Eksotik. Balanseeritakse sõnade tähenduste piiridel ning sõidu jooksul pakutakse kogemiseks kõike, mida üks korralik pikaajaline

antidepressandikuur sisaldama peab. Liiklusmärkideks on kirk, kurbus, rõõm, vallatus, nostalgia, meeleheide, lootus, naer, unistus, enesekindlus. Alguspunkti jõutakse sihtpunkti kõrvalteid kasutamata, kusjuures lugude järjestuslik korrapära on absoluutselt hoomatav, ehkki ilmselt on püütud luua teistsugust muljet.

La donna è mobile, muutlik on naiseleel – nii iseloomustaksin albumi põhisonumit. Iga naine tunneb sellist naist. Plaadi tugevuseks on kindlasti Kaarel Rundu meisterlikud tekstid – sõnad tabavad naiste sisemaailma peensusi kohati nii täpselt, et on lausa hämmastav, kuidas üks meesterahvas psühholoogiliselt nii sügavale küünib. Kas naised alahindavad meeste loogilist mõtlemist või oskust lugeda ridade vahelt? Nende mõtete saatel väärivad tähelepanelikkust kuulamist "Eelmäng", "Depressiivutus", "Fuuria" (naise raevukas dialoog iseendaga) ja "Pidžaamapidu". Tekstilist poolt aitab tähtede suunas hüpitada meeldivalt pehme, sooja tämbriga laulja, kelle enesekindlus ja energia on lausa füüsiliselt tajutav. See aga loobki sõnumi ümber usutavust ning loogilisust. Eriiline sisekaemus avaldub lugudes "Epprekas", "Vaikusevöönd" ja "Tähtid valss". Viimasest koorub välja Epp Kõivu hoopis teistsugune olemus, mida tahaks rohkemgi lahti kerida, aga õrrituseks see paraku sel korral jääbki. Kindlasti poleks plaadi aura nii maagiline ja täiuslik Kaarel Käärmannita, kelle loodud muusika on vorminud sõnadest ja häälest võlulava tantsu.

Kõrvalehüpe? Jah, süümeipiinadeta.

KATRIN KARU
filoloog

Good Man Down. Ewert and the Two Dragons.

I Love You Records

On see hea või halb, aga kvarteti Ewert and the Two Dragons (Evert Sundja, Erki Pärnoja, Kristjan Kallas ja Ivo Etti) uut plaati kuulates ei kerki hetkekski pähe mõte, et tegemist on eesti poiste tehtud muusikaga. Pigem polegi sellest lugu, sest nooremaid ja vanemaid muusikuid, kes oma eestimaist päritolu loomingut või imagokujundusega rõhutavad, on meil ka. Albumit kuulates pöörduvad mõnegi loo puhul mõlema käe pöidlad iseenesest püsti, sest plaadi produktsioon on kirkas, laul ja pillimäng tasemel ning bändi hoiak väga *hip*. Pole ime, et Sundja ja sõprade piirideülel mõistetav heli- ja laulukeel on saavutanud juba mõningat rahvusvahelist edu. Ka plaadi andis välja Läti firma.

Avalugu "(In the End) There's Only Love" on hunnitu hitipotentiaaliga päikesepop. Sama nappu vajutavad ka "Jolene", "Road to the Hill" ja "Good Man Down", ehkki veidi vähema jõuga. Väga hea atmosfääriga on "Panda", mille alguses helisevad kaasa Nick Drake'i resignatsioon ja The Doorsi "The Endi" sügisemeleolu, eskaleerudes hiljem kerivate kordusmuusikaga bändilooks. Vanema ja uuema folgi võtmes laule ilmub *indie*-popi kõrvale hiljemgi (letargiline "Burning Bush", *dream*-folgilik "Sailor Man" ja bluusiriffidega "The Rabbit"). Kunagi ei maksa alahinnata ühe korraliku, läbimõeldud albumi lõplugu. Käesoleval plaadil on huvastajatululaks seitsmeminutine sümfoniiline "You Had Me at Hello".

JOOSEP SANG

Black Apple Trip. Badass Yuki.

Mortimer Snerd

Badass Yuki ehk elektroonik ja vokalist Martin Avi, kitarrist Paul Sild ning trummar Aigar Vals said laiemale publikule tuttavaks telesaates Eesti Top 7, kus esitleti nende pala “Changeling”. See on siiski vaid jäämäe veepalne osa. Tänapäevase eksperimentaalpopi suundumustega kursis olev kuulaja leiab trio esikplaadilt rohkesti vihjeid samasugust vaimsust kandvatele artistidele, kelle ühised muusikalised juured võiksid peituda kusagil varase postpungi elektroonilisema poole hoovustes ning tantsulise briti indie tormilistes algusaegades. Badass Yukil on ühisosa mõnegi siinse noore trenditeadliku grupiga. Paralleele tekib ka staažika Röövel Ööbiku muusika ja tekstidega. Plaadi mitmetasandilist kõlapilti aitas helirežissöörina kujundada ansambli Honey Power kitarrist Martin Kikas ning viimase lihvi andis laserkettale Ans Andurist tuntud Gert Pajuväli. Seetõttu pole ehk juhus, et palas “Fidji” on oskuslikult esiplaanil just meloodilised kitarripartiid. Kõikvõimalike müraefektidega küllastatud neljateistkümneminutilise lõpuloo “Vibrant Dreams” vokaalita vaheosa kujuneb unelevaks eksirännakuks psühheedeelsesse hämarolekusse, kuid vähem ekspressiivset lähenemist eelistava kõrva jaoks üldiselt ehk liialt domineeriv masinlikult rütmikas taust viib mõttele, et tulevikus võiks kasutusele võtta helikandja formaadi, mis võimaldaks instrumentide balanssi enda suva järgi reguleerida ja soovi korral mõni helikiht välja jätta. Seni saavad selle au osaliseks vaid need valitud, kellele on antud luba toormaterjali ümber töötada.

LAURI LEIS

muusik ja muusikakriitik

Debüüt. Laulan Sinule.

Laulan Sinule

2009. aasta lõpul hakkas keegi tundmatu tilgutama muusikafoorumitesse naivistlike tekstidega elektropopi laulukesi. “Uus Orelipoiss!” hõigati. Kuigi polnud tegemist Jaan Pehki kõrvalprojektiga, kogus end provintsiveidrikust elektroonikuna esitlenud muusik enne võltsidentiteedilt eesriide langemist hulgaliselt poolehoidjaid. Küllap juba ka aima, kes peidab end nime Laulan Sinule taga, sest veenev techno/electro-helikeel lubas oletada kedagi “vanadest kaladest” ning veiderdavas vokaalis väljenduv, veidi väändes huumorimeel ahendas kahtluseluste ringi veelgi.

“Techno-nohik” Taavi Tulev on elektroonilisi helisünteesi pakkuja juba pea kümme aastat. Seni on enim tähelepanu saanud tema 2006. aastal Wochtzchée nime all ilmunud ambient-muusika album. Kuid paistab, et aastaid hullu professori kombel sünteesaatorite taga mässamine on noormehe ära väsitanud ning aeg küps ja rahuldama tähelepanuvajaduse määr piisav, et kaablipundarde varjust välja tulla, statiivilt mikrofon võtta, (võimalik, et ka veidi ülbelt) lava servale astuda, suu avada (ja näha ka publikut seda tegemas) ning end populaarina tunda. Kui see pole tõsiususe underground-muusiku ajutine egoistlik vahelduseotsing ja lihtlambane järeleandmine edevusele, siis ehk soovib kaablikomandör Tulev lihtsalt publikut testida ja sellel “juhe” korralikult “kokku ajada”, sest pseudonaivistlikud riimid ja karokelik naljavokaal on ootamatus vastuolus veatuks viimistletud taustadega, mida kuulaks meeleldi niisamagi. Kuna tekstides, mis on sageli vaid kaherealised, võib täheldada ebajärjekindlust (on nii otse kui ka

ümber nurga ütlemist), peaks vokaali käsitlema lihtsalt kui üht instrumenti ja meeleolu loomise vahendit. Seega pole mõtet lugudel eraldi peatuda. Eelnev on ka põhjus, miks Laulan Sinule ei kvalifitseeru hästi paroodia- või protestiprojektiks, kui autoril pole just olnud soovi kõike ning kõiki naeruvääristada ja kahtluse alla seada. Kuigi Taavi Tulev on

silma paistnud kriitiliste väljaütlemistega teiste aadressil, võtab ta seekord loodetavasti asja veidi vähem tõsiselt. Aga tõde on vaataja silmades ja nali mõistagi kuulaja kõrvades.

ANTON ANDRES

DJ SanAntonio

KUULA KA NEID

Electric Thoreau in Wired Walden. Multiphonic Rodent.

Multiphonic Rodent

Multiphonic Rodent on Erkki Hõbe, keda tutvustatakse plaadikaanel kui “magamistoaheliloojat” ja “ühemehe bigbändi”. Lisaks laulmisele ja laulude

loomisele mängib Hõbe ka kõiki keel-, klahv-, puhk- ja löökpille. Valdavalt intiimses laadis EP sisaldab viit lugu, mis salvestatud Eestis, Poolas, Saksamaal ja Portugalis.

100% Totally Free Ringtones. Spinningwheels Drive Band.

Versus Trade

Album ei sisalda mobiilhelinaid, vaid radikaalseid vabaimprovisatsioone, kus peatähelepanu langeb kõladele

ja trio liikmete omavahelisele interaktsioonile. Projekti eestvedaja on seitsmekeelset karihvideta kitarrimängiv eestlane Rainer Jancis, kellega koos musitseerivad bassist Tim Dahl ja trummar Kevin Shea.

Vari, valge kass ja kuu. Rajaajaja.

Rajaajaja

Rajaajaja tuumiku moodustavad laulja Alar Kriisa, bassist ja kitarrist Peeter Piik ning trummar Kristo Joosep, kes esitavad koos külalistega omaloomingut, sealhulgas Leelo Tungla, Viivi

Luige ja Talvo Pabuti tekstidele. Produktioon on rõhutatult lo-fi ning bluusi- ja folghõngulistest lauludes kajab vastu Tartu, see väike puust linn.

Mai

Tallinnas

4. 05 kell 12 Lasteballett "Lumivalgeke ja 7 põialpoissi" Kocsaki muusikale Rahvuskooper Estonias

4. 05 kell 15 KontsertJazz: Igor Bril (klaver), Toivo Unt (kontrabass), Brian Melvin (trummid) Estonia kontserdisaalis

4. 05 kell 19 Vinteri ja Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvuskooper Estonias

4. 05 kell 19 Kohtumised kamina juures: Maarja Kangro (luule), Siim Aimpla (saksofon), Ara Jaraljan (kontrabass) Kloostri aidas

5. 05 kell 19 Eliitkontsert. Liszti "Rännuaastad" I ja II vihik: Marko Martin (klaver) Estonia kontserdisaalis

6. 05 kell 19 ERSO, Kalev Kuljus (oboe), Mikk Murdvee (dirigent) Estonia kontserdisaalis

6. 05 kell 19 MacMillani ballett "Manon" Massenet' muusikale Rahvuskooper Estonias

7. 05 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

7. 05 kell 18 Puhkpillid lähivad ooperisse: ansambel Octophonia koosseisus Nils Röömussaar ja Kaspar Mänd (oboe), Toomas Vavilov ja Signe Sömer (klarnet), Kalervo Kulmala ja Kreete Perandi (metsasarv), Peeter Sarapu ja Sabina Yordanova (fagott), Tarmo Velmet (kontrafagott) raekojas

7. 05 kell 19 Tüüri ooper "Wallenberg" Rahvuskooper Estonias

8. 05 kell 17 Kálmáni operett "Silva" Rahvuskooper Estonias

8. 05 kell 19 Barokiaja emadepäev: Corelli Barokkorkester ajastu instrumentidel, Teele Jöks (metsosopran), Teunis Van Der Zwart (naturaalsarv), Andreas Väljamäe (naturaalsarv) Rootsi-Mihkli kirikus

*

10. 05 kell 19 The International Holland Music Sessions esitleb. Noored talendid: Doren Dinglinger (viilul), Gerard Boeters (klaver), Stjepan Hauser (tšello), Mirsa Adami (klaver) Estonia kontserdisaalis

11. 05 kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Rahvuskooper Estonias

12. 05 kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvuskooper Estonias

13. 05 kell 19 Tšaikovski ballett "Luiked järve" Rahvuskooper Estonias

13. 05 kell 19 Hooaja lõppkontsert. Mahleri Kolmas sümfoonia:

ERSO, Hermine Haselböck (metsosopran), Tallinna Poistekoor, Eesti Kontsertkoor, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

13. 05 kell 19 Unetu öö: Vitas (vokaal) Nokia Kontserdimajas

13. 05 kell 22 Jazzliit esitleb: Gourmet Duo laiendatud koosseis NO99 Jazzklubis

14. 05 kell 12 Orelipooltund: Tuuliki Jürjo toomkirikus

14. 05 kell 12 Vinteri ja Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvuskooper Estonias

14. 05 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvuskooper Estonias

14. 05 kell 19 Kontsertetendus "Intiimne glamuur": vanamuusika ansambel Hortus Musicus ja tantsuteater Tee Kuubis Estonia kontserdisaalis

15. 05 kell 12 Delibes'i ballett "Coppelia" Rahvuskooper Estonias

15. 05 kell 18 Lasteekraani muusikastuudio muusikaline muinasjutt "Haldjametsa saladus" Nokia Kontserdimajas

15. 05 kell 19 Naissoo & Agan 111: Tõnu Naissoo (klahvpillid), Ain Agan, Ain Varts ja Teemu Viinikainen (kitarr), Raul Sööt ja Danel Aljo (saksofon), Mihkel Mälgand (kontrabass ja basskitarr), Marko Naissoo ja Toomas Rull (löökpillid), Tallinna Kammerorkester Mustpeade majas

15. 05 kell 19.30 Neevalinna balletitähed Rahvuskooper Estonias

*

18. 05 kell 19 Nikolai Noskov (vokaal) Nokia Kontserdimajas

18. 05 kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Rahvuskooper Estonias

19. 05 kell 19 Nixoni ballett "Kolm musketäri" Arnoldi muusikale Rahvuskooper Estonias

20. 05 kell 19 Kálmáni operett "Silva" Rahvuskooper Estonias

21. 05 kell 12 Orelipooltund lava-lauluga: Ene Salumäe (orel) ja EMTA Lavakunstikooli üliõpilased Riina Roose juhatusel toomkirikus

21. 05 kell 12 ja 19 Kontsertantsuetendus "ABBA" Nokia Kontserdimajas

22. 05 kell 16 Kontsertantsuetendus "ABBA" Nokia Kontserdimajas

21. 05 kell 18 Verinoor sonaat, poisohtu ooper: Hortus Musicus Kadrioru lossis

21. 05 kell 19 MacMillani ballett

"Manon" Massenet' muusikale Rahvuskooper Estonias

21. 05 kell 19 Hooaja lõppkontsert: Läti Riiklik Sümfooniaorkester, Vestards Šimkus (klaver), Nobuaki Nakata (dirigent) Estonia kontserdisaalis

22. 05 kell 17 Vinteri ja Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvuskooper Estonias

*

24. 05 kell 19 Arve Tellefsen (viilul), Marko Martin (klaver) Mustpeade majas

25.–29. 05 Vaskpillimuusika festival "Vivat brass!"

25. 05 kell 15 Noorte Meistrite Akadeemia: V Eesti noorte keelpillimängijate konkursi laureaadid Johannes Välja, Marcel Johannes Kits ja Markus Altrov (tšello) Eesti Rahvusraamatukogu fuajees

25. 05 kell 19 Mis on RAMi sees?: RAM, solistid, Kuninglik Kvintett ja ansambel Improloo; kaastegev Aare Tammesalu (tšello) Mustpeade majas

25. 05 kell 19 Lasteballett "Lumivalgeke ja 7 põialpoissi" Kocsaki muusikale Rahvuskooper Estonias

26. ja 28. 05 kell 19 Esietendus: Bizet' ooper "Carmen" Rahvuskooper Estonias

27. 05 kell 19 MacMillani ballett "Manon" Massenet' muusikale Rahvuskooper Estonias

27. 05 kell 19 Hooaja lõppkontsert: Anneli Peebo (metsosopran), Mati Turi (tenor), Tallinna Kammerorkester, Eri Klas (dirigent) Metodisti kirikus

28. 05 kell 12 Orelipooltund: Aita-Liis Torrim toomkirikus

28. 05 kell 16 Ecco la primavera: Hortus Musicus Väravatornis

28. 05 kell 17 Meistrite Akadeemia: Pille Lill (sopran), Marje Lohuaru (klaver) Vene Kultuurikeskuse kamersaalis

28. 05 kell 19 Eliitkontsert: Mari-Liis Päck (viilul), Peep Lassmann (klaver) Kadrioru lossis

29. 05 kell 14 Vanalinnapäevade kirikupäeva kontsert: Ludmilla Kõrts (sopran), Tatjana Lepnurm (harf), Kadri Ploompuu (orel), keelpillikvartett koosseisus Meelis Vahar (viilul), Sirje Müller (viilul), Kerstin Tomson (vioola) ja Enno Lepnurm (tšello) toomkirikus

29. 05 kell 17 Bizet' ooper "Carmen" Rahvuskooper Estonias

31. 05 kell 19 Vinteri ja Raudmäe muusikal "Pipi Pikksukk" Rahvuskooper Estonias

Tartus

3. 05 kell 18 Doktorikontsert: Age Juurikas (klaver) Tartu Ülikooli aulas

5. 05 kell 19 Kevadet on õhus: Jaan Sööt ja Alen Veziko Athena Keskuses

5. ja 7. 05 kell 19 Esietendus: Donizetti ooper "Maria Stuart" Vanemuise väikeses majas

6. 05 kell 19 KontsertJazz: Igor Bril (klaver), Toivo Unt (kontrabass), Brian Melvin (trummid) Vanemuise kontserdimajas

6. 05 kell 19 Tüdrukute kellaansambli emadepäeva kontsert Peetri kirikus

11. 05 kell 19 The International Holland Music Sessions esitleb. Noored talendid: Doren Dinglinger (viilul), Gerard Boeters (klaver), Stjepan Hauser (tšello), Mirsa Adami (klaver) Vanemuise kontserdimajas

11. 05 kell 19 Donizetti ooper "Maria Stuart" Vanemuise väikeses majas

13. 05 kell 19 Esietendus: Kontsertantsuetendus "ABBA" Vanemuise suures majas

14. 05 kell 12 ja 19 Kontsertantsuetendus "ABBA" Vanemuise suures majas

14. 05 kell 19 Hooaja lõppkontsert: Vanemuise sümfooniaorkester ja ooperikoor, Tartu Noortekoor, Jaan Kapp (klaver), Irina Vaštšenko (sopran), Atlan Karp (bariton), Mihkel Kütson (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

15. 05 kell 19 Kontsertetendus "Intiimne glamuur": vanamuusika ansambel Hortus Musicus ja tantsuteater Tee Kuubis Vanemuise kontserdimajas

25. 05 kell 18 Doktorikontsert: Naili Saripova (klaver) Tartu Ülikooli aulas

25. 05 kell 19 Eliitkontsert: Mari-Liis Päck (viilul), Peep Lassmann (klaver) Linnamuuseumis

25., 26. ja 27. 05 kell 19 Kontsertantsuetendus "ABBA" Vanemuise suures majas

29. 05 kell 16 Kontsertantsuetendus "ABBA" Vanemuise suures majas

Pärnus

- 1. 05** kell 15 Abonement 007.
Sonnenschein – Pärnu suvi 1939:
klassikalist salongimuusikat Repoo
Ensemble'ilt raekojas
- 3. 05** kell 19 KontsertJazz: Igor Bril
(klaver), Toivo Unt (kontrabass), Brian
Melvin (trummid) Pärnu kontserdi-
majas
- 20. 05** kell 19 Hooaja lõppkont-
sert: Läti Riiklik Sümfoniaorkester,
Vestards Šimkus (klaver), Nobuaki
Nakata (dirigent) Pärnu kontserdi-
majas
- 28. 05** kell 19 Hooaja lõppkontsert:
Pärnu Linnaorkester, Jüri Alpernt
(dirigent) Pärnu kontserdimajas

Viljandis

- 6. 05** kell 19 Ellika Frisell Pärimus-
muusika Aidas
- 7. 05** kell 15 Suur emadepäeva kont-
sert Pärimusmuusika Aidas
- 7. 05** kell 20 Laulame päeva kauniks:
Uku Suviste Trio Pärimusmuusika
Aidas
- 20. 05** kell 19 Hooaja lõpupidu
Pärimusmuusika Aidas

Jõhvis

- 5. 05** kell 19 KontsertJazz: Igor Bril
(klaver), Toivo Unt (kontrabass), Brian
Melvin (trummid) Jõhvi kontserdimaja-
s
- 10. 05** kell 19 Kontsertendus
"Intiimne glamuur": vanamuusika
ansambel Hortus Musicus ja tantsu-
teater Tee Kuubis Jõhvi kontserdimaja-
s
- 13. 05** kell 19 Hooaja lõppkontsert:
Vanemuise sümfoniaorkester ja
ooperikoor, Tartu Noortekoor, Jaan
Kapp (klaver), Irina Vaštšenko (sop-
ran), Atlan Karp (bariton), Mihkel
Kütson (dirigent) Jõhvi kontserdi-
majas
- 14. 05** kell 18 Unetu öö: Vitas
(vokaal) Jõhvi kontserdimajas

Mujal Eestis

- 6. ja 8. 05** kell 19 Ansambel UMA
ja Guido Kangur (luule) Kolkaküla ja
Rakvere rahvamajas
- 7. 05** kell 18 Ansambel UMA ja
Guido Kangur (luule) Haapsalu kul-
tuurikeskuses

- 8. 05** kell 16 Tantsud akordioniga:
Henn Rebane Võru kultuurimajas
Kannel
- 12.–15. 05** V Türi kevadfestival
- 13. 05** kell 20 Haapsalu suvemuusika
avakontsert: Hortus Musicus, RAM,
Andres Mustonen (dirigent) Haapsalu
toomkirikus
- 14. 05** "Viimsi JazzPopFest" Viimsi
Koolis
- 15.–22. 05** Rahvusvaheline J.
Mravinski nimeline muusikafestival
Narvas
- 19. 05** kell 19 Kontsertendus
eesti muinasjuttude ainetel: Eesti
Filharmoonia Kammerkoor, Mikk
Üleoja (dirigent); Kaie Mihkelson,
Hele Kõre, Guido Kangur, Tambet
Tuisk ja Aleksander Eelmaa (näitle-
jad), rahvatantsuansambel Leigarid,
Villu Veski (saksofon) Paide kultuuri-
keskuses

- 21. 05** kell 20 Haapsalu suvemu-
sika. Operetikava "Cupido kütkeis":
Pirjo Püvi (sopran), René Soom (bari-
ton), Piia Paemurru (klaver) Haapsalu
kuursaal
- 24. 05** kell 19 Mis on RAMi sees?:
RAM, solistid, Kuninglik Kvintett ja
ansambel Improloo; kaastegev Aare
Tammesalu (tšello) Neeme rahva-
majas
- 26. 05** kell 13.15 Mis on RAMi sees?:
RAM, solistid, Kuninglik Kvintett ja
ansambel Improloo; kaastegev Aare
Tammesalu (tšello) Viimsi Koolis
- 28. 05** kell 20 Haapsalu suvemu-
sika. Tõnu Naissoo Hammond Group
Haapsalu kuursaal
- 29. 05** kell 12 Jessu sõitsõ jökõ
piti...: ansambel Vox Clamantis ja
Värska naiste leelokoor Värska kirikus
- 31. 05** kell 19 Eliitkontsert. J. S. Bach'i
sonaadid: Sigrid Kuulmann-Martin
(viul), Lembit Orgse (klavessiin) Rapla
kultuurikeskuses

Andmed on kontrollitud 18. aprillil.
Täpsem info kodulehekülgedel.
Juuni ja juuli kontserdiinfot
COLLAGE'is avaldamiseks ootame hil-
jemalt 13. maiks aadressil [kristina@
ema.edu.ee](mailto:kristina@ema.edu.ee)

"MUUSIKA JA SOTSIAALSED MUUTUSED" IV IMC Ülemaailmne Muusikafoorum

26. september – 1. oktoober 2011

Radisson Blue hotell Olümpia
konverentsikeskuses

30 sessiooni ja 120 spiikerit

Teemad:

- Muusika kui vahend sotsiaalseks muutuseks
- Noored ja muusika
- Uued väljakutsed ja võimalused muusikahariduses
- Muusika levitamine ja eksport
- Muusika ning arendustegevused

Foorum toimub inglise keeles.

Info ja registreerimine:

www.worldforumonmusic.org

ORGANISEERIJAD

International
Music Council

Eesti Muusikanõukogu

European
Music Council

A Regional Group of the
International Music Council

KOOSTÖÖS

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIKADEEMIA

14. mail 2011
Viimsi Koolis

Viimsi
Jazz
Pop
Fest

kell 11.00
B-kategooria *Just for Fun*
ja tulevikuhood
Future is Yours
kell 14.00
Vokaalansamblid *Little Less*
kell 17.00
A-kategooria *Simply the Best*
kell 20.00
Festivali lõppkontsert

Lõppkontserdil esineb
Kadri Voorand koos vokaal-
ansambliga Estonian Voices

Päevapileti hind 5/3 eurot
www.viimsivald.ee/jazzpopfest

VIIMSIS VALD
EESTI KULTUURKAPITAL
MILSTRAND

Lauto sugulaspillid

ROBERT STAAK

lautomängija

Järg Muusika aprillinumbris ilmunud artiklile "Pill. Lauto".

Vihueela

Vihueela oli 16. sajandi populaarseim näppepill Hispaanias. Teda võiks tinglikult nimetada "hispaania lautoks", sest erinevalt muust Euroopast ei olnud lauto 16. sajandi Hispaanias populaarne ning seda kohta täitis just vihueela.

Iseloomulikuks tunnuseks oli kitarriga sarnane, tagant lame, külje pealt kurviline korpus. Vihueelal oli kuus keeltekoori nagu lautol. Kitarr oli sel ajal veel neljakoorigeline ja teda kasutati eelkõige akorde trummeldades harmoonilise saatepillina. Kitarr peeti lihtrahva instrumendiks, vihueelat aga hinnati kõrgelt ka aadliringkondades.

Pilli kuldaeg jäi 16. sajandi keskele, mil neljakümne aasta jooksul (1536–1576) ilmus seitsmelt autorilt seitse trükitud vihueelakogumikku. 17. sajandi alguseks oli vihueela unustatud, siis sai populaarseimaks näppepilliks Hispaanias kitarr.

Vanimad trükitud variatsioonid (*diferencias*) muusikaajaloos on pärit Luis de Narváezi vihueelakogumikust "Delphin de música" (1538) ja vanimad tempo märkused Alonso Mudarra kogumikust "Tres Libros de Musica" (1546). Mudarra kasutas kolme erinevat sümbolit, mis märgivad, kas pala tuleks mängida kiiresti, keskmiselt või aeglaselt.

Tänapäevaks on säilinud ainult kolm vihueelat ja needki on hiljem ümber ehitatud, mistõttu paljugi selle pilli ehituse kohta on oletuslik, võrreldes näiteks lautoga, mida on säilinud kümneid ja kümneid eksemplare.

Uue ajastu uued pillid

Barokiajastu tõi endaga kaasa suured muutused muusikaesteetikas. *Basso continuo* praktika kasutuselevõtuga kaasnesid uued ootused ja nõudmised saatepillide

kõlaliste võimaluste osas. Oluliseks muutus tugev ja selge bassiregister. 16. sajandi lõpul ei osatud veel valmistada mähitud keeli. Selleks et madal mähkimate soolkeel annaks tugeva ja selge kõla, peab ta olema piisavalt pikk. Lautodele hakati seepärast lisama pikemaid kaelu ja nii sündisid *arciliuto* ja theorb. Uute häälestustega katsetamisest sündis barokklauto.

Kui Michael Praetorius kirjutas 1619. aastal erinevatest lautodest, pidi ta nentima, et "aastast aastasse tehakse siin nii palju muutusi, et midagi kindlat ei ole võimalik sel teemal kirjutada".

Kuigi mainitud kolme pilli vahel eksisteeris arvukal hulgal üleminekuvorme, mis on põhjustanud terminoloogilist segadust, olid need barokiajastu peamised lautotüübid.

Arciliuto ehk liuto attiorbato jaoks puudub eesti keeles täpne termin, seepärast kasutan siin barokiajal ja tänapäeval mitmetes maades levinud itaaliakeelset nime. *Arciliuto* on tegelikult renessansslauto, millele on basskeelte jaoks lisatud pikk kael. Basskeeli mängiti ainult lahtiselt, neid oli seitse kuni kaheksa ning nad olid häälestatud diatooniliselt. Vastavalt vajadusele (helistikule) häälestati mõned neist ümber (E–Es, F–Fis, H–B). Keskmise *arciliuto* basskeelte pikkus oli 145 cm, lühikesete keelte pikkus 65 cm. Pilli kaelal mängiti

kuuel keeltekoorigil, mis olid häälestatud täpselt nagu renessansslauto keeled, omavahelistes intervallilistes suhetes 4–4–3–4–4. Tähelepanelik lugeja märkab siin väikest erinevust lauto ja kitarril häälestuse vahel: lautol on tertis kolmanda ja neljanda keele vahel, kitarril teise ja kolmanda keele vahel. Nagu renessansslauto nii oli ka *arciliuto* tavaliselt in G, seega on tema tüüpiline häälestus:

Alessandro Piccini väitis oma 1623. aastal ilmunud lautoraamatus, et just tema on *arciliuto* leiutaja. Valdav osa selle pilli soolorepertuaarist on pärit Itaaliast. *Continuo* pillina leidis see kasutamist väga paljude heliloojate kantaatides, ooperites, oratooriumides ja instrumentaalmuusikas (Stradella, Corelli, A. Scarlatti, Händel jt).

Theorb (itaalia keeles *tiorba*, 17. sajandi esimesel poolel kasutati Itaalias ka nimega *chitarrone*) võeti kasutusele Itaalias 16. sajandi lõpul Firenze Camerata liikmete poolt. See oli suurepärase pill nende uuest

ideoloogiast kantud ühehääle laulu saatmiseks. Giulio Caccini mängis ise theorbi ja tema laulud kõlavad kõige paremini just sellel pillil saadetuna.

Theorb on *arciliuto*'st suurem ja erineb häälestuse poolest. Kaelal olevate keelte pikkus oli keskmiselt 89 cm ning lahtiste basskeelte pikkus 160 cm ja rohkemgi. Nii pika mensuuri tõttu häälestati theorbi kaks kõrgemat keelt tavaliselt oktav madalamaks. Theorbi häälestus oli üldjuhul in A:

Pilli ühekordsed keeled andsid võrreldes lautoga eriti selge ja tugeva kõla ning theorbi oli tehniliselt kergem mängida.

1628. aastal kirjutas Vincenzo Giustiniani (*“Discorso sopra la musica”*): “Varasematel aegadel mängisid paljud lautot, kuid nüüd, pärast theorbi kasutusele võtmist on see pill peaaegu täiesti hüljatud. Theorb on leidnud üldist tunnustust, sest ta on sobivam laulmise, olgu kas või küündimatu ja ebameeldiva häälega laulmise saatmiseks ning teda mängima õppides on võimalik vältida raskusi, mis kaasnevad lautomängu õppimisega.”

Itaalia ooperite ja oratooriumide partituuridest võib järeldada, et üks muusik mängis nii *arciliuto* kui ka theorbi partiid. Pill valiti vastavalt helistikule ja bassiliinile. Vastupidi *arciliuto*'le sobib theorb paremini dieesidega helistike, aeglasema liikumise ja madalama bassi mängimiseks. Vahel võis orkestris olla korraga nii theorbi- kui ka *arciliuto*-mängija.

Sooloinstrumendina oli theorb populaarne ka Prantsusmaal. Päikesekuninga õukonna tuntuim virtuoos oli Robert de Visée (u 1666–1732/33).

Barokklauto sai populaarseks 17. sajandi keskel Prantsusmaal ning see väljapaistev barokklauto koolkond (Gaultier, Gallot, Mouton) mõjutas tugevalt ka prantsuse klavessiiniheliloojaid.

Nagu öeldud, võeti 17. sajandi algul kasutusele mitmeid uusi lautohäälestusi. Üks neist sai sajandi keskel domineerivaks ning muutus alternatiiviks renessansslauto häälestusele. Kui renessansslauto, *arciliuto* ja theorbi häälestus põhineb kvarthäälestusel ühe tertsiaga keskel, siis barokklauto ehk d-moll häälestus oli midagi põhimõtteliselt uut: A₁–B₁–C–D–E–F–G–A–d–f–a–d'–f'.

Kuna sel ajal osati juba valmistada mähitud basskeeli, ei vajanud lauto madalate keelte

jaoks enam pikka kaela. See tegi pilli kompaktsemaks ja mängutehniliselt lihtsamaks, mis omakorda võimaldas mängida nõudlikumat repertuaari.

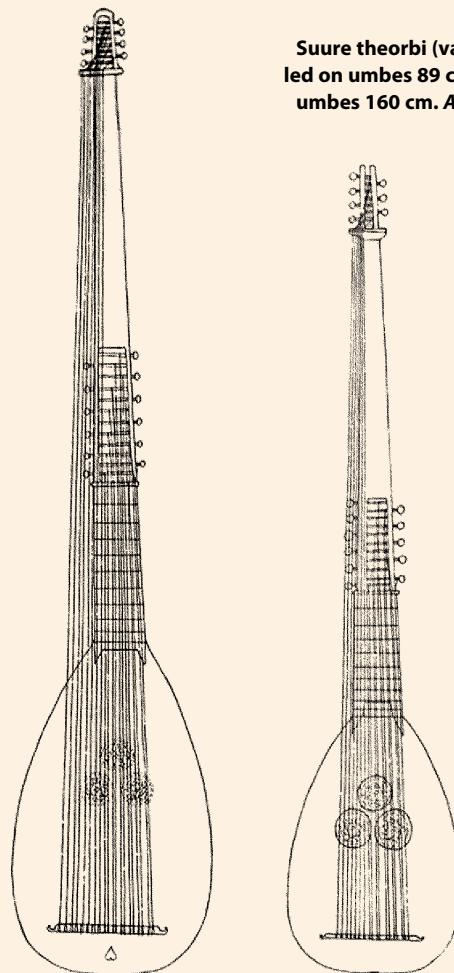
Baroki teisel poolel kandus barokklauto populaarsus üle saksa keelt kõnelevatesse maadesse. Kui esimesed saksa koolkonna esindajad (Essaias Reusner) olid Prantsusmaal õppinud, siis 18. sajandil püüti end juba iseteadvalt prantslastest distantseerida. Ernst Gottlieb Baron kirjutas 1727: “Mis puutub lautosse, siis prantslased ei ole siin midagi saavutanud. Nad hülgasid *cantabile* ja harva võib leida mõnd pala, mida nad ei ole mõne daami järgi nimetanud. Nad andsid lugudele imelikke nimesid ning peab kõvasti pead murdma, et taibata, kuidas on need muusikaga seotud.”

Barokklauto ajastu kulmineerus Sylvius Leopold Weissi (1686–1750) loominguga. Weissi rolli lautomuusika ajaloos võib võrrelda Bach'i omaga nn üldises muusikaloos. On säilinud dokumendid, mis kinnitavad, et need kaks meest omavahel vähemalt

kaks korda ka kohtusid. Ühest tolaegsest ajalehest võib lugeda: “Igaüks, kes teab, kui raske on lautol mängida harmoonilisi modulatsioone ja head kontrapunkti, on hämmastunud ja vaevalt usuks, kui pealtnägijad ei tõendaks, et suur Dresdeni lautomängija Weiss võistles Johann Sebastian Bachiga, kes on suur klavessiini- ja orelimängija, fuugade ja fantaasiate mängimises.” Kuidas võistlus lõppes, kahjuks kirjutisest ei selgu.

Sylvius Leopold Weiss suri 1750. aastal. Kuigi mõnedki saksa heliloojad jätkasid lautole veel ka galantses stiilis kirjutamist, oli õigus ühel kaasaegsel, kelle sõnade järgi lõppes sellega lauto kuldne ajajärk, hilisemad mängijad olid vaid suure Weissi kahvatud jälgendajad.

Uus muusikaesthetika tõi esile uued pillid. Lauto koos mitme saatusekaaslasega, klavessiin ja *viola da gamba* nende hulgas, vajus pikaks ajaks unustuse hõlma, kuni 20. sajandi teisel poolel tärnanud vanamuusikaliikumine nad taasavastas.

Suure theorbi (vasakul) lühemad keeled on umbes 89 cm, basskeelte pikkus umbes 160 cm. *Arciliuto*'l vastavalt 67 ja 145 cm.

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

MAI 2011

15. mai 19.00 Mustpeade maja, Tallinn

TALLINNA PÄEV NAISSOO & AGAN 111

Eesti jazzi suurmeeste Tõnu Naissoo
ja Ain Agana juubelikontsert

TÕNU NAISSOO klahvpillid
AIN AGAN, AIN VARTS kitarr
TEEMU VIINIKAINEN kitarr, Soome
RAUL SÕÖT, DANEL ALJO saksofon
MIHKEL MÄLGAND kontrabass ja basskitarr
MARKO NAISSOO trummid
TOOMAS RULL löökpillid
TALLINNA KAMMERORKESTER

Bestwine esitleb:

4. mai 19.00 Kloostri ait, Tallinn

KOHTUMISED KAMINA JUURES

Kirjandust ja jazzi ühendav sari, kus elava tulega
kamina juures kohtuvad Poeet ja Muusik

MAARJA KANGRO luulet ning katkendeid
novellikogust „Ahvid ja solidaarsus“
SIIM AIMLA saksofon
ARA JARALJAN kontrabass

Piletihinnas klaas veini

27. mai 19.00 Tallinna Metodisti kirik

TALLINNA FILHARMOONIA HOOAJA LÕPPKONTSERT

ANNELY PEEBO metsosopran
MATI TURI tenor
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent ERI KLAS

J. Rääts Nonett
G. Mahler Laul maast (A. Schönbergi seade)

9 771406 946018

Tallinna Filharmoonia | Tel 669 9940 | www.filharmoonia.ee

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com. Soodustused EMÖL liikmetele, pensionäridele, (üli)õpilastele.

